

De GESCHIEDENIS van de Hobby Club Dordrecht

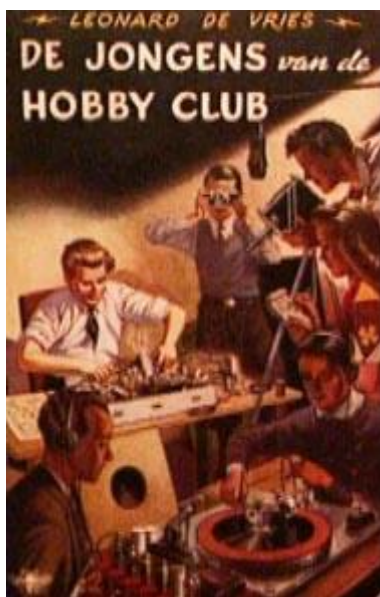
Door C.H. Snoek

INHOUDSOPGAVE

De GESCHIEDENIS van de Hobby Club Dordrecht	1
INHOUDSOPGAVE.....	2
IN HET VOETSPOR VAN MARCONI EN FOKKER.....	6
DE PIONIERSTIJD.....	10
DE HELLING OP	24
EEN VERWEESDE CLUB	43
DE HELLINGEN: NIEUWE BLOEI	54
DE VERBOUWING	64
NIEUWE BEDRIJVIGHEID.....	71
DESINTEGRATIE	82
HET EINDE.....	99
PRODUCTIE, ZELFEXPRESSIE, CONSUMPTIE: DE HOBBY CLUB ALS SPIEGEL VAN DE SAMENLEVING .	101
PLATTEGROND HOBBY CLUB ZOLDER Oranje Vrijstaatplein.....	109
DE BESTUREN VAN HOBBY CLUB DORDRECHT	110
DE DRAGERS VAN EEN ZILVEREN H'TJE	123
BRONNEN	124

Feiten en gebeurtenissen uit de werkelijkheid zijn materiaal voor de romanschrijver. Hij of zij heeft de vrijheid om zijn materiaal te interpreteren en manipuleren, om er naar eigen inzicht een verhaal van te maken, met andere woorden om zijn materiaal te fictionaliseren. Zeldzamer is het omgekeerde: een schrijver die in zijn boeken een fantasie schetst, en vervolgens wordt de in die boeken geschetste fantasie omgezet in werkelijkheid.

Dit gebeurde niettemin met het droombeeld van de jonge Leonard de Vries, die in 1942 – hij was 22 jaar oud en joods – besloot onder te duiken. Hij had geluk: hij kon zijn hele onderduikperiode doorbrengen in een afgelegen landhuis in Brabant. Het was daar dat hij begon te fantaseren over de nieuwe wereld die na de oorlog zou worden opgebouwd, een wereld waarin jongeren de hoop vertegenwoordigden op een betere toekomst. En zo verzorgde Leonard de Vries de Hobby Club: een vereniging waarin jongens en meisjes tussen de 13 en 21 jaar tezamen hun verschillende hobby's beoefenden. Iedereen was welkom in deze club, ongeacht gezindte of sociale achtergrond, en de jongeren deden alles in grote eendracht en samenwerking, volgens democratische principes en zonder bemoeienis van volwassenen. Zij kozen hun eigen bestuur; de afdelingen van de diverse hobby's kregen instructeurs uit eigen gelederen en er was ook een geheimzinnige denktank van iets oudere leden die de naam Groep X droeg.

In november 1947 verscheen bij De Bezige Bij, een coöperatieve uitgeverij die was voortgekomen uit de ondergrondse beweging, De Vries' roman *De jongens van de Hobby Club*. Deze roman zou nog door drie andere 'avontuurlijke en technische romans voor jonge mensen' worden gevolgd. Het idee van zo'n jeugdvereniging bleek aan te slaan. In een Nederland dat nog overal de sporen van de oorlog vertoonde was er nauwelijks vertier voor jongeren. In sommige steden gingen jongens en meisjes op zoek naar clubruimte, meestal een zolder, om daar een eigen wereld te creëren. Als die clubruimte eenmaal was gevonden, bootsten zij nauwgezet het model na dat Leonard de Vries had geschetst. Zij beoefenden hun hobby's – radio en elektronica, modelbouw en houtbewerking, scheikunde, fotografie, artistieke hobby's, toneel – en zo goed en kwaad als het ging gaven zij leiding aan hun vereniging. Voor advies wendden zij zich tot de geestelijke vader van hun Hobby Club, maar ook stuurden zij hem enthousiaste verslagen van hun activiteiten. De HC moest geen eliteclub worden; de contributie werd dan ook bewust laag gehouden. Leonard de Vries werd niet moe te verklaren dat je met zijn allen door 'hutje bij mutje' te leggen toch heel veel kon bereiken. Samenwerking was het toverwoord!

Uitgeverij De Bezige Bij sprong in op het oplaaiende enthousiasme: in augustus 1949 kwam op de tentoonstelling 'Jeugd van Nederland' in het RAI-gebouw in Amsterdam het eerste nummer uit van *Hobby Club*. Technisch en populair-wetenschappelijk maandblad voor jong en oud. In dit blad zou elke maand een lijst worden gepubliceerd van de bestaande Hobby

Clubs met contactgegevens. Twee maanden later waren er al 17 Hobby Clubs opgericht, een jaar later telde Nederland maar liefst 70 Hobby Clubs. Het bedrijfsleven was geïnteresseerd in het fenomeen Hobby Club en zijn potentieel voor de nabije toekomst. Een bedrijf als Philips ontving Hobby Clubs uit het hele land en verzorgde rondleidingen. Prof. dr. ing. N.A. Halbertsma, verlichtingsexpert van Philips, werd voorzitter van een Stichting tot bevordering van het Hobby Club werk, die op instigatie van Leonard de Vries in 1952 werd opgericht. Deze SBHC werd financieel gesteund door een aantal bedrijven, terwijl het bestuur werd gevormd door vooraanstaande mensen uit het bedrijfsleven. Op 15 april 1950 was er al een Bond van Nederlandse Hobby Clubs (NBHC) tot stand gekomen, waar alle bestaande Hobby Clubs zich bij aansloten. Elk jaar organiseerde deze bond, waarvan de bestuursleden democratisch verkozen werden, een Paascongres, tot stimulans van de Hobby Clubs en hun jeugdige leden.

Enkele goed draaiende Hobby Clubs in die pioniersjaren waren Hobby Club Den Haag, Hobby Club Haarlem, Hobby Club Zeist, Hobby Club Groningen en Hobby Club Dordrecht. Maar al in de eerste helft van de jaren vijftig kwam er bij vele Hobby Clubs de klad in. Een later opgerichte, succesvolle HC was Hobby Club Almelo, die tot in het begin van de jaren zestig is blijven bestaan. De meeste HC's gingen echter in de loop van de jaren vijftig ten onder aan het verlies van hun clubruimte, afnemend enthousiasme, al te snel wisselende besturen en vooral ook aan de grotere welvaart en alternatieve vormen van vermaak voor jongeren.

Ook de in 1950 opgerichte Hobby Club Dordrecht (HCD) ging in 1962 bijna ter ziele, maar dankzij de inzet van enkele leden en oud-leden raakte deze HC in 1963 toch tot nieuwe bloei. In 1964 maakten de leden van de HCD ook een Hobby Club film zoals dat in De jongens van de Hobby Club beschreven staat. De HCD kreeg met enige regelmaat bijdragen van de gemeente en industrie. In 1965-1966 werd de HCD overheerst door een andere activiteit, namelijk de verbouwing van een nieuwe, grote zolder, boven een school op het Oranje Vrijstaatsplein. Immers, het pakhuis op de zolder waarvan de HCD sinds 1 oktober 1953 zijn onderkomen had gehad zou wegens de sanering van de binnenstad worden afgebroken. Op

6 mei 1967 werd de nieuwe zolder officieel geopend en daarna begon een korte nieuwe bloeiperiode die enkele jaren aanhield. Aan het begin van de jaren zeventig kreeg ook in de Hobby Club Dordrecht de malaise de overhand. De HCD wist zijn bestaan nog tot 20 januari 1974 te rekken, mede dankzij onder meer een goed draaiende toneelafdeling, die na de opheffing zelfstandig verder ging.

IN HET VOETSPoor VAN MARCONI EN FOKKER

In het bestand van relaties van de Hobby Club Dordrecht stond op de kaart van Leonard de Vries vermeld: 'geestelijke vader van de Hobby Club'. Dit vereist enige toelichting. In 1937 kreeg Leonard de Vries een 4 voor een opstel over wat toen nog een toekomstdroom was: de televisie. Groter dan de waardering van de leraar was de beloning van het jeugdweekblad *Doe mee*, waarin het opstel werd geplaatst op aanbeveling van Leonards vader, die redacteur was bij het *Algemeen Handelsblad*. Leonard kreeg er vijftien gulden voor, een heel bedrag in die tijd. Enige tijd later nam hij zelfs de radiotechnische rubriek 'Radioom' over die zijn vader voor het jeugdblad schreef. Van het een kwam het ander: in oktober 1940 publiceerde Leonard de Vries, geïnspireerd door de vele honderden brieven met vragen die hij als 'Radioom' had ontvangen, *Het Jongensradioboek deel 1*, dat werd uitgegeven door L.J. Veen. Hij omschreef het doel van zijn jongensradioboek als volgt: 'in de eerste plaats de jeugd leiding te geven bij haar belangstelling voor het wonder der radio en veler radio-hobby aan te moedigen en in goede banen te leiden. Voorts is het boek bedoeld als een leidraad bij de bouw van alle mogelijke ontvangers en versterkers, terwijl van de op zichzelf vrij droge techniek uitsluitend de grondbeginselen en het allernodigste werden behandeld.'. Het werk beleefde nog tijdens de oorlog een tweede en derde druk (in 1941 en 1942). Sommige Nederlanders maakten er dankbaar van om radio's te bouwen waarmee ze naar de Engelse zender konden luisteren. In 1946 werd het boek overgenomen door de jonge coöperatieve uitgeverij De Bezige Bij, die uit de verzetsbeweging was voortgekomen. Daar verschenen meerdere edities van deel 1 (1946, 1948, 1949, 1952, 1955) en kwam in 1948 deel 2 uit. Leonard de Vries zou bij De Bezige Bij nog een hele stroom boeken publiceren over luchtvaart, elektronica en fotografie. Het meeste succes had *Het grote experimenterboek voor jong en oud* (1954), dat de zevende plaats inneemt op de tot en met 31 juli 1970 bijgehouden bestsellerslijst van de uitgeverij.

Toen in 1942 de massale Jodenvervolgung op gang kwam, zocht Leonard de Vries een goed heenkomen in het oude landhuis 'Zwanenburg' tussen Veghel en Dinther in Noord-Brabant. In zijn 26 maanden als onderduiker verwerkte hij zijn ideeën over samenwerking op het gebied van hobby's in zijn boeken *De jongens van de Hobby Club* en *De Hobby Club op avontuur in Zwitserland*. De auteur kwam, mét zijn manuscripten, ongeschonden uit de oorlog. In de woorden van Leonard de Vries zelf: 'De jongens en meisjes van de Hobby Club, bij het donderen der kanonnen waren hun stemmen verstomd, maar toen we het huis wegens de beschietingen tijdelijk moesten verlaten, waren ze veilig in de zeshonderd vellen manuscript, die ik wekenlang onder mijn kleren droeg. Zo bleven we bij elkaar, wat er ook gebeurde!' In november 1947 verscheen *De jongens van de Hobby Club* bij De Bezige Bij. Op 19 augustus 1949 kwam op de tentoonstelling 'Jeugd van Nederland' in het RAI-gebouw te Amsterdam het eerste nummer uit van *Hobby Club. Technisch en populair-wetenschappelijk maandblad voor jong en oud*. Dit tijdschrift moest de Hobby Clubs die naar het voorbeeld van de roman waren opgericht een steun in de rug geven en een stimulans vormen tot de oprichting van meer Hobby Clubs in den lande. Waar literatuur vaak tot op zekere hoogte de werkelijkheid nabootst, was het met de jeugdboeken van Leonard de Vries precies andersom: zijn fictie begon zich te transformeren in werkelijkheid.

Een groot ideaal bezielde de veelal jeugdige medewerkers aan dit blad en de jongeren die een HC oprichtten: in deze Hobby Clubs zou de jonge generatie op basis van *samenwerking* creatief bezig zijn op technisch, natuurwetenschappelijk en artistiek gebied en daarmee tonen wat zij waard was. Een Hobby Club kent geen oudere leiders. Zij is daarin het tegendeel van de padvinderij; in tegenstelling tot deze militaristische organisatie zou de Hobby Club een democratisch instituut zijn, waar jongeren zelf het heft in handen nemen en in eendrachtige samenwerking streven naar verwezenlijking van hun idealen. De Vries zag die idealen in een zeer breed perspectief: de HC'ers spannen zich niet alleen in voor de toekomst van hun Hobby Club, zij werken ook aan hun eigen toekomst, en zelfs aan de toekomst van de wereld. Deze toekomst ligt immers in de techniek en de natuurwetenschappen: ontwikkeling daarvan draagt bij aan de vooruitgang van de mensheid. Het eerste nummer van *Hobby Club* was van een groot idealisme doortrokken: het blad moest steeds sterker de geest van de jongere generatie gaan vertolken. Er moest een HC-organisatie komen die heel Nederland zou omspannen, ja op den duur zou er wellicht een centraal geredigeerd internationaal jeugdblad voor West-Europa kunnen verschijnen. 'Als het experiment HOBBY CLUB in Nederland voor 100% gelukt, kan het blad binnen afzienbare tijd in buitenlandse edities gaan verschijnen. Er wacht ons prachtig pionierswerk!' (*Hobby Club*, september 1949, p. 5). Jonge mensen zouden zelf films gaan maken. 'Technische lezingen en cursussen, filmavonden, excursies naar interessante bedrijven, filmproductie, uitwisseling met technische clubs in het buitenland, het uitgeven van goedkope boeken en nog twee andere jeugdtijdschriften, en als grootste object: het tot stand doen komen van een machtige organisatie van Hobby Clubs – aan dat alles kunnen alle jonge mensen van Nederland, zowel jongens als meisjes, meedoen!' De UNESCO en de industrieën voelden veel voor het zogenaamde 'Hobby Club Plan'. De industrieën toonden hun vertrouwen door advertenties te plaatsen in *Hobby Club*, het tijdschrift dat een sturende rol zou vervullen in de verwezenlijking van dit ambitieuze programma.

De inhoud van het blad was in zijn verscheidenheid zeer aantrekkelijk. Er stonden informatieve artikeltjes in over alle mogelijke technische en natuurwetenschappelijke ontdekkingen uit heden en verleden, zoals de elektronenmicroscopie, de nieuwste Engelse snufjes op luchtvaartgebied, kunstmatige satellieten en atoomenergie. De productiewijze en de interne organisatie van bedrijven werd uitvoerig uit de doeken gedaan; zo kwamen onder andere aan bod: Philips, Schiphol, de PTT, de Ford-fabrieken, Sunlight, raffinage en research op Pernis en de Spoorwegen. Natuurlijk bevatte het blad vooral ook werkbeschrijvingen van door HC'ers uit te voeren hobbyobjecten, bij voorbeeld van elektronische afstandsbesturing van modellen, van een hygroscoop, een plaatstroomapparaat, een versterker, een bunsenbrander, een sterrenkijker, een microscopie. Tevens werden natuur- en scheikundige proeven uitgelegd en fotografische mogelijkheden verkend. Ook kwamen er wel eens activiteiten op artistiek en veldbiologisch gebied aan de orde, maar de technische en natuurwetenschappelijke hobby's overheersten. Af en toe verschenen er artikeltjes over vakantiebezigheden, muziek en literatuur.

Mensen als Marconi en Fokker waren de grote voorbeelden in wier voetspoor de jongeren van nu moesten treden: 'De spanning is gebroken en maakt plaats voor een diepe ontroering. [...] de oude en de Nieuwe Wereld zijn draadloos verbonden! En weldra staat achter Marconi een heel leger van ingenieurs, natuurkundigen en technici, die met hem slechts één doel nastreven: de ganse aardbol te omspannen met een net van betrouwbare

radioverbindingen. Dit doel is nu bereikt – jeugdige fantasie is dank zij jong doorzettingsvermogen stoute werkelijkheid geworden!’ (*Hobby Club*, november 1949, p. 95). Dit was het eigenlijke ideaal van Leonard de Vries: ‘Hoe gunstig zou het niet zijn als het jeugdverenigingsleven dat zulk een belangrijke rol kan spelen in de vorming van jonge mensen, in dienst van de technische, natuurwetenschappelijke en culturele ontwikkeling van onze samenleving gesteld kon worden. Welnu, dit is mogelijk mits men overgaat tot een grondige herziening van de vaak verouderde en verstarde vormen en men komt tot een vereniging, die geheel is aangepast aan de eisen van de moderne jeugd en van onze hedendaagse maatschappij. Zal de jeugdgemeenschap-werkplaats Hobby Club een stap in de goede richting of misschien zelfs “de” oplossing zijn?’ (‘In onze wereld is behoefte aan bouwers’, *Hobby Club*, juli 1951, p. 155).

Om een stap in de goede richting te kunnen zetten moest er iets uitgaan van de jeugd: ‘En daarom: staar je niet blind op de kantoor-beroepen en op de handel, denk niet in de eerste plaats aan dat “witte boordje”. Natuurlijk zijn handel en administratie, hoewel in wezen weinig productief, belangrijk, maar het dringendst in onze hedendaagse samenleving is de behoefte aan mensen, die productief en scheppend werk verrichten – die samen met anderen daadwerkelijk en met hoofd en handen bouwen aan een betere toekomst en een gelukkiger samenleving. Een begin, hoe bescheiden dat ook moge zijn, kunnen wij maken in onze jeugdgemeenschap-werkplaats Hobby Club!’ (*Hobby Club*, juli 1951, p. 155).

Dit bevlogen idealisme is verklaarbaar uit enerzijds het naoorlogse optimisme in een betere toekomst, anderzijds de grote vooruitgang van wetenschap en techniek. In de tijd van de Wederopbouw werd het vertrouwen in een betere toekomst mede gevoed door het geloof in een grote technische en natuurwetenschappelijke vooruitgang, die zou bijdragen aan de vrede en het geluk van de mensheid. Die vooruitgang betrof vooral ook de toegenomen mogelijkheden tot communicatie, waarvan veel goeds werd verwacht. Deze overtuiging leefde ook bij vele jongeren, die na het fiasco van crisis en oorlog de aangewezen personen waren om aan die betere wereld te bouwen. Maar de aantrekkingskracht van het Hobby Club idee hield tevens verband met de naoorlogse schaarste. Door met anderen te delen en samen te werken kon je meer bereiken dan in je eentje. De idealen van Leonard de Vries en het blad *Hobby Club* inspireerden jongeren alom in Nederland, en ook in België, tot de oprichting van – op het hoogtepunt in 1950 – meer dan zeventig Hobby Clubs. Nog meer Hobby Club boeken zagen het licht: Na *De Hobby Club op avontuur in Zwitserland* (1948), dat zelfs twee drukken beleefde, verschenen nog *De Hobby Club op avontuur in de U.S.A.* (1952) en *De Hobby Club breekt baan* (1953). De overkoepelende Nederlandse organisatie die Leonard de Vries voor ogen had, werd inderdaad opgericht, zij heette de NBHC: Nederlandse Bond van Hobby Clubs. In 1950 vond het eerste nationale Hobby Club congres plaats. De eerste stappen waren gezet, de verwachtingen waren hooggespannen.

Op deze website wordt de geschiedenis beschreven van een van die Hobby Clubs die in deze van idealen zwangere tijd ontstond, de Hobby Club Dordrecht (HCD), niet alleen een van de Hobby Clubs van het eerste uur, maar ook de club die het langer dan enige andere HC heeft volgehouden. Pas in 1974 viel het doek voor de HCD, die toen allang haar eigen idealen had overleefd. In de beschrijving van de groei en de teloorgang van het Hobby Club ideaal ontstaat ook een beeld van de tijd en de tijdgeest. Tevens biedt deze tekst zicht op ruim twee decennia jeugdcultuur en op een stukje lokale Dordtse geschiedenis. Ik ben zelf tussen

mijn twaalfde en tweeëntwintigste jaar lid geweest van Hobby Club Dordrecht en een actief participant in het wel en wee van de club. Inmiddels is dit zo lang geleden, dat ik niet anders dan met afstand de verrichtingen van mijn vroegere 'ik' kan gadeslaan. Om die reden spreek ik over het HC-lid Kees Snoek in de derde persoon. Mijn dank gaat uit naar alle oud-leden van de HCD die bereid waren commentaar te leveren of zich te laten interviewen, en speciaal naar Jan H. Kraal, wiens initiatief om het Hobby Club gebeuren en het *Nachleben* van de HC vast te leggen, in eerste instantie op een CD (2001) en nu op een website, mij heeft gestimuleerd om mij nogmaals te verdiepen in de geschiedenis van de HCD voor deze langzamerhand definitieve versie.

Kees Snoek, Saint-Ouen, 21 januari 2014

DE PIONIERSTIJD

25 februari 1950 – 1 oktober 1953

De eerste druk van *De jongens van de Hobby Club. Technische roman voor jonge mensen* verscheen in november 1947. Het is mij niet bekend, waar in Nederland de eerste Hobby Club werd opgericht naar het model van de fictieve HC Amsterdam uit het boek van Leonard de Vries. Het doet er ook niet toe; waarschijnlijk zijn allerlei Hobby Clubs rond dezelfde tijd van start gegaan, want in het land heerste schaarste en behalve goede hoop op een betere toekomst had men niet veel. Leonard de Vries appelleerde aan iets heel reëls, toen hij de jeugd aanspoorde zich in Hobby Clubs te verenigen. In de naoorlogse jaren was de levensstandaard in Nederland vrij laag, zodat het 'botje bij botje leggen' noodzaak was voor jongeren die, niet gezegend met een royaal zakgeld, toch zelf iets tot stand wilden brengen. Ook hadden de oorlogsomstandigheden creativiteit en inventiviteit in de hand gewerkt, zoals het bouwen van eenvoudige radio's waarop men clandestien Radio Oranje kon ontvangen. Vlak na de oorlog heerste er een sfeer van onverzettelijkheid, van weersin tegen verkalkte structuren en van optimistische toekomstverwachting. Pas later in de jaren vijftig zouden 'nihilisme' en 'existentialisme' een domper plaatsen op de positieve instelling die de eerste jaren na de oorlog had bezielde. Na vijf jaren van gedwongen passiviteit wilden vele jongeren werken aan hun eigen toekomst. Sommige, vooral uit de agrarische sector, verkozen te emigreren, omdat zij in andere landen voor hun beroep meer mogelijkheden zagen. Andere zagen brood in een beroep op technisch of natuurwetenschappelijk gebied. Het idealisme van Leonard de Vries sloeg aan, zijn Hobby Club gedachte bleek een schot in de roos, al was het voor jongeren in de leeftijd van 13 tot 23 jaar een hele opgave om hieraan gestalte te geven.

Een belangrijke nieuwe impuls ging uit van het jongerentijdschrift *Hobby Club*, dat eind augustus 1949 was gelanceerd. Het blad beantwoordde aan een behoefte: in het eerste nummer werd een hartenkreet geciteerd uit een van de vele ingezonden stukken, die het afgelopen jaar in dag- en weekbladen waren verschenen: 'Waar blijft toch op het gebied van de jeugdvoorlichting het positieve antwoord van een uitgever of een aantal samenwerkende groepen? Wie komt er nu eens voor de dag met een uitgave, die er zijn mag en waar onze jeugd naar haakt? Wie trommelt onze schrijvers over luchtvaart, zeevaart en techniek nu eens bijeen om een blad te maken, dat een jongen van zijn zakgeld kan betalen of dat hem cadeau kan worden gedaan? *Wie heeft de moed??*'

Het positieve antwoord was gekomen van uitgeverij De Bezige Bij. Zij hoefde geen winst te maken op het maandblad, als ze maar quitte speelde. Het blad werd samengesteld en volgeschreven door jonge mensen tussen 18 en 30 jaar. Met aanstekelijk enthousiasme schreef Leonard de Vries zijn eerste inleidende artikel. Op dat moment bestonden er al enige tientallen Hobby Clubs in Nederland, waarvan de Hobby Club Velsen zelfs zijn eigen clubblad uitgaf. De doelstelling van het blad *Hobby Club* was 'de bestaande Hobby Clubs met elkaar in contact te brengen, de oprichting van nieuwe clubs te bevorderen en geregeld verslagen over het werk van de plaatselijke clubs te geven.'

In het tweede nummer, van oktober 1949, staan zeventien Hobby Clubs vermeld, maar de lijst is nog 'zeer onvolledig': 'Wij verzoeken dringend alle Hobby Clubs hun adres op te geven, opdat zij bij hun pionierswerk zoveel mogelijk steun ondervinden.' Leonard de Vries stort zich met hart en ziel in het 'Hobby Club werk': het gaat immers om zijn geesteskind. Hij correspondeert op vaderlijke toon met merendeels zeer jonge jongens, die ook zo graag een Hobby Club willen oprichten, hij treedt op als duvelstoejager, hij spreekt op 'propaganda-avonden' van lokale Hobby Clubs en hij werkt aan een nieuwe Hobby Club roman.

De Vries' eerste brief aan een Dordtse Hobby Club enthousiasteling dateert van 30 december 1949, hij is gericht aan de 11-jarige Wim de Zeeuw: 'Fijn dat Dordrecht nu ook een Hobby Club heeft.' Op 1 maart raadt hij Wim aan om contact op te nemen met Fred Marseille, want die heeft eveneens een Dordtse Hobby Club opgericht. Het eerste openbare levensteken van Dordtse hobbyisten, mogelijk van een van de twee genoemden, is afgedrukt in het februari-nummer 1950 van het blad *Hobby Club*. Het is een aandoenlijk citaat:

De bijeenkomsten van de Hobby Club Dordrecht worden gehouden iedere week, 's Woensdagmiddags om 2 uur op een veld met struiken bij het station. Daar hebben we een hut van zeildoek voor zolang als noodhulp. We hebben geen clublokaal of -gebouw en hoe we er ook ons best voor doen, we kunnen er geen krijgen. Nu hebben we het plan opgevat om zelf een schuurtje te bouwen, – de plek, waar we willen bouwen, mogen we hebben, maar we kunnen niet aan hout komen. We hebben wel gereedschappen, maar geen houtboor. Een programma van werkzaamheden hebben we niet, want we hebben geen clubhuis...

Het reglement van die HC, waarvan de leden 12 en 13 jaar oud waren, begon met: 'Artikel 1: we moeten elkaar zoveel mogelijk helpen.'

In het voetspoor van Marconi en Fokker? Een veld met struiken, een hut, samen iets opbouwen, wat is dat anders dan jongensromantiek? Maar de Hobby Club gedachte wint veld: vermeldt de nog onvolledige lijst in oktober 1949 zeventien Hobby Clubs, in december prijken er 28 zulke verenigingen op, in februari 1950 loopt het aantal op tot 50, in maart worden 59 Hobby Clubs genoteerd en in april 63. In oktober 1950 wordt een voorlopig hoogtepunt bereikt met een totaal van 70 officieel geregistreerde Hobby Clubs in de Lage landen. Was het een bevolging?

Als officiële oprichtingsdatum van Hobby Club Dordrecht wordt aangehouden: 25 februari 1950. Alle Dordtse HC-enthousiasten zouden op die dag verenigd worden in één Hobby Club. Thom Houtman schreef namens het voorlopig bestuur de volgende uitnodiging:

„HOBBY CLUB”

Beste Vrienden,

Zaterdag 25 Februari om 2.30 uur n.m.
houden we een vergadering op het
Mauveplein 14

AGENDA:

1. Oprichting der HOBBY CLUB.
 2. Mededelingen van het voorl. bestuur.
 3. Gelegenheid tot het stellen van vragen.
- De aankondiging in „Hobby Club”, dat deze vergadert op een veldje achter het station is niet van ons afkomstig. Wij zoeken reeds contact met deze lieden. Ga er dus Woensdag voor de goede gang van zaken niet allemaal heen.

Namens het voorl. bestuur,
Thom Houtman, secretaris.

De uitnodiging oogt professioneel. Het is geen beduimd velletje, maar een stevig kaartje, *gedrukt* op een eigen drukpersje. Het Mauveplein was gelegen in de uit de jaren twintig stammende Mauvebuurt in Oud-Krispijn, het ‘Klein Zwitserland’ van Dordrecht. Op Mauveplein 14 was drukkersleerling Anthon Adriaanse in pension. Tegen een huur van fl 2,25 per week, inclusief gas en licht, was er in dat pension ook een achterkamertje beschikbaar; in dat bescheiden onderkomen begon de Hobby Club Dordrecht haar bestaan. Het eerste bestuur zag er als volgt uit: voorzitter – Hans Huisman; secretaris – Thom Houtman; penningmeester – Anthon Adriaanse; archivaris – Ab Vos; materiaal-commissaris – Fred Marseille. Een belangrijke factor voor het welslagen van deze HC was de leeftijd van de pioniers: Hans Huisman was al 21 jaar, Thom Houtman was 19½, Ab Vos was ongeveer van dezelfde leeftijd en Anthon Adriaanse bijna 17. Hans Huisman zat in militaire dienst, zijn vader was penningmeester van het bestuur van de Dordtse Huisvlijtschool. Van deze figuurzaagclub voor heel jonge kinderen zou later nog menig lid op 13-jarige leeftijd de overstap maken naar de HCD, waar meer ‘volwassen’ hobby’s werden beoefend.

Leden van het eerste uur voor het pand aan het Mauveplein.

Staand links: Anthon Adriaanse; rechts Ab Vos. Middenvoor Annie Steinhauser.

Drie jaar na de oprichting memoreerde Anthon Adriaanse de begintijd van de HCD: ‘Die middag werd onze H.C. opgericht en we begonnen met een 20-tal leden. Er werd een bestuur gevormd, een inzameling gehouden, er kwam een kamer tot onze beschikking van 4 bij 5 meter, die we snel inrichtten tot een gezellig clublokaal, maar nu komt de eerste fout die het bestuur maakte: zij hield de ene vergadering na de

andere om statuten en plannen te maken en ondertussen werd vergeten, dat er 20 leden waren die iets wilden zien van de H.C. en haar bestuur.' (*Hobby Puk*, juli 1953, p. 3). Vooral Hans Huisman en Ab Vos vergaderden of hun leven er van afhing: alles moest er reglementair aan toe gaan, al ging daar wel veel tijd in zitten. Op 1 mei 1950 werden de statuten goedgekeurd, maar inmiddels hadden er al leden opgezegd wegens non-activiteit. Anthon, de pragmaticus, vond dat er met de handen moest worden gewerkt. Niets mooier dan de vreugde van een 12-jarig jongetje, dat gloeiend van trots komt aanzetten met zijn eerste eigen maaksel, een heleboel email koperdraad gewikkeld om een spijker plus een batterijtje van 4½ volt: hij had een magneet gefabriceerd. Het *Jongensradioboek* van Leonard de Vries, waarvan in 1949 de zesde druk was verschenen, was ook mede daarom zo populair, omdat het niet te hoog gegrepen was: de beschreven apparaten waren makkelijk na te maken. In het begin werd er op de Hobby Club voornamelijk veel met zwakstroomtechniek gewerkt; er werden eenvoudige radiootjes gemaakt (éénlampertjes en tweelampertjes) en de nodige kristalontvangers. Radio-onderdelen werden gekocht bij de Radiobeurs op de Voorstraat of bij Radio "Robot" in de Vriesestraat, dat gedreven werd door de vader van HC-lid Daaf Rosendal. Het loonde ook de moeite om je eigen radio te bouwen, want een oude, ter overname aangeboden radio moest al gauw veertig gulden opbrengen, in een tijd dat het gemiddelde weekloon krap veertig gulden bedroeg. Ontegenzeggelijk werd Radio al snel de afdeling van de Hobby Club, en veel jongens hebben daar hun technische kennis opgedaan.

Kort na de oprichting benaderde de Hobby Club Dordrecht ook Dordtse industrieën voor het houden van een excursie. Het in de Mauvebuurt wonende lid J.G. Buys schreef keurige brieven aan het Gemeentelijk Electriciteitsbedrijf (GEB) en aan de Electromotorenfabriek (EMF) Dordrecht. Het GEB opende gaarne haar poorten voor de nieuwe vereniging, maar van de EMF kwam op 7 maart 1950 deze kat: 'Uw Engels gezelschap (wij menen n.l. dat Hobby-club een Engelse vertaling is van liefhebberij-vereniging) dat een excursie zou willen maken naar onze fabriek, moeten wij helaas teleurstellen omdat de aanvragen voor excursie's zoveel zijn, dat wij de tijd hiervoor moeten reserveren voor aankomende ingenieurs en Middelbare Technici.' Dat de inspiratie voor de Hobby Club van buiten Nederland kwam, had de purist van de Electromotorenfabriek haarfijn aangevoeld: Amerika was in vele opzichten het lichtende voorbeeld voor de opwaarts strevende jeugd van Nederland. Meermalen werd in het blad *Hobby Club* ook gewezen op de Amerikaanse Science clubs, die verwant waren aan de HC.

Over het algemeen stonden ouderen positief tegenover de Hobby Club. Hoewel de ouders van de leden in principe buiten de club werden gehouden, was het natuurlijk wel gunstig, dat zij niet afwijzend stonden tegenover een vereniging die door zulke positieve idealen werd bezield. Dat wil niet zeggen dat er geen kwajongensstreken werden uitgehaald. Een halve eeuw na dato herinnerde zich Hans Huisman nog een scheikunde-experiment dat erin bestond, dat een grote mandfles met een of ander gas werd gevuld. Nadat er een kurk op was geplaatst, werd de fles heel vroeg in de ochtend uiterst behoedzaam naar een braakliggend terrein bij de Oranjelaan vervoerd. De HC'ers doken weg achter een aarden wal en staken de lont aan die liep naar de inhoud van de fles. Zij wachtten minutenlang op het verwachte knaleffect. Er gebeurde echter.... hoegenaamd niets. Waarschijnlijk was het gas toch via de kurk weggelekt.

Voor vele beginnende Hobby Clubs was de clubruimte het grote probleem. Tien weken na de oprichting verliet de HCD het achterkamertje op het Mauveplein om een gebouw van de KNVB te betrekken op de Wolwevershaven. Het was een fraai pand, bestaande uit een grote achterkamer waar een grote tafel werd neergezet voor afdeling Radio, een kleine tussenkamer die werd ingericht voor afdeling Fotografie, en een voorkamer waar andere afdelingen hun plaats vonden. In de jaren zeventig was in hetzelfde pand een bekend uitgaanscentrum voor jongeren gevestigd: Patta Poeff. Voor de HC was het een groot nadeel dat er geen spijker in de muur geslagen mocht worden en dat alle spullen na gebruik weer moesten worden weggezet in een bovenruimte, zodat telkens veel tijd heenging met het opbouwen en wegbergen. Ook was de huur (vijftien gulden per maand) bezwaarlijk. Het was een noodsprong geweest, maar na een half jaar week de HCD weer uit naar het Mauveplein. Wel stelde men vele pogingen in het werk om een nieuw clubgebouw te krijgen. Thom Houtman schreef zelfs naar de Spoorwegen hoeveel de uitgebrande driewagen-treinstellen op het baanvak R'dam D.P. – Schiedam moesten opbrengen. En in diezelfde brief merken we, dat hij de moed zeker niet liet zakken: 'Onze vereniging, die zich o.m. ten doel stelt bij de Nederlandse jongere generatie behoorlijke hobby's aan te kweken en zich in dit verband ook bezig houdt met het probleem massajeugd, zocht reeds lange tijd vruchteloos naar een werkruimte.'

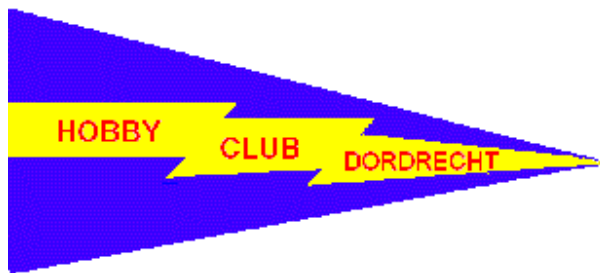
Te midden der vele andere HC's sloeg de HCD geen gek figuur. Al in augustus 1950 klinken in het lijfblad *Hobby Club* sombere geluiden: verscheidene HC's bevinden zich in een crisis. 'Sommige H.C.'ers vragen zich af of de idealen en doelstellingen, zoals die o.m. in de hoofdartikelen van ons blad [naar voren komen], verwezenlijkt kunnen worden. Ze zeggen "Zijn we niet meegesleept door al te grote verwachtingen?"'

Leonard de Vries ventileerde in *Hobby Club* zijn aanmoedigingen en opmerkingen aan het adres van al die geesteskinders die het even niet meer zagen zitten. Alle begin is moeilijk: de Hobby Club was een totaal nieuw concept, maar één dat weerklank had gevonden, dus het loonde de moeite om door te zetten:

Een jaar geleden verscheen het eerste nummer van Hobby Club. Het kondigde zich aan als iets nieuws en het was iets nieuws, want het brak met de tradities van "leesvoer" voor de lieve jeugd, van stompzinnige beeldverhalen en kinderachtige vertelsels van oom Wim en tante Jet.' (*Hobby Club*, september 1950, p. 259).

Leonard de Vries geeft de in moeilijkheden verkerende HC's de raad vooral niet stil te blijven zitten, want stilstand doodt de club.

De Hobby Club Dordrecht zat niet stil. In april 1950 werkte zij mee aan de scheepsmodellententoonstelling 'Holland zeilt'. Van het *Tijdschrift voor hobby-isten en knutselaars* ging een verzoek uit tot deelname aan de nationale zeepkistenrennen. Het archief laat ons in het ongewisse hoe op dit verzoek werd gereageerd, maar het bericht illustreert de algemene hobbygerichtheid.

Grote furore maakte de HCD met haar HC-fietsvlaggetje, dat gemaakt was naar een ontwerp van John Hummel, de tekenaar van de Hobby Club boeken. Het zag er als volgt uit: driehoekig, een blauw veld met gele bliksemflits, waarin gedrukt: 'Hobby Club Holland'. Het vlaggetje was dubbelzijdig en

aan beide zijden bedrukt, kleurecht en wasbaar. De gele bliksemflits werd op de naaimachine gestikt. Na de eerste fabricage zijn er dunnere exemplaren gemaakt die vlugger droogden.

Er werden, naar de secretaris trots vermeldde, dagelijks proefnemingen met de vlaggetjes gedaan, zoals herhaaldelijk nat maken en drogen, bevriezen, wassen en dergelijke.

Hobby Club leden uit heel het land – zij duiden zich ook wel aan als 'Hobbyanen' – bewonderden dit vlaggetje op het eerste, driedaagse, HC-congres, dat in 1950 te Amsterdam werd gehouden, en de bestellingen stroomden binnen. Ook dit kleine vlaggetje moest het ideaal versterken, getuige deze passage uit een brief van een Amsterdamse HC'er: '[...] zo'n vlaggetje op je fiets maakt natuurlijk een goede propaganda. Je wordt dan door je vrienden en kennissen ondervraagd wat dat voor een club is. Zodoende is hun nieuwsgierigheid gewekt – de Amsterdammers zijn erg nieuwsgierig – en kun je het hun dus vertellen.'

Tot nu toe hebben we het steeds gehad over de 'Hobby Club Dordrecht', maar het briefpapier uit deze jaren voert in zijn hoofd de naam 'Nederlandse Bond van Hobby Clubs, Afdeling Dordrecht'. Op 15 april 1950 werd de NBHC opgericht, de 'Nederlandse Bond van Hobby Clubs', waar alle bestaande HC's zich bij aansloten. De oprichting vond plaats op het genoemde congres in Amsterdam. Er werden statuten vastgesteld en een hoofdbestuur gekozen (door de Hobby Clubs). Het contact tussen de Bond en de HC's was in 1950 nog zeer innig. Toen de HC Tegelen bij de HCD op tamelijk onheuse wijze fietsvlaggetjes bestelde ('Wij verzoeken U vooral goed op de kwaliteit te letten want prutswerk is geen reclame voor een "hobby club" zij worden onmiddellijk geretourneerd als ze niet goed worden bevonden'), stelde de HCD het hoofdbestuur hiervan in kennis ('Wij vermelden dit als kennisgeving, aangezien de toon van het schrijven ons toeschijnt een beetje te ver uit het Hobby Club idee te liggen'). Overigens blijkt uit een Tegelse excuusbrief, dat de slechte indruk die het schrijven had gewekt niet op moedwil berustte, maar te wijten was aan stilistische onbeholpenheid van de correspondent. Het contact tussen de Hobby Clubs onderling verliep in het begin van de jaren vijftig voornamelijk per brief, want de verbindingen waren nog niet zo best en veel geld om te reizen hadden de jeugdige HC'ers niet. Eens per jaar vaardigden de Hobby Clubs hun vertegenwoordiger(s) af naar het jaarlijkse Paascongres van de Bond. Hiervoor was ook geld beschikbaar, maar van de leden werd wel verwacht dat ze als het enigszins kon op de fiets naar het congres gingen. De aantrekkingskracht van de Hobby Club was mede gelegen in het feit dat de contributie zo laag mogelijk werd gehouden: een kwartje per week.

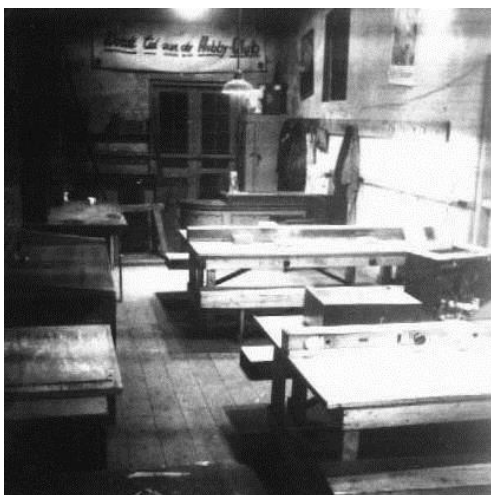
In een brief aan Leonard de Vries vertelt de secretaris over een propaganda-actie in het Dordtse warenhuis 'Linders' in de Raamstraat:

Welnu, we zouden de etalages inrichten en ieder had een etalage. Maar zoals dat gaat, de helft van de lieden bleef stiekempjes in de Ardennen of weet ik waar en de rest nam doodgewoon ieder drie etalages. Daarna begon men zich een punthoofd te werken aan de etalages, edoch wat geschiedde we kregen van het warenhuis, dat notabene een gratis vacantiepersoneel aan ons had, niet de minste medewerking. Zelfs etalagepoppen waren er zogenaamd niet en we moesten ze maar zelf maken. Onze Heer voorzitter, die als altijd het meeste werk verzet dit tussen haakjes en tussen ons gezegd, begon zich enigszins vies genomen te voelen en had de warenhuizers al eens tot de orde geroepen maar dat hielp niet. Toen heeft de penningmeester die medelijden kreeg, wat je als penningmeester eigenlijk niet mag, met enige andere bestuursleden een audiëntie aangevraagd en daar onder opgaaf van redenen verklaard dat we de eer aan ons hielden en zovoorts en daarna zuchtte de Hobby Club diep en allen rustten.

Wat Thom Houtman er niet bij vertelt, is dat het in de bedoeling lag om in de etalages te overnachten om reclame te maken voor de Hobby Club. Voor een 'sleep-in' was de tijd echter nog niet rijp, vandaar waarschijnlijk de weigerachtigheid van het personeel. Houtmans brief, gedateerd 5 september 1950, maakt de indruk geschreven te zijn door een realistisch denkende HC'er die toch de moed niet liet zakken. Zulke mensen had een beginnende Hobby Club nodig. Ik citeer nog een stukje uit dezelfde brief (L. de Vries had om een artikeltje gevraagd voor *Hobby Club*): 'Over wat we zullen doen zeg ik maar niets, we hebben geleerd pas de mond open te doen als we ermee in de handen staan. Komt er dus nog eens een artikel, dan ploft het zo uit de lucht en wacht dan rustig op plaatsing. Laat ons thans snel verder doorwerken want overmorgen begint de school weer. Met vele Hobby groeten van hier, tekent namens de feestcommissie

(Thom Houtman secretaris)'

Groter succes had de Hobby Club in augustus 1950, met een stand op een tentoonstelling van de Dordtse Huisvlijtschool, waar vele werkstukken waren opgesteld, terwijl een versterkerinstallatie en een werkende scheikundeafdeling het geheel completeerden. Er werd ook een puzzelrit gehouden, die langs de ruïnes van het Huis ter Merwe voerde, dat toen nog in een wildernis lag, en die eindigde op de zandvlakten achter het zwembad 'De Groene Plas'.

Het interieur van de HC-locatie in de Vleeshouwersstraat.

De verhuisperikelen hebben we al aangesneden: toen men genoeg had van het KNVB-pand en weer op het Mauveplein terecht kwam, bezat de HCD nog maar zeven leden. Er stond een schuld van fl 30, –, maar men besloot door te zetten.

In januari 1951 betrok de HCD een oud pakhuis in de Vleeshouwersstraat nr. 39, dat behoorde bij Drukkerij Obreen, waar Anthon Adriaanse werkte. 'Het was een gebouw van 17 bij 3½ meter, met

scheuren in de wankale muren, waardoor klimop naar binnen groeide, met vele lekkages en enkele aan de kant verrotte balken onder de vloeren.' Er waren drie verdiepingen, waarvan er twee werden gebruikt. Op de begane grond werden de fietsen gestald. De eerste verdieping bood onderdak aan de afdelingen Radio, Modelbouw en Drukkerij. Op de bovenste verdieping, die tien graden helde, werd een donkere kamer ingericht voor de afdeling Fotografie, verder bood zij plaats aan een bestuurskamer, een magazijn en een geluidsinstallatie in aanbouw en werd er een afdeling Scheikunde gepland. Er werd hard gewerkt om van het pand, dat al veertig jaar ongebruikt stond, iets toonbaars te maken. Het was een behoorlijk karwei, want elektriciteit, gas en water ontbraken. Gijs van Aardenne noteerde in een terugblik:

[er werd] elektriciteit van de drukkerij betrokken, eerst via een snoer, later via een spanleiding en een meter. Voor het gebruik van de elektriciteit werd fl 2,50 per maand betaald. De eerste keer, dat er elektrisch licht brandde, kwam de politie kijken, daar de achterkant van het hoofdbureau net op ons gebouw uitkeek. Ze vreesden looddiefstal en we werden daarom aan een streng verhoor onderworpen. Alles kwam evenwel goed terecht en we hebben later veel steun en medewerking van de politie ondervonden. In de donkere kamer werd een waterleiding geïmproviseerd door twee 150-liter vaten, die gevuld werden via een lekkende tuinslang, uit de kraan van een bereidwillige buurvrouw. Eenmaal kreeg ze de schrik van haar leven, toen ze de slang van de kraan nam en de moeizaam opgepompte 300 liter in een ogenblik retour kwamen in haar keukentje, daar de nog gevulde slang als een hevel werkte.

Bij haar inval in het gebouw had de politie alle uitgangen afgesloten. Het enige meisje dat de HCD toen rijk was, heette Annie Steinhauser. Hoewel in Dordrecht geboren, bezat zij nog de Oostenrijkse nationaliteit, wat haar extra kwetsbaar maakte in een tijd dat ongewenste buitenlanders zonder veel plichtplegingen over de grens werden gezet. De politie vroeg haar 'Wat doe jij hier?' en 'Weten je ouders dat?', maar de dienaren der wet draaiden aanzienlijk bij, toen hun de doelstellingen van de club waren uitgelegd. Een oudere politieagent zag mogelijkheden; hij vroeg: 'Zouden jullie in staat zijn een paar straatjongens waar we nogal veel last mee hebben in jullie club op te nemen?' Na het positieve antwoord van de voorzitter, kwamen er op een dag inderdaad drie jongelui aan, wier identiteit van tevoren door de politie bekend was gemaakt. Twee van hen hebben zich goed geïntegreerd in de club, maar bij de derde werd na verloop van tijd thuis een doos radio-onderdelen gevonden, die aan de Hobby Club toebehoorden. De HCD kreeg haar doos terug, maar zag ervan af aangifte te doen. De derde 'straatjongen' bleef voortaan weg. In die rustige jaren vijftig was criminaliteit op de Hobby Club ongehoord.

De HCD beschikte over de volgende afdelingen: Radio, Modelbouw, Fotografie, Scheikunde en Drukkerij. Deze laatste, ietwat ongebruikelijke, afdeling stond onder leiding van Anthon Adriaanse. Op het tweede Paascongres van de Nederlandse Bond van Hobby Clubs, in 1951 gehouden in jeugdherberg de Ockenburg te Loosduinen, oogstte de afdeling Drukkerij veel succes met het eigen handpersje, waarmee gewoonlijk de convocaties voor vergaderingen werden gedrukt, en zelfs de voorloper van de het clubblad van de HCD, dat later de naam *Hobby Puk* zou krijgen. Deze 'oer *Hobby Puk*' was gedrukt op een velletje van 8½ bij 11 cm.

en bevatte twee artikelen: 'Van de redactie' en 'Van knaap tot aap', een verslag van een excursie naar Diergaarde Blijdorp.

Toen het clubgebouw eindelijk was ingericht, werd met medewerking van de krant een propaganda-actie gehouden, die een niet gewenst succes opleverde: de leden die er op af kwamen, dachten als op een huisvlijtschool bezig gehouden te zullen worden en waren ongeschikt als idealistisch ingestelde pioniers. Bovendien kreeg de HC van allerlei weldoeners een hele hoop oud, waardeloos materiaal. Met de laatste energie werd de rommel opgeruimd en een ouderavond georganiseerd. Er was voor die gelegenheid een toneeltje getimmerd, waarop een jongen optrad die kon zingen en op een gitaar tokkelen. Hij vulde de halve avond. Ook werd er een demonstratie gegeven van de drukpers. Op een gegeven moment viel het licht uit (de spanleiding naar het belendende pand was een dun draadje, dat de spanning van 125 volt niet aan kon). Tastend in het duister, ging Anthon Adriaanse naar het hoofdgebouw van drukkerij Obreen om de situatie te verhelpen. Leden en ouders bleven een kwartier lang in het donker wachten, zonder dat er een klacht over hun lippen kwam. De avond werd voortgezet met een verloting.

Overigens moest de HCD het grotendeels wel hebben van industrieel afvalmateriaal, dat bedrijven als de sleutel- en slotenfabriek Lips en de bruggenbouwers Penn & Bauduin alsook diverse aannemers graag voor het goede doel afstonden. Van Lips kreeg de Hobby Club hele mooie plaatjes staal die goed te gebruiken waren. Penn & Bauduin was het familiebedrijf van de Van Aardennes, en Gijs kon altijd wel wat hout krijgen 'bij mijn vader op de fabriek'. Met name de afdelingen Houtbewerking en Modelbouw maakten gebruik van afvalmateriaal. Rails voor modelspoorwegen was bijna onvindbaar, en als het er was, was het onbetaalbaar. Dus modelbouwers soldeerden twee antennedraden aan elkaar om rails te imiteren. Dat had ook de charme van de authenticiteit.

Na verloop van tijd zag het bestuur in, dat de Hobby Club niet alles kon laten aankomen op het initiatief van haar leden, maar dat zij iets te bieden moest hebben. Het was J.G. Tromp, die hiervoor zorgde. Jan Tromp was een uit Assen afkomstige MTS'er, die in hetzelfde pension woonde als Anthon Adriaanse. Het werd al snel duidelijk, dat Jan Tromp wel het een en ander wist van radio en elektronica, hij had bij voorbeeld al eigenhandig een oscilloscoop gebouwd. Jan was 21 jaar oud toen hij toetrad tot de club en zich opwierp als 'afdelingsleider' van de afdeling Radio, waarvoor op de HCD de meer democratisch klinkende term 'instructeur' was ingevoerd. Hij voerde een instructiesysteem in, stelde bouwdozen samen en gaf cursussen. Hij plaatste zelfs zijn eigen oscilloscoop op de Hobby Club. Vanaf die tijd was 'Radio' de grootste en belangrijkste afdeling van de HCD en kwam alles op gang. Er werd voor de afdeling Radio een werktafel getimmerd van 14 meter lang en 95 cm breed, met een bovenblad van hardboard. De werktafel was opgebouwd uit oude deuren, krattenhout van Ardath (een tabaksverwerkende industrie), zonneschermen en andere gebruikte stukken hout, en was uniform in 15 stukken verdeeld, met 15 stopcontacten en diverse antenne-invoeren. De door Jan Tromp samengestelde bouwdozen bevatten onder meer de onderdelen voor één- en tweelampsradio's, toongeneratoren en zaagtandgeneratoren. Voor beginners werden dozen met zwakstroominstallaties gemaakt, met telefoons, schellen en zoemers en verschillende schakelingen, zoals hotel-, kruis-, serie- en parallelschakelingen.

Een ander hoogstandje op radiogebied was geleverd door ene Klaas, die bij de vliegtuigenfabriek Aviolanda werkte. Thom Houtman had hem meegetroond naar de Hobby Club, waar hij demonstreerde hoe je muziek niet alleen kunt *horen*, maar ook *zien*. Hij had namelijk een VCR 97 radarbuis tot oscilloscoop gemaakt en de muziek van een platenspeler op Hor[izonta]l en Vert[ica]l platen aangesloten. Bij het afdraaien van de plaat krijg je dan zogenaamde 'Lissajous' figuren, die in grootte variërende ellipsen vormen als ze in en uit fase komen. Tegenwoordig worden deze figuren wel als screensaver gebruikt, maar indertijd was dit een sensationele vinding. De vertoning werd dan ook een groot succes.

Ab Vos, die in oktober 1950 Hans Huisman was opgevolgd als voorzitter, bouwde een thuis begonnen versterker op de Hobby Club af. Hij had hiertoe eindbuizen van de geallieerden op de kop getikt, twee 807-s van ongelijke kwaliteit. Hij had een adresje waar hij zijn transformatoren kon laten wikkelen. Deze eerste versterker zou door nog vele versterkers worden gevolgd. Later zou de HC op het Bagijnhof propaganda maken door een stuk of vier speakers in lantaarns te hangen; zij waren verbonden met een zelfgebouwde versterker van 40 watt met 'een perfecte geluidsweergave'.

In mei 1951 verscheen het eerste echte cluborgaan van de 'Hobbyclub' afdeling Dordrecht, onder redactie van C.B. Roos, J.Th. Schippers Jr. en L.J. v.d. Klooster. Met het omslag meegerekend, telde het veertien pagina's. De naam *De seinsleutel* duidde weer op de elektronische gerichtheid van de Hobby Club, maar in het voorwoord 'van de bestuurstafel' werd wel degelijk getracht een verband te leggen tussen de verschillende hobby's. Het 'doel van de hobbyclub' was volgens de auteur 'de wereldvriendschap onder de jongeren te bevorderen' en 'de mogelijkheid [te openen] voor jongens en meisjes hun hobby's te kunnen uitoefenen, ook als dit thuis door financiële of andere omstandigheden niet mogelijk is.' De auteur vervolgt: 'Zij tracht dit doel te bereiken door de hobby's gemeenschappelijk uit te oefenen en het doen houden van lezingen op allerlei gebied. Dat deze hobby's uit zeer uiteenlopende richting kunnen zijn, lijdt geen twijfel, doch dat er in deze verscheidenheid iets gemeenschappelijks ten grondslag kan liggen, evenmin. [...] Hoe zou de fotografie ooit tot ontwikkeling zijn gekomen, indien er geen onderzoeken waren gedaan op scheikundig gebied. En hoe zouden er ooit in de toekomst op de hobbyclub nog eens geluidsfilms geproduceerd kunnen worden, indien er niet een afdeling radio en electriciteit was.' In een van de artikelen breekt C.B. Roos een lans voor 'artistieke hobby's'. Hij vraagt zich af, waarom er zo weinig interesse is voor zo'n afdeling: 'Is het misschien zo, dat het woord "Artistiek" een rare klank heeft. Je denkt daarbij natuurlijk aan artisten, die men wel kent als mensen met lange haren en die zich nooit of zo af en toe wassen en scheren. Zijn daardoor de artistieke hobby's zo weinig bemind?' Roos vindt dit echter geen gegronde reden, bovendien zijn niet alle artistiekelingen rare mensen met baarden! Onbetaalbaar is zijn opsomming van wat er al niet gerekend kan worden tot de 'artistieke hobby's', namelijk: 'Muziek, Declamatie, Schilderen, Tekenen, Boetseren, Toneel en Fotografie. Deze laatste slechts ten dele omdat Fotografie half Technisch, half Artistiek is.' Verder bevat *De seinsleutel* artikelen over fotografie, zendamateurs, scheikunde en radio, een verslag van de nieuwe voorzitter Ab Vos over het Paascongres van de NBHC in Loosduinen en een fantasie van de 12-jarige Wim de Zeeuw over een reis naar de maan per raket. Deze 'luchtrens' deed er twee dagen over om de maan te bereiken.

Alles wijst er op, dat de Dordtse afdeling van de NBHC het in vergelijking met sommige andere afdelingen lang niet slecht deed. Een Bondsschrijven van 6 maart 1951 getuigde nog van pioniersoptimisme:

Er wordt thans overwogen een stichting “Jeugd en industrialisatie” in het leven te roepen, waarin zowel de Hobby Clubs als de regering, de industrie en het technische onderwijs zitting hebben. De activiteiten van deze stichting zullen vooral gericht zijn op het uitbreiden en tot bloei brengen van de Hobby Clubs zonder dat deze daardoor hun vrijheid verliezen. Verder is er een direct contact met de Verenigde Staten van Amerika in voorbereiding, maar ook dit zal alleen resultaten kunnen opleveren als dit namens de Hobby Clubs en met aanbeveling van regering en industrie gebeurt.

De Amerikaanse inspiratie blijkt ook uit een wervende tekst van Ruud Heineke, secretaris van de HCD tussen medio 1951 en medio 1952: ‘Een Hobby Club is de club van de toekomst; zoals de Science en Hobby Clubs in Amerika tienduizenden leden hebben, zullen de Hobby Clubs in de toekomst een geweldige vlucht nemen. Waardoor heeft Europa, dat 40 jaar geleden een technische en wetenschappelijke voorsprong had op Amerika, nu een achterstand? Amerikaanse deskundigen zeggen: door het technische jeugdwerk.’

Maar weldra werd het H.C.-wezen in Nederland getroffen door tegenslag. Niet alleen voerden talloze clubs een strijd om het bestaan, ook het maandblad *Hobby Club* was niet zeker van zijn voortbestaan. Uitgegeven op niet-winstbasis door de jonge uitgeverij De Bezige Bij, kon *Hobby Club* zich geen verlies permitteren. Het eerste nummer telde 64 bladzijden, het volgende 56, en via 48 liep de omvang terug tot 40 bladzijden. Nadat de eerste vlaag van enthousiasme voorbij was, vermochten wervingsacties het aantal abonnees niet aanmerkelijk te doen stijgen, maar de adverteerders eisten er meer. De Bezige Bij ging op het blad verliezen. Zolang het verlies binnen de perken bleef, kon *Hobby Club* nog worden voortgezet, zij het in de derde jaargang (1951) wél in een kleiner formaat. In februari 1952 werd de uitgave gestopt.

In een brief van 29 januari 1952 schrijft Leonard de Vries: ‘Het is het Hobby Club werk niet voor de wind gegaan en zowel het blad als vele clubs voeren een zware strijd tegen de ondergang. Vandaar dat ik momenteel, na jarenlang bij industrie en overheid voor de belangen der Hobby Clubs gepleit te hebben, alles concentreer op de stichting, die uitkomst kan brengen.’ Die stichting, de Stichting tot Bevordering van het Hobby Club werk (SBHC), die financieel gesteund zou moeten worden door het bedrijfsleven, waarvan het bestuur gevormd zou moeten worden door vooraanstaande mensen uit het bedrijfsleven, kwam inderdaad tot stand. Voorzitter werd prof. dr. ing. N.A. Halbertsma, oud-hoogleraar te Utrecht en verlichtingsexpert van Philips.

De Nederlandse Bond van Hobby Clubs maakte in juni 1952 plannen voor een propagandaweek in oktober. De Bond stipuleert, dat elke afdeling maandelijks een verslag dient in te leveren om instanties van inlichtingen te kunnen voorzien. In december richt de Bond een schrijven aan zijn afdelingen, waarin betreurd wordt, dat de resultaten na het Paascongres van 1952 te Eindhoven NIHIL zijn gebleken. De schuld ligt bij de clubs, die het contact met de Bond niet hebben onderhouden: ‘Dit hebben jullie schandelijk verwaarloosd.’ Vóór 31 januari 1953 wordt van elke afdeling een verslag over de werkzaamheden verwacht en een financieel overzicht. Het Hobby Club werk moet immers

landelijk worden aangepakt! Bovendien dient de Bondscontributie te worden voldaan, die reglementair voor Hobby Clubs met een inkomen uit contributies tot fl 35,- neerkomt op 5% van deze gelden. 'Bij verhoging ad fl 10,- aan contributie wordt bij deze 5% nog 2% opgeteld, met dien verstande, dat het percentage niet hoger komt dan 20%.' Betaling in gedeelten is mogelijk, voegt het jeugdige dorknopertje eraan toe, 'en wanneer een Hobby Club slecht in staat is om een gedeelte of helemaal niets te betalen, dan moet dit onder opgaaf van redenen in het financieel overzicht vermeld worden.' De contributieachterstand van Hobby Club Dordrecht bedraagt fl 64,-. Gijs van Aardenne, die zich zou ontpoppen tot een groot tegenstander van de Bond, stuurt op 28 januari 1953 fl 2,50 ter bestrijding van de gemaakte kosten. De Dierense Hobby Club is het met deze gedragslijn helemaal eens: het is absurd, dat de HC Dieren gedwongen zou zijn om 17% van haar inkomsten af te dragen aan de Bond. 'Ik vind het een kostelijke bak dat jullie een rijksdaalder gestort hebben.'

De NBHC trok lering uit deze weerwilligheid: op het Paascongres van 1953 werd besloten, dat de Bondscontributie voortaan niet meer per club geheven zou worden, maar per lid. Voor leden tot en met 17 jaar zou een contributie van fl 0,50 per jaar gelden, voor leden boven de 17 werd dat fl 1,-. Maar hiermee werden de kritische geluiden niet voorgoed gesmoord. De Haagse HC'er Rob Mante schreef: 'Het ruikt naar dictatuur.' En elke vorm van dictatuur druiste regelrecht in tegen de democratische grondslagen van de Hobby Club. In een terugblik zou Gijs, op 18 januari 1960, aan prof. dr. ing. N.A. Halbertsma schrijven, dat de oorspronkelijke NBHC in 1950 was opgericht door zelfstandige Hobby Clubs, maar op het Paascongres van 1953 was de zaak omgedraaid: er werd toen gesteld dat de NBHC afdelingen kon oprichten, die Hobby Clubs zouden heten. Door deze constructie gingen volgens Gijs zelfstandigheid en vrijheid verloren en was het voor de clubs onmogelijk geworden om zelfstandig rechtspersoonlijkheid te verkrijgen.

In 1953 was die volhardende en zich zeer autonoom voelende Bondsafdeling daar in Dordrecht een lichtpuntje temidden van veel gestaag groeiende somberte. De HCD had ten minste in Radio een goed draaiende afdeling. De rest zou moeten volgen, want ieder nieuw lid schreef zich nu meteen in voor Radio, ook al voelde hij zich meer tot een andere hobby aangetrokken. Een paasverloting bracht geld in het laatje. Op 25 maart 1953 telde de HCD 31 leden, op 27 mei 1953 was de situatie als volgt: 'De afdeling Radio loopt op het ogenblik goed en de afdeling Modelbouw, w.o. houtbewerking, komt ook wel goed. Misschien kan er ook iets van de afdeling Fotografie komen, maar de afdeling Scheikunde blijft voorlopig een bezwaar vanwege de hoge kosten.'

De contributie bedroeg, sinds een in april 1953 doorgevoerde verhoging, 30 ct. per week. Er ging meteen een wervend biljet de deur uit: 'De H.C. staat open voor alle jonge mensen, die in een geest van gelijkheid, durf en idealisme met anderen willen samenwerken.' De HCD vroeg in mei 1953 een girorekening aan, die wegens het ontbreken van rechtspersoonlijkheid op naam van de penningmeester zou worden gezet. Het werd een heel mooi nummer: 601060. In deze maanden werd een bar geopend, die behalve gezelligheid ook geld opleverde. Er werd, kennelijk ter inwijding van die bar, een drinkwedstrijd gehouden. Het logboek bevat het volgende verslag: 'Gijs had een weddenschap afgesloten, wie 8 flesjes chocomel op zou drinken binnen 3 kwartier, die zou hij betalen; kreeg het slachtoffer ze niet op dan moest hij ze zelf betalen die hij leeggedronken had, Jaap Dortwegt was heldhaftig, maar zijn ogen waren groter dan zijn

maag en hij gaf de moed op na 3 flesjes, omdat het van binnen borrelde, Charles Dürinck zou de andere 5 flesjes in 1 kwartier leegdrinken, maar wat was die gulzig want in 3 minuten waren ze leeg. Gijs was zijn centen kwijt en de bar was leeg.'

Niet dat de HCD een drinkclub werd, en alcohol was helemaal uit den boze! Een flesje frisdrank tussen de bedrijven door was in orde, en er werd ook wel na een actieve middag of avond een kaartje gelegd, maar het mocht niet 'ontaarden'. De leden stonden dan ook zeer sceptisch tegenover het voorstel ook koeken en dergelijke op te nemen in de barvoorraad! Op de periode in de Vleeshouwersstraat werd door sommige leden uit die tijd met weemoed teruggekeken. Ook al kon de bouwval wegens brandgevaarlijkheid niet goed worden verwarmd, de sfeer was er voortreffelijk. Een van de geliefde bezigheden buiten het hobbïën, was het vertellen van 'sterke verhalen'. Aan de bar kwam de één met een nog fantastischer verhaal dan de ander.

Het ging goed met de Hobby Club Dordrecht. In mei 1953 luisteren de bestuursleden naar de namen Anthon Adriaanse (voorzitter), Gijs van Aardenne (secretaris), Annie Steinhauser (penningmeesteresse), Arend Kastelein (materiaal-commissaris) en Jaap Dortwegt (algemeen adjunct). Het logboek vermeldt vele activiteiten: Anthon plaatst op het chassis van een oscilloscoop een universeel plaatstroomapparaat, Jaap Dortwegt maakt een tweelamper gereed, er wordt gewerkt aan de elektrische leiding en er wordt een antenne opgericht. Gijs komt binnen met gestencilde blaadjes. Men verwacht daar nogal veel van: 'Deze blaadjes zullen morgen en overmorgen uitgedeeld worden aan de Dordtse Jongelui. De bedoeling is deze Jongelui ook enthousiast te maken voor de Hobby Club. Actieve leden zijn er nooit te veel. Anthon kreeg al een visioen: de Vleeshouwersstraat afgezet door Bereden Politie om de Jongelui in bedwang te houden.'

Tweelampers, kampeerontvangers, peilontvangers, de afdeling Radio zorgt ervoor! We schrijven 20 juni 1953, wanneer de 'Posthoorngalop' die ook in de Hobby Club boeken voorkomt, wordt uitgeroepen tot 'kampioen der songs': de herkenningmelodie van Hobby Club Dordrecht. Het opzweepend ritme van de posthoorngalop volgt de cadans van het enthousiasme der leden. Vijftien juli 1953: Jan Tromp moet in dienst, neemt afscheid van de HCD, en ontvangt als eerste in de geschiedenis een zilveren H'tje, de gestileerde H van HOBBY, '[...] en Anthon hield een daverende speech'! Op dat moment bezat de Hobby Club Dordrecht 23 leden.

Modelbouw was de tweede afdeling die de aandacht trok. Een ouder persoon, J. Snellenberg, gaf bezielend leiding bij het bouwen van een spoorwegmodelbaan. Maar afdeling Fotografie had, bij gebrek aan belangstelling, niets gepresteerd en afdeling Scheikunde had niet kunnen werken wegens een gebrek aan leden. Er was geen aansluiting op aardgas en butagas was te duur, dus had men zich beholpen met een spiritusbrander. De scheikundeleden hadden een grote stenen tafel waaraan ze werkten. In juli 1953 verscheen de eerste echte *Hobby Puk*, zo genoemd wegens het kleine formaat: een clubblad in de vorm van een boekje, op kwartoformaat. Er werden op foliostencils twee bladzijden naast elkaar getikt, zodat bij een *Hobby Puk* van 24 bladzijden bladzij 1 en 24, bladzij 2 en 23, 3 en 22, enz. enz. op eenzelfde stencil terecht kwamen. (De som van de bij elkaar aansluitende bladzijden blijft 25). Daartoe moest van tevoren precies worden berekend welke tekst er op welke pagina zou staan, wat inhield dat alle artikelen twee keer moesten worden getikt:

eerst op papier en na de organisatie van de lay-out op stencil. Een flesje rode correctielak stond klaar voor het geval er een verkeerde letter werd aangeslagen. De twee getypte helften van het stencil werden vervolgens met groene lak aan elkaar gelijmd. In september 1953 kwam de tweede *Hobby Puk* uit. Ze waren allerm minst perfect, deze eerste Puks, maar ze waren er toch maar, mét de nodige advertenties van Dordtse zaken en bedrijven.

In het najaar van 1953 kreeg de HCD ineens een geweldig aanbod, dat de groei van de club enorm zou stimuleren: een nieuwe clubruimte, op een zolder die eerder was gebruikt voor pingpong. De zolder bevond zich boven een pakhuis en had een inhoud van 350 m³. Een nieuwe fase brak aan in het nog zo prille bestaan van de HCD.

HOOFDSTUK II

DE HELLING OP

1 oktober 1953 – 23 januari 1960

Hobbyclubgebouw aan De Helling.

Helling, nummer 19 (later omgenummerd in 7): een oud pakhuis in een oude buurt. Je staat buiten voor een grote deur, een poort eigenlijk, je plaatst je fiets beneden, je loopt de trap op, stoot het houten luik open, en de hobbyzolder strekt zich voor je ogen uit. Een lokaal van 4 bij 23 meter, bij een hoogte van 4 meter. Aan de korte zijde die het dichtst bij de ingang ligt, bevindt zich een donkere kamer van 4 bij 2 meter, die 2 meter hoog is, met een lichtsluis ervoor. Daarboven zie je twee studio's, met een totaaloppervlak van 4 bij 3 meter.

Aan de tegenoverliggende zijde van de zolder bevinden zich de magazijnen en daarboven (even het trappetje op) de afdeling Artistieke Hobby's en een bar. Daartussenin strekken zich 23 meter hobbyterrein uit, met een modelbaan, werkbanken en tafels van de afdeling Radio. Naast de opgang naar de bar is het hoekje van de afdeling Scheikunde, met een gifkast aan de muur. Iets daarvoor staat een immense, roestige kachel, die 's winters wordt gevoed met cokes en allerlei houtafval.

Dat was niet wat Hobby Club Dordrecht kreeg, maar zo zou het na vele inspanningen worden. Zo heb ik het nog gekend. Maar de HCD kreeg wél een prachtige zolder van een prachtig pakhuis, waar een heleboel aan te verbouwen zou zijn, maar dat in elk geval vrij was van scheuren, vrij van tocht en lekkages.

Het was een aanbod van de Firma Van Dijk & Co., een kalkfabriek. De vader van Jaap Dortwegt werkte daar en de directeur van die fabriek heette Kees van Dijk. Dat was een enigszins excentrieke man die er paarden op na hield en een koetshuis had. Soms reed hij in zijn koets triomfantelijk door de binnenstad, voortgetrokken door zijn paarden. De huur die hij vroeg voor de zolder van zijn pakhuis was: fl 0,00. De firma deed meer: er werd een plaat beton gestort voor de kachel. We schrijven 1 oktober 1953: de HCD vestigt zich op de Hellingen. De naam van die straat heeft te maken met het feit dat hier in de achttiende en negentiende eeuw veel scheepswerven waren gevestigd. Als een schip varensgeraad was, werd het vanaf de helling te water gelaten, de Spuihaven in, en vervolgens de grote rivieren op. Maar de meeste van die scheepswerven waren langzamerhand uit het centrum van de stad verhuisd naar andere locaties of verdwenen. Je had enkele scheepswerven (zoals Hoebee, een donateur van de HCD) op de Staart, een excentrisch gelegen wijk in de richting van Papendrecht, maar de buurt rond de Hellingen was zo'n beetje verworden tot een achterbuurt. In Dordrecht komt de straat voor in de uitdrukking: 'Je komt zeker van de Hellingen', wat zoveel betekent als: je bent niet goed snik. Op de Hellingen was namelijk ook een instituut voor geesteszieken gevestigd. Maar de leden van de HCD konden hun vreugde niet op. Alle spullen werden met vrachtauto's van Penn & Bauduin overgebracht. Onder leiding van J. Snellenberg werd een houten trap naar de zolder gemaakt, maar tijdens de inrichting van de zolder gaf deze wakkere leider van modelbouw en houtbewerking er plotseling de brui aan, naar eigen zeggen op grond van een hem aangedane belediging. De Hobby Club bleef al met al een club van en door jongeren.

Gijs schrijft aan soldaat Tromp:

Van dat smerige, bouwvallige, lekkerige en tochtige pakhuisje zijn we ingetrokken in een groot, ruim, fris, droog en keurig pakhuis, waar de luchttoevoer geregeld kan worden ('s zomers kan alles open, 's winters is het volmaakt tochtvrij). Er is licht van opzij en van boven en er is een waterleiding (nog niet aangesloten). De electriciteitsvoorziening is uitstekend (220 V., eigen meter met stoppen naar believen) en meer dan drie maal zo goedkoop. We krijgen er een kachel en erg veel medewerking. Verder hebben we van P&B [Penn & Bauduin] een zware werkbank gekregen met een zware bankschroef (om maar niet te zeggen zéér zwaar) en waarschijnlijk zullen we nog een grote hoeveelheid hout krijgen.

Samenwerking met de Hobby Clubs Den Haag en Kijkduin leidde tot de uitgave van een gezamenlijk kerstnummer van de *Hobby Puk* en *M[aandelijkse] M[ededelingen]*, met een

gekleurd omslag. Het blad bevat onder meer een aankondiging van de vierde Hobby Club roman van Leonard de Vries: *De Hobby Club breekt baan*, na *De jongens van de Hobby Club* (november 1947), *De Hobby Club op avontuur in Zwitserland* (augustus 1948) en *de Hobby Club op avontuur in de U.S.A.* (eind 1952). *De Hobby Club breekt baan* wordt geprezen als 'Een prachtig handboek voor de H.C.'s en haar besturen. Een vlot geschreven boek, nog beter dan de vorige boeken.' Het zou de laatste Hobby Club roman zijn. Een aangekondigd deel met de titel 'De Hobby Club bouwt modelstad' is nooit verschenen. Het kerstnummer van *Hobby Puk/M.M.* bevat ook nieuws over een propaganda-actie van de HCD, die was gepland voor de week van 2 tot 9 januari 1954.

De aandacht voor de propaganda van de Hobby Club in de plaatselijke pers bestond o.m. uit deze (in scene gezette) foto.

De propagandaweek werd mede ondersteund door een extra *Hobby Puk* editie van 12 pagina's, waarvoor Dr. I. Vijlbrief, de strenge rector van de Dordtse HBS, een minzaam voorwoord schreef waarin hij de nadruk

legde op het belang van eigen initiatief. Er was ook veel propaganda gemaakt in de plaatselijke pers, de HCD kreeg naamsbekendheid. Gijs aan soldaat Jan: 'Je hebt natuurlijk wel begrepen dat onze voorgenomen propagandaweek is doorgegaan. Hoewel ik mij optimistisch tegenover iedereen heb uitgelaten (dat moest wel, want het moest doorgaan, wilde er nog iets van de Hobby Club terecht komen), was ik eigenlijk helemaal niet zo optimistisch. Voornamelijk met de hulp van Hans Diemel hebben we de gehele Kerstvacantie werkelijk gezwoegd om alles nog op tijd klaar te krijgen. De medewerking die we van allerlei instanties gehad hebben viel werkelijk 100% mee!' En ook de propagandaweek zelf viel mee, ja overtrof de verwachtingen: 'Het bleef de gehele week een succes dat ik niet had durven hopen.' Opening door de heer Van Gijn (wethouder van onderwijs), redevoering van Leonard de Vries over het Hobby Club werk, persfoto's, filmvoorstellingen, proefjes van de afdeling Scheikunde, demonstraties van de afdeling Radio met een taperecorder en de oscilloscoop en zelfs een werkend televisietoestel, en daarbij nog een permanente tentoonstelling van werkstukken van leden.

De inspanningen leidden tot een verdubbeling van het ledental: er kwamen 25 nieuwe leden bij, 'jammer genoeg voor het grootste deel "klein grut"', maar – aldus Gijs – 'heel wat enthousiaster dan de meeste oude leden.' Na de tentoonstelling werd alles aan de kant gezet onder leiding van een jongeman van 29 jaar, die ook lid geworden was (zij het, omdat hij ouder was dan 23, zonder stemrecht). Hij had met zijn artistieke werkstukken een grote bijdrage geleverd aan de tentoonstelling, maar zette bij het opruimen alle voorwerpen van Radio op de grond, waarbij Jan Tromps kathodestraalbuis sneuvelde: een 'gevoelig verlies voor de H.C.' Toen de HC'ers weigerden hem als beloning voor zijn activiteit tot voorzitter te bombarderen, bedankte hij voor het lidmaatschap. De terugslag bleef ook anderszins niet

uit. Er moest nog zóveel gebeuren aan het gebouw zelf. De nieuwe leden die er door de tentoonstelling bij waren gekomen vonden hun bedje niet gespreid, wat voor sommigen aanleiding was om ermee te kappen. Maar degenen die met de ware HC-geest waren beziel, en dus van aanpakken wisten, zetten door. Met name Piet Megens onderscheidde zich: hij timmerde rekken voor het magazijn, twee flinke radiotafels, twee tafels voor modelspoorwegen en vier banken.

Hoe ging het intussen met de NBHC? In een brief van 21 augustus 1953 aan de HC Den Haag had Gijs te kennen gegeven, dat de Bond eerder verdragend dan stimulerend op de HC's werkte. Er leefden klachten over de lakse houding van de hoofdbestuurleden. Bovendien waren op het congres van 1953 door een meerderheid van de HC's (maar met de stemmen van de HCD tegen) nieuwe statuten aanvaard, waardoor de NBHC voortaan niet meer een overkoepelend orgaan zou zijn waarin zich zelfstandige clubs hadden verenigd, maar een bond met een aantal afhankelijke afdelingen. De NBHC gedroeg zich daar ook naar. Telkens werd verantwoording gevraagd, alles moest van de HC's komen. Maar er kwam weinig van de Bond en dat zette kwaad bloed. Vergaderingen werden 'wegens organisatorische moeilijkheden' dikwijls uitgesteld. De bemoeienis van de HCD met de Bond was minimaal: nooit heeft enig lid van de HCD zitting genomen in het Dagelijks Bestuur van de Bond. Op het Paascongres van 1951 was Anthon Adriaanse gekozen tot regionaal commissaris. Gijs had hem gefeliciteerd en gezegd: 'Ga maar vlug je rijbewijs halen. Mijn vader heeft nog een oude Ford staan, daar kun je dan het land mee in.' Anthon had echter geen geld om een rijbewijs te halen en van het commissaris spelen kwam weinig terecht. Wel deed hij een goede vergadertechniek op tijdens de congressen, waar altijd een bijzonder prettige en amicale sfeer heerste. Gijs zelf zou op het Paascongres van 1955 tot regionaal commissaris worden gekozen, maar daarmee had de NBHC een fervent criticus in huis gehaald, die het in zijn landelijke functie slechts één jaar zou uithouden.

Van 25 mei tot 7 juni 1954 bemande de Hobby Club Dordrecht samen met Eric Jansen uit Rotterdam en Ben van Tongeren uit Heemstede een stand op de hobbytentoonstelling De Gouden Schakel in de Ahoy-hallen te Rotterdam. Het leeuwendeel van de werkstukken was gemaakt door Piet Megens, terwijl Tonny van Dongen en Hans van der Schulp veel vrije tijd offerden om de tentoonstelling te doen slagen. De Stichting kreeg een nóg gunstiger indruk van de Dordtse hobbyisten en schonk fl 100,- en acht TL-balken. De stand was eigenlijk van de NBHC, maar hij was bijna geheel gevuld met materiaal van Hobby Club Dordrecht. NBHC-voorzitter Jan de Pijper schreef in *De Bondskrant*: 'de oorspronkelijke opzet, n.l. inzendingen uit het gehele land, is mislukt en dat is te betreuren.' De betaling van de Bondscontributie bleef echter een heet hangijzer: de clubs werden verplicht de verschuldigde contributie aan het landelijke Hobby Club werk bij elk lid persoonlijk te innen. Gijs schreef op 27 november 1954 aan de NBHC dat de handelwijze van de Bond bij sommige leden tot verbijstering had geleid en dat zij pertinent weigerden hun namen op te geven.

Op lokaal niveau timmerde de HCD behoorlijk aan de weg: in februari 1954 had de gemeentepolitie de Hobby Club de opdracht verstrekt om twee zeepkistauto's met trapbeweging te maken voor haar verkeersplein, 'en waarschijnlijk ook een tape-recorder, waarvoor wij al het materiaal van de gemeente krijgen.' De leden, merendeels jongens, waren goed bezig. Zó beschrijft Piet Megens een brand van autobanden op de Hellingen: 'Hedenmiddag werden de aanwezige clubleden vergast op een daverend vuurwerk. Dit

schouwspel [...] werd door de Hobbianen, hoewel ze diep medevoelden met de eigenaar, wiens autobanden zich langzaam maar zeker in de vloeibare en gasvormige aggregatietoestanden omzetten, met luid gejuich begroet.' Gijs van Aardenne, die zich in februari uit het bestuur had teruggetrokken, meende echter dat het nieuwe bestuur teveel op zijn beloop liet. Er vonden enkele diefstallen plaats, weliswaar niet van ernstige aard, maar die toch te denken gaven. Door het gebrek aan leiding daartoe in staat gesteld, pleegden enkele leden sabotage. Op 26 juni 1954, na een felle verkiezingsstrijd, was Gijs weer terug als secretaris en was Jaap Dortwegt tot voorzitter gekozen. Hans Diemel beheerde sinds februari 1954 de penningen en zou dat baantje tot januari 1959 blijven vervullen. In juni werden meer ambitieuze plannen gelanceerd die de HCD op een hoger niveau moesten brengen: er zou een goede doka moeten worden gebouwd en een eigen HC-zender geïnstalleerd, terwijl er ook moest worden toegewerkt naar radiografische afstandsbesturing van modellen.

Leonard de Vries en C.J.J. Wiedhaupt namen in juni 1954 de redactie op zich van een nieuw tijdschrift: *Ahoi. het blad voor jonge mensen*, dat bij een andere uitgeverij ging verschijnen, die echter ook commerciëler was ingesteld. Op een verzoek van de HCD de adressen van de abonnees in Dordt te verstrekken (potentiële nieuwe leden!) kwam in december 1954 het volgende briefje terug:

Mijne Heren,

Hiermede komen wij terug op Uw brief van 27 November. Wij moeten U mededelen dat wij U niet de namen en adressen van de abonné's in Dordrecht en omgeving kunnen verstrekken.

Hopende U de volgende keer beter van dienst te zijn geweest, tekenen wij

Hoogachtend,

ADMINISTRATIE AHOI.

Een koud briefje. Maar toen had Leonard de Vries de redactie al verlaten. Na enige tijd had hij zich gedesillusioneerd teruggetrokken, omdat zijn enthousiasme niet aansloot bij de strikt zakelijke opzet van de Technische Uitgeverij H. Stam te Haarlem, haar samenwerking met de SBHC ten spijt. De droom vervloog, en na wederom een reductie in formaat verscheen in oktober 1957 het laatste nummer van *Ahoi*. Het blad werd nog opgevolgd door *Na Vijven*, dat echter geen lang bestaan was beschoren.

Eind juli 1954 bezat de HCD weer een volledige radioreeks, enkele versterkers en een 'electronenstraaloscillograaf' (destijds heette een oscilloscoop nog 'oscillograaf'). Het ledental bleef ongeveer gelijk: precies dertig in oktober. Het bestuur achtte de tijd rijp voor gemeentesubsidie en diende daartoe een verzoek in. Op 27 oktober werd de waterleiding aangesloten. 'Ter gelegenheid van deze feestelijke gebeurtenis kreeg ieder lid gratis een slok water aangeboden. Hoera!' Desondanks kwam afdeling Scheikunde niet meteen op gang. Radio bleef de meest actieve afdeling.

Werk aan de scheiding tussen studio en doka door middel van een tussenvloer.

Januari 1955. Er wordt een begin gemaakt met het plan Studio-Doka. Eerst moet er een tussenvloer komen om de doka beneden te scheiden van de studio's boven, die als het ware in de lucht komen te hangen. Op foto's van de bouw zien we een balanceeract van Jaap Dortwegt en Chris Schepers. Als het erop aankwam, werden de handen uit de mouwen gestoken. Vele Hobby Clubs in den lande hadden in zekere perioden van hun bestaan meer weg van een

aannemersbedrijf. De verbouwingsactiviteiten versterkten niettemin menigmaal de onderlinge cohesie. Eenmaal volwassen geworden, draaiden veel leden later niet de hand om voor een verbouwing van hun eigen huis. In mei 1955 werd op de HCD besloten de oude traditie van gezamenlijke broodmaaltijden op de club weer op te vatten. Ook kwam men toe aan recreatieve bezigheden buitenshuis: zo werd er op 29 mei 1955 door enkele leden een kanotocht gehouden. In de zomer kwamen op afdeling Radio een grote HC-versterker en een toongenerator tot stand en werd er een begin gemaakt met de aanleg van een zendantenne. Gijs aan Jan Tromp: 'Er is nog veel meer moois, maar dat moet je allemaal zelf maar komen bekijken. Ik geloof, dat we langzamerhand, als het nodig is, al over minstens zes oscillografen kunnen beschikken.' De Gemeente Dordrecht kende een eenmalige subsidie toe ter waarde van fl 87,68. Een actie van dagblad *De Dordtenaar*, waar directeur L.W.A. de Bot zich achter had gesteld, bracht fl 242,50 op. Dankzij deze financiële meevallers kon de waterleiding voor 7de doka worden aangelegd en de inrichting van doka en studio's worden voltooid. Op 21 november werd een aanvraag ingediend voor een zendmachtiging.

Piet Megens begon aan een lichtbak waarin de karakteristieke gestileerde letters van het ter ziele gegane technische en populair-wetenschappelijke tijdschrift *Hobby Club* lichtblauw oplichtten, ter oplichtering van de entree en als duidelijk herkenningsteken van het Hobby Club lokaal.

17 december 1955: 'Studio II – Studio I – trap af – links om – trap af – links om – onder de afrastering door – tussen het pas gestorte beton door – links om – onder het zeil door – rechts af – links om de eerste trap op – langs smal pad rechts om de tweede trap op – links om langs afgrond en derde trap op – via dakraam en dakgoot dak op (v.v.) Dit traject is vanmiddag weer heel wat keren afgelegd, want er werd weer aan de antenne geëpibreerd(t)?!' schreef Adri Verheul in het logboek. 'Epibreren' was een niet-bestaand woord dat indertijd door Simon Carmiggelt was gelanceerd om de spot te drijven met gewichtigdoenerij. Ook de buitenwereld drong door tot de Hobby Club Dordrecht!

Op 12 november 1955 was *Groep X* opgericht (leden: Jaap Dortwegt, Gijs van Aardenne, Hans Diemel, Arend Kastelein, Piet Megens, Adri Verheul), 'een onderafdeling van de Nederlandse Bond van Hobby Clubs, afdeling Dordrecht, welke zich ten doel stelt het uitdenken, ontwerpen en uitvoeren of doen uitvoeren van bijzondere projecten.' Leonard de Vries' boek *De Hobby Club breekt baan* had het model verschaft voor de 'in een waas van geheimzinnigheid' gehulde Groep X: de jongensromantiek voerde weer hoogtij. Op de HCD zou Groep X het beheer voeren over de studio's, die alleen toegankelijk waren door op een kiesschijf de juiste cijfercombinatie te draaien. Gijs aan Jan Tromp: 'Alleen bij het juiste nummer is de deur te openen en bij het draaien van een fout nummer wordt de deur voor drie minuten geblokkeerd. Reken zelf de kans maar uit, dat iemand die het juiste nummer niet kent binnen komt!' Het elektrisch slot en de kiesschijf zouden de geschiedenis ingaan als de 'ieed'. De eerste officiële code die werd gedraaid was namelijk: 9554. Dit was het privé telefoonnummer van de heer C.J. Ruurs, inspecteur voor sport- en jeugdzaken van de gemeente Dordrecht, die op woensdagmiddag, 27 december 1955 de studio's en donkere kamer in gebruik stelde door op de kiesschijf zijn eigen nummer te draaien. Iedereen hield de adem in, maar de deur ging feilloos open.

De HCD deed het niet slecht, nu overal in den lande het Hobby Club tij begon te verlopen. De Bond telde nog maar een stuk of twaalf 'afdelingen', waaronder HC Haarlem en HC Alphen a/d Rijn hoge ogen gooiden. Het Hobby Club Paascongres vond in 1956 plaats te Heemstede, maar geen enkel lid van de HCD was daarbij aanwezig en Gijs had zich niet herkiesbaar gesteld als commissaris. De eigen club eiste alle aandacht op. In januari 1956 werd een propagandaweek gehouden, bij welke gelegenheid de zolder officieel in gebruik werd genomen. Burgemeester Mr. J.A.H.J. van der Dussen zou zich in 1975 nog goed herinneren hoe hij 'de toen slechts met enig levensgevaar te bereiken zolder van de fa. Van Dijk aan de Hellingen voor gebruik door de Hobby Club' opende. Hij deed dit door een druk op een knop, waardoor de Posthoorngalop begon te schallen. Hoewel de organisatie wat stroef verliep, gaven zich toch twaalf leden op, en beurde de H.C. fl 41,- van donateurs. Het aantal bezoekers bedroeg 250 à 300, inclusief de bewoners van de Hellingen, die een speciale uitnodiging hadden ontvangen. 'Goodwill' was het toverwoord dat het bestuur hanteerde, goodwill verwierf de HCD in die tijd. Vooral Gijs van Aardenne zorgde daarvoor met zijn brieven aan allerlei instanties. Bij de Gemeente stond de HCD al goed aangeschreven, maar dat betekende niet dat het verwerven van een structurele jaarlijkse subsidie van een leien dakje ging. Op 22 februari 1956 kreeg de HC te horen, dat 'het verlenen van financiële steun aan clubs als de uwe naar onze mening niet op de weg der gemeente ligt.'

De Cheev, waarmee de geluidsinstallatie van en naar de huurder werd vervoerd.

De heer Ruurs was de Hobby Club echter goed gezind: hij verzocht de HC'ers op Koninginnedag hun geluidsinstallatie uit te lenen voor activiteiten op de ijsbaan aan de Noordendijk, in de kantine van de ijsbaan en op scheepswerf Van der Kloet aan Hellingen 113. Wellicht was het verzoek bedoeld als een proefballonnetje: de HCD rukte in alle vroegte uit met groot materieel, waaronder twee 60 watt versterkers, die werden vervoerd in een oude Chevrolet, en liet al om half acht 's ochtends de Posthoorngalop tetteren over de Windhondpolder aan de Noordendijk. De geluidsverzorging liep

perfect, 'zonder bij-effecten of echo's'. 's Middags werd er in het centrum van de stad gedraaid op het Veemarktterrein, eveneens tot ieders volle tevredenheid. In december 1956 kwam er bericht van de gemeente dat de HCD op de lijst was geplaatst van subsidiabele verenigingen.

Het bestuur had de touwtjes stevig in handen. Met ingang van januari 1956 kreeg ieder aspirant-lid een proeftijd van een maand, waarover nog geen contributie verschuldigd was. Het was voor beide zijden een proeftijd: pas bij gebleken geschiktheid (dat wil zeggen: bewezen enthousiasme) werd het lidmaatschap aangeboden. Het overleg over de toelating tot het lidmaatschap was buitengewoon serieus, de overwegingen waren ampel te noemen. Men werd niet zómaar lid van de Hobby Club. De voorzitter op een bestuursvergadering: 'Verder zou hij willen voorstellen alle leden beneden de 16 jaar, welke graag willen roken een briefje van thuis te laten meebrengen, waarop staat of ze wel dan niet mogen roken.' Er werd veel verwacht van een Hobby Club lid. '[Peter de Waard] betoogde dat de Hobby Club zo goed moet worden dat het als een aanbeveling bij een sollicitatie zou kunnen gelden, lid te zijn geweest. Het is ook wenselijk de leden actief te maken bij de planning, enz.' Wel moesten de oudere leden waakzaam blijven: 'Naar aanleiding van de plannen voor de afdeling Radio, die de heer A. Kastelein toelichtte, ontstond er een discussie over het gebrek aan activiteit en de verruwing van de leden. Besloten werd, dat het bestuur en de leden van Groep X er zeer streng op zouden letten, dat ze een heel goed voorbeeld zouden geven.'

De Hobby Club werd volwassen. Gijs in een brief: 'Op 25 februari hebben we ons 6-jarig bestaan herdacht met een gezellige avond, waarbij de temperatuur in het lokaal boven het vriespunt was. Een karakteristiek geluid van deze avond was wel een klok-klok, waarmee de bevroren inhoud van vele reageerbuisjes wegliep, als deze omgekeerd werden.' Reageerbuisjes, jawel, want Radio mocht dan de grootste afdeling zijn, Adri Verheul mocht sein- en morsecursussen geven en Arend Kastelein een cursus radiotechniek, ook andere afdelingen moesten van de grond komen: Scheikunde, Modelbouw, Fotografie. De HCD was na het vertrek van Annie en haar zuster Jeanne Steinhauser geheel en al een jongensclub

geworden, maar in december 1955 meldden zich weer twee nieuwe meisjesleden, die meteen een afdeling Artistieke Hobby's oprichtten. Een van die leden, Aafje van Epenhuijsen, bedankte echter al in oktober 1956 omdat zij het te druk had met afstuderen aan de kunstacademie te Rotterdam. Het andere meisje bleef toen ook weg, en in november vroeg het kersverse bestuurslid Hans van der Schulp, of het wel in de bedoeling lag dat er weer meisjes op de HC zouden komen.

De tentoonstelling 'De Mens en zijn Hobby', die van 13 tot en met 22 juli 1956 werd gehouden in de Dordtse schouwburg Kunstmin, ter gelegenheid van de herdenking der Eerste Vrije Staten vergadering, was voor de HCD een uitgelezen gelegenheid haar kunnen te demonstreren. Jaap Dortwegt schreef uit Duitsland: 'Lijkt je niet een aardig proefje een glas of iets derg. door resonantie door geluidsgolven veroorzaakt, kapot te laten springen? Ik weet niet of dat voor ons uitvoerbaar is, maar het lijkt mij wel aardig. Een bord met erop "Verwoestende geluidsgolven" b.v. en dan zo'n kapot springend glas... Met een toongenerator en een versterker, het lijkt mij te proberen.' Radio, Modelbouw, Fotografie, Scheikunde en Artistieke Hobby's waren op de tentoonstelling vertegenwoordigd. De heer Bas Verhey, amateur modelbouwer van miniatuur spoorwegbanen, had adviezen gegeven voor een demonstratiebaan. Er waren enkele grote borden opgesteld, die de jonge Dordtse tekenaar Wim Dolk had beschilderd met hobbiënde jongens en meisjes. Bovendien 'hadden enkele leden al een week voor de tentoonstelling Kees van Dijk, de directeur van kalkfabriek Van Dijk & Co., geholpen bij de opbouw van zijn ingenieuze en goed uitgevoerde en afgewerkte modelspoorweg (compleet met "openluchtbioscoop" en vele andere attracties). De verkeerspolitie werd bijgestaan met een versterker en ook de V.E.R.O.N. [Vereniging voor Experimenteel Radio Onderzoek in Nederland] was dankbaar voor de geboden hulp.' De tentoonstelling trok ongeveer 16.500 bezoekers, wat het een en ander zegt over de indertijd levende belangstelling voor het betrekkelijk nieuwe begrip vrijetijdsbesteding en voor hobby's in het bijzonder. Behalve de HCD waren op de tentoonstelling ook present: de Dordtse Amateur Fotografen, de Dordtse afdeling van de Vereniging voor Bloemenkwekers en Bloemenverkopers, de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen en 'De Gevleugelde Zangers'.

De afdeling Radio deed het best: op theoretisch vlak de cursussen, in praktisch opzicht: de reparaties aan een tv-toestel, aan radioapparaten, grammofoons en een bandrecorder (ook de bewoners van de Hellingen wisten de weg naar de HC te vinden) en voor de heer Van Dijk werd een Hifi versterker gemonteerd. De HC'ers begonnen met de vervaardiging van een nieuwe serie verbeterde meetinstrumenten voor de studio. In 1956 ontstond ook het plan rechtspersoonlijkheid aan te vragen voor de club om een verenigingszender te kunnen installeren. Drie leden waren al voor het zendexamen geslaagd: Adri Verheul (de bekende PAØTMC), Piet Megens en Peter de Waard. Het bestuur paste er wel voor om clandestien te zenden. PAØTMC in het logboek: 'Tot besluit nog een bericht voor onze aetherjagers (of zijn het nu alpengeuzen): het is nog steeds verboden om stiekum clandestien zonder vergunning aetherpiraas te zijn.'

Een radiografisch bestuurde boot van Jaap Dortwegt werd getest in het Weizigtpark aan de rand van de stad, en bereikte een snelheid van 4 à 5 km. per uur. Maar niet alles stond in het teken van Radio, want op 13 oktober 1956 werd er voor het eerst in de HC-doka een film ontwikkeld, door Hans Diemel, die hierbij werd geassisteerd door zijn grootvader Paul

Diemel sr. Wel bleef Radio voor het grootste gedeelte het gezicht van de club bepalen, en zelfs het gezicht van de *Hobby Puk*. In mei 1956 verscheen het cluborgaan weer, in een frisgeel omslag, getekend door Wim Dolk, met een olijk kijkend radiomannetje, zittend voor een radioapparaat en met een koptelefoon op. Als je goed kijkt, zie je dat hij hurkt in een kinderwagen; het was dan ook een 'hobby-puk'. De redactie was in handen van Gijs van Aardenne en Arend Kastelein en dat zou een hele tijd zo blijven. De Puks waren keurig verzorgd, en bevatten naast de verslagen ook 'studierubrieken' (bij voorbeeld over elektronenbuizen) en een 'Puks Peins pagina', samengesteld door Arend Kastelein. In de Hobby Puk van mei 1956 staat het eerste Hobby Club huwelijk vermeld: dat van Anthon Adriaanse en Annie Steinhauser, beiden dragers van een zilveren H'tje voor bewezen diensten.

Hoe stond inmiddels het overige Hobby Club werk ervoor? In het archief vinden we een brief van de Technische Verkenners Club Antwerpen, over een bezoek aan Leonard de Vries, waarin enkele culturele verschillen tussen Nederland en België anno 1956 naar voren komen:

De zondagmorgen, – Sinksendag – werd er tijdig opgestaan om het af te trappen vooraleer iemand zou komen storen om wille van dat 'verboden weg' [de Antwerpse hobbyisten waren een verboden weg ingereden om in een weiland ernaast een stille rustplaats voor de nacht te vinden] – Om 9 uur vertrokken we – terug naar Amsterdam – we hadden nog eten van thuis bij, en koffie werd op een der vuurtjes klaargemaakt. In Amsterdam volgden we vooreerst de Mis in een stemmige kerk, en dan trokken we naar de Sallandstraat. De meeste Amsterdammers nu schijnen deze straat niet eens te kennen, het vroeg dan ook heel wat tijd vooraleer we ter plaatse waren. –

Als een hond in een kegelspel vielen we bij de heer Devries binnen, niettemin werden we ook hier zeer gastvrij onthaald, waarvoor eveneens nogmaals onze beste dank. Er werd gepraat, langs weerszijden pro en contra bekeken. De H. Devries verontschuldigde zich voor zijn al te optimistische boeken, de werkelijkheid is geheel anders. Maar indien de werkelijkheid in deze boeken beschreven was, hoe zou dan de uitwerking geweest zijn – nog veel minder? – ongetwijfeld. Er werd gepraat over de verschillende Hobby Clubs in Nederland, en de moeilijkheden die ze allen kenden; over het vroegere clubblad 'Hobby Club' en het nieuwe blad 'Ahoy' dat een algemene ontgoocheling schijnt teweeg te brengen. Er werd ook even gepraat over Scouting, en zijn methode volgens Baden Powell als opvoedkundig middel. De Heer Devries verklaarde zich verder vurig voorstander van het samenwerken onder elkaar van meisjes en jongens evenals van een grotere vrijheid waardoor de leden zelf tot een organisatie en zelf discipline komen. – Wij hier in België kunnen onmogelijk in zulk een opvatting jongens en meisjes samenbrengen; er zou een zeer sterke oppositie vanwege de ouders ontstaan waartegen geen macht bestand is, de kwatongen uit de omgeving zouden overal aan het roddelen gaan, en wee U als ge die tegen hebt, het ergste bezwaar echter is dat jongens en meisjes, van rond de 15 jaar hier, voor 90% omzeggens, totaal vreemd aan elkaar leven – hen nu in een milieu als dit samenbrengen zou voor beiden een onnatuurlijke sfeer geven met het gevolg dat alles 'anders' zou worden, en het natuurlijke volledige uitleven van hun hobby er sterk zou onder lijden. –

Kwamen er aan de Technische Verkenners Club Antwerpen helemaal geen meisjes te pas, in de Nederlandse Hobby Clubs was de vrouwelijke kunne maar matig vertegenwoordigd. Illustratief is een verslag van Ben van Splunter in de *Hobby Foon* van maart 1957, het cluborgaan van HC Zaandam. Van Splunter beschrijft hoe de Zaanstreek was opgeschrikt door een artikel in een der plaatselijke bladen: 'Ontstellende ontdekking van surveillerend agent'. De dienaar der wet had in het clublokaal van een duivenhoudersvereniging een aantal jongens en meisjes 'in verregaande staat van ontkleding' op een hoop op de vloer zien liggen. Het bleek om een groep te gaan uit het verderfelijke Amsterdam, die zich 'de Modernisten' noemde. Aan het geval waren drie artikelen gewijd en één ingezonden brief. Volgens Ben van Splunter was er te veel ophef van gemaakt en zou het beeld dat op grond van zo'n geïsoleerd incident kon ontstaan nadelig kunnen werken voor de Hobby Club: 'Over het algemeen staat men toch al sceptisch tegenover een club, welke geheel door jongelui zelf wordt bestuurd. Men ziet nu eenmaal graag een volwassene aan het "hoofd". (Alsof dat garantie is voor goede orde en goed gedrag)!'.

Uit Van Splunters beschouwing blijkt dat de HC Zaandam op dat ogenblik nog geen meisjesleden heeft, maar voor de toekomst is dat wel de bedoeling. Hij voelt zich verplicht aan het Zaandamse gemeentebestuur, dat de H.C. Zaandam aan een clublokaal heeft geholpen, en doet een beroep op het gevoel van medeverantwoordelijkheid van de leden: 'Het is daarom van belang, op te letten welke nieuwe leden er zo al worden aangenomen. De leden die de club nu heeft, zijn allen dit vertrouwen wel waard, maar men weet nooit wat er bijkomt.'

Wat de Hobby Club Dordrecht betreft, was het jaar 1957 iets minder glorieus dan het topjaar 1956. Er was sprake van deelname aan de eerste Doe het zelf-tentoonstelling, die in de Energiehal te Rotterdam zou plaatsvinden, maar uit het gedetailleerde jaarverslag over 1957 blijkt niet dat de HCD ook werkelijk heeft meegedaan. Er was vrij veel werk aan de elektrische installatie in de hobbyzolder, die in februari door het Gemeentelijk Electriciteits Bedrijf (GEB) aan een strenge keuring werd onderworpen. De functionaris van het GEB wenste, dat 'het licht en de stopcontacten in twee groepen gescheiden zouden worden om bij eventuele kortsluiting totale duisternis in het lokaal te voorkomen.' De HC'ers togen meteen aan het werk om aan de eisen tegemoet te komen en zorgden zelfs voor een apart zwaar stopcontact waaruit de studio's en de doka gevoed werden. Verder werd er een muurschildering gemaakt van een mannetje met een reageerbuisje in zijn hand (een muurschildering die alle jaren op de Hellingen de muur bleef sieren, ietwat verbleekt, maar daardoor juist van een transparante schoonheid). Het lokaal werd geschilderd, een hulpmagazijn en een kolenbok gebouwd. Voor een jongeman van de Dordtse Luchtvaart Club werd een zend- en ontvanginrichting voor modelbesturing gemaakt. Er werden zelfs twee mijndetectors ter reparatie aangeboden, waarover de afdeling Radio zich ontfermde. Voor Fotografie knutselde Wim de Leeuw van Weenen een elektronische tijdschakelaar in elkaar. Hans Sanders maakte een vloerverwarmingsapparaat gereed.

Wel waren er enige gebeurtenissen die te denken gaven. In juli werd contact opgenomen met de ouders van een lid, omdat er diefstal had plaatsgevonden en 'men vermoedde dat hun zoon ook bij deze handelingen betrokken is vanwege zijn bijzondere gedragingen en omgang met enkele verdachte personen.' Op advies van de vader van Jaap Dortwegt wordt besloten, dat de leden eerst een *vol jaar* aspirant-lid zijn, zonder rechten, maar met plichten,

voordat over hun toetreding wordt beslist. Het voorlopige lidmaatschap van een maand is hiermee van de baan. De HC-geest moet bewaard blijven. Uit de notulen: 'Volgens de heer Kastelein die hierna het woord kreeg moeten verschillende leden "gedresseerd" worden om hun ruwe taalgebruik wat af te leren eventueel met verwijdering van enkele leden. [...] De heer de Waard wilde midden in het lokaal een afscheiding aanbrengen hetwelk volgens hem grote groepen pratende lieden zou voorkomen. [...] Piet Prins wilde men nog aanzien want hoewel waarschijnlijk niet erg te vertrouwen is hij zeer gewillig en werkzaam. Ook Harry Veldman wilde men nog aanhouden doch hij praat volgens het bestuur te veel en is brutaal.' Het bestuur voelde dat het sterk stond. In juni 1957 telde de club 45 leden. In december waren er 35 over, maar we mogen aannemen dat men hiermee kwaliteit in huis had.

Het wordt zo langzamerhand traditie: dat de Hobby Club op Koninginnedag in opdracht van de Gemeente voor de versterkers zorgt. In 1957 geeft het gemeentebestuur fl 132,- subsidie, waarvan fl 93,- vrij besteed mag worden, terwijl de resterende fl 39,- bestemd is voor kadervorming. De HCD heeft zich een plaats verworven in de Dordtse gemeenschap. Er worden voor de leden veel activiteiten op touw gezet: een Paastoernooi, een excursie naar de nieuwe GEB-centrale aan de Merwedehaven, en een nieuwigheid, die zich een vaste plaats binnen de HCD-traditie zou verwerven: een zogenaamde radiovossenjacht! PAØTMC, alias Adri Verheul, speelt voor vos. De leden met hun zelfgebouwde peilontvangertjes gaan op jacht: 'Om halfacht ging de zender aan en luisterden de jagers naar de eerste berichten van de vos, waarna ze zijn positie bepaalden. De vos vertelde o.a. dat de jagers eerst een papiertje, welke in de buurt van het hol op een spijker gestoken was, moesten vinden en dat bij het aftrekken van dit papier wel een hoofd tevoorschijn zou komen die nadere bijzonderheden zou vertellen over het vossenhol. Na de eerste peiling gingen de 3 groepen uit elkaar, klommen over hekken, lieten kapotte fietsen achter, sprongen over sloten, weerstonden nieuwsgierige blikken en bevonden zich allen na ongeveer een uur zoeken in en om de Boeroestraat. Na nog ongeveer een uur zoeken vond de eerste groep de vos. Het vossenhol bleek de sjek van de vos te zijn: het perceel Boeroestraat 74.' Aldus Wim de Leeuw van Weenen, die in daar woonde, in de Vogelbuurt van Dordrecht. De vossenjacht leidde bij Radio tot groot enthousiasme voor het bouwen van peilontvangers, maar ook werden er enige versterkers en oscillatoren vervaardigd. Gijs van Aardenne, die zich had teruggetrokken uit het bestuur, werkte aan de bouw van diverse magazijnen. Samen met Radio-instructeur Arend Kastelein bracht hij ook twee *Hobby Puks* uit. Aan het einde van het jaar werden de lichtleidingen in de studio's vervangen, maar in de grote centrale ruimte werd weinig uitgevoerd: 'Deels was dit te wijten aan de te grote kou om te kunnen monteren, deels omdat men liever naar de verhalen van anderen luisterde of zelf een verhaal opdiste.' De traditie van het sterke verhalen vertellen was nog niet een zachte dood gestorven.

In 1957 gingen er vier leden van de HCD (Jaap Dortwegt, Gijs van Aardenne, Harry Veldman en Bertus Haasakker) naar het Paascongres van de NBHC, dat in Rotterdam werd gehouden. De Nederlandse Bond van Hobby Clubs draaide intussen grotendeels op de inspanningen van één figuur: J.F. (Jan) van Zonneveld uit Den Haag. Er was niet veel sympathie verloren tussen Jan van Zonneveld en Gijs van Aardenne, die de vergadering altijd met kritische vragen bestookte. De NBHC wilde dat het hoofdbestuur regelmatig op de hoogte werd gehouden van het doen en laten van de afdelingen. Gijs stelde: eens per jaar is toch ook 'regelmatic'?

De Bondsadministratie kreeg naar haar zin niet snel genoeg opgave van de namen van

nieuwe HCD-leden. In de *Hobby Puk* werd kritiek uitgeoefend op de geringe verschijningsfrequentie van het *Bondsblad*, dat Jan van Zonneveld in zijn eentje samenstelde. Hij kon dit op zijn kantoor gratis stencilen, maar was daarbij wel aangewezen op verloren uurtjes tijdens werkdagen. De verdwijning van het blad *Hobby Club* en de teleurstellende inbreng van *Ahoi*, waar slechts één keer een lijst van Hobby Clubs was opgenomen, had het HC-‘werk’ toch een geduchte knauw gegeven. Vanaf die tijd is de zaak gaan ‘afkalven’. Van Zonneveld, die was geïnteresseerd in zeefdruk, lanceerde nog het plan om als Bond met steun van de clubs een blad uit te geven waarvan de afname door alle HC-leden gegarandeerd zou zijn, maar ook dit plan bloedde volkomen dood. Menige Hobby Club kampte trouwens met het probleem van de clubruimte, en als er al een clubruimte was gevonden, ging er zoveel energie zitten in de inrichting, dat de betreffende Hobby Club een soort ‘ruimte-inrichtingsvereniging’ werd.

De HCD had het geluk dat ze die fase in 1957 al ruimschoots achter zich had gelaten. Hoewel het contact met andere Hobby Clubs wel werd onderhouden, voelde de HCD bij monde van haar spreekbuis Gijs van Aardenne weinig binding met de Bond. In 1958 was er sprake van, dat de Hobby Club Dordrecht het Paascongres zou organiseren. Terwijl de club al enig voorbereidend werk had gedaan, stak Jan van Zonneveld, net terug van een langdurig verblijf in Zweden, er een stokje voor. Hij liet Henk Demoet van de slechts zeven leden tellende Hobby Club Alphen aan de Rijn een ‘radicaal gestelde brief’ schrijven. Met name de ‘wanbetaling’ van de Bondscontributie door de HCD zat de heren hoog. Het congres ging niet door. In plaats daarvan werd er in Alphen aan de Rijn een vergadering belegd, die van de zijde van de HCD werd bijgewoond door Arend Kastelein, Wim de Leeuw van Weenen en Gijs van Aardenne. Wim schrijft in de *Hobby Puk*: ‘Het was koud en de leiding van deze vergadering heeft ons de laatste hoop en het vertrouwen in het werk, en dus ook het nut, van de Ned. Bond van Hobby Clubs ontnomen.’ De HCD stelde dat zij ‘zich niet kon verenigen met de nieuwe Statuten en het Huishoudelijk Reglement van de Bond, daar deze op verscheidene punten strijdig waren met de meningsvorming en enkele principiële eisen van Hobby Club Dordrecht.’ De HCD trok daaruit haar consequentie en beschouwde zich niet langer lid van de NBHC. Wel werden er hartelijke betrekkingen aangeknoopt met de pas opgerichte HC Almelo, een laatkomer op het HC-toneel.

De tijd vliegt; we schrijven 1958. ‘Wat denkt U van onze eerste proeve van bekwaamheid op het gebied van “kleurendruk”?’ Dit zijn woorden uit de *Hobby Puk* van januari/februari 1958. De tekeningen van Wim Dolk, overgebracht op elektronisch stencil, zijn in groen afgedrukt. In 1957 waren maar twee nummers verschenen, dit jaar komen er drie uit. En ze worden steeds dikker en beter. Er staan studierubrieken in: een over elektronica van Arend Kastelein en een nieuwe, ‘Luisteren naar muziek’, van Ru Sevenhuijsen, er staan berichten in van andere Hobby Clubs en afkortingen en codes voor zendamateurs. Maar laten we vooral niet ‘De kracht van het kleine’ vergeten. De schrijver heet Jaap Dortwegt. In januari 1958 draagt hij zijn voorzittersfunctie over aan Arend Kastelein; als dank voor zijn vele verdiensten ontvangt hij een zilveren H’tje. Vanuit Zwitserland, waar hij werkt, blijft hij actief voor de HCD door te schrijven voor de *Hobby Puk*. Hij volgt de ontwikkelingen in de wetenschap met grote belangstelling en zijn soepele pen leent zich voor een populair-wetenschappelijk exposé. De kracht van het kleine:

Nu er in alle kranten en tijdschriften artikelen zijn verschenen die handelen over atoomenergie, kernsplijting, kernfusie, thermonucleaire reacties, enz. moet er in de *Hobby Puk* ook maar eens een artikeltje verschijnen over deze onderwerpen. Ik zal proberen dit artikeltje zo begrijpelijk mogelijk te maken, hoewel ik er van overtuigd ben dat dit mij lang niet overal zal lukken, en als er onder jullie zijn, die vragen willen stellen over stukken die ze niet begrijpen, dan kunnen ze dit doen, ofschoon het niet zeker is, dat ze een antwoord zullen krijgen, want jullie kennen dat spreekwoord van die gek en die wijze en nu ben ik nog geen eens een wijze, dus jullie begrijpt.... Na deze korte inleiding zullen we maar direct beginnen, dus ga maar gemakkelijk zitten in een luie stoel en een schaalje bonbons naast je en bekijk een van die bonbons maar eens voor dat je hem in je mond steekt, want hij is heus je aandacht wel waard. Zo'n bonbon is nl. een mengsel van een heleboel moleculen en al die moleculen zijn opgebouwd uit atomen. De meesten van jullie weten wel zo'n beetje wat een atoom is, maar ik zal voor de duidelijkheid hier toch wat meer over zeggen. Een molecuul is het kleinste deeltje van die stof, dat op zichzelf kan bestaan en alle eigenschappen van die stof bezit. Dat klinkt misschien een beetje moeilijk, maar als je een nieuw chocolaatje in je mond steekt en het nog een paar keer over leest, zal je het wel begrijpen. (*Hobby Puk*, oktober 1958, p. 26)

In deze *Hobby Puk*, die overigens zeer positief werd gerecenseerd in *De Dordtenaar*, vernemen we voor het eerst iets over een tot dusverre onbekend verschijnsel: het Hobby Club Vakantie Kamp (HCVK), dat van 15 tot 23 augustus 1958 werd gehouden op camping 'De Klinkaert' in het Brabantse Drunen. 'En daar gingen we, onder de brandende zon, door het mulle zand. En een tempo dat Arend aanhield! Als ik er aan denk, moet ik nog zuchten. Arend deed net of hij een doel voor ogen had, hetgeen hij door volmaakte onbekendheid met het terrein volstrekt niet had. Evenwel viel het mij op, dat we steevast in de richting van een kerktoeren liepen.' (*Hobby Puk*, oktober 1958, p. 13-14). Fietsen, gitaarspelen, spelemeien in het water, jagen op de elektronische vos, sporten, gezamenlijke maaltijden en het telkens terugkerende corvee: dat zijn de activiteiten op een HCVK. En natuurlijk klinkt iedere morgen uit de zendtent de Posthoorngalop!

Bezoekers rondom de H.C.D.-stand met de 'ieed'-kiesschijf.

1958 kende weer zijn grote manifestatie: van 10 tot 14 november werd in Rotterdam in de Flevozaal van het Twaalf Provinciënhus (Hoogstraat 121), de tweede landelijke Doe Het Zelf-tentoonstelling gehouden. De HCD gaf acte de préséance en trok, lang voor het tijdperk van de pincode, veel aandacht met zijn *ieed*: 'Daar wij 50 nummers op een zoemer hadden aangesloten, had iedereen een kans van 1 op 200 om de zoemer in werking te stellen en daarmee een prijsje te winnen.' Zo groot

was het succes, dat er een wachtlijst ingesteld moest worden om de club niet te laten

overstromen met nieuwe leden. Een berichtje in de krant: 'Op de expositie is ook Philips vertegenwoordigd die vorig jaar eindelijk brood zag in de knutselwoede van radio-amateurs. Zij heeft nu eenvoudige radiobouwdozen voor de jeugd op de markt gebracht.' Het gemak dient de mens. Nu bedrijfsleven en commercie zich op het hobbywezen stortten, was het met de pionierstijd wel bijna gedaan.

Financieel ging het goed met de Hobby Club. Uit een brief van Gijs: 'Om je een idee te geven, wij hebben dit jaar al ongeveer fl2500, – ontvangen en weer uitgegeven, tegenover in het gehele vorige jaar fl1500, –. Dit zal wel niet ieder jaar zo veel zijn, maar geeft toch wel een goede indruk van de grote activiteit die er dit jaar ontplooid is en wordt.' Die activiteit bestond onder andere uit het herzien van de elektrische aanleg, het uitvoeren van het 'Plan Bar/Magazijn', waardoor het lokaal zijn symmetrie herwon, het vervaardigen van een nieuwe lichtbak (door de nieuwe leden Rien Busink, Rob Apon en Wim Punt), het repareren van mijn detectorapparaten en natuurlijk ook het bouwen van geluidsinstallaties. In opdracht van de Gemeente worden er twee versterkers gemaakt met voor elke versterker twee kasten, voor de kantine van centrum De Klinkaert wordt voor fl450,- een complete geluidsinstallatie gebouwd. Ook aan de vader van een der leden is er een afgeleverd: 'Deze 15 watt combinatie van alleen maar kwaliteitsonderdelen, is de beste welke wij ooit gehoord hebben, alle Stereodemonstraties op de Firato o.a. ten spijt. De muziek van de enkele, wèrkelijk buitengewoon goede platen welke in de handel zijn, klinkt ontroerend mooi zuiver en gaaf. Ieder instrument, iedere noot, klinkt duidelijk en los van elkaar, toch één geheel vormend. Dit is "muziek die leeft".' Firato was een bekende tentoonstelling in deze jaren waarin de elektronische ontwikkeling een hoge vlucht nam. De HCD liet zich niet onbetuigd: voor het instituut Krabbestein wordt een geluidsinstallatie ontworpen, die de vorige nog heet te overtreffen. (*Hobby Puk*, januari 1959, p. 5).

De continuïteit was een waarborg voor de bloei van de HCD. Toch zou het oude bestuur volgens de ideologische opzet van de jongerenclub plaats moeten maken voor een nieuwe generatie HC'ers. Op een bestuursvergadering werden de problemen besproken: 'De eerste en voornaamste was wel, dat het oude bestuur te oud werd om als bestuur gehandhaafd te kunnen blijven. Dit betekende dus volgens de voorzitter dat er een nieuw, jong bestuur zou moeten komen en wel zo spoedig mogelijk. [...].' Op voorstel van Gijs werd besloten 'het oude bestuur te handhaven tot januari 1959, maar nu reeds de volgens het bestuur in aanmerking komende leden voor een bestuursfunctie, in het bestuur op te nemen.' Vanaf eind september woonden de kandidaat-bestuursleden, Urs Brunner, Ries Fok, Cor Hello en Leen Moret, de vergaderingen bij.

In oktober ruilde de Hobby Club haar oude stencilmachine in voor een nieuwe, die de mogelijkheid bood tot kleurendruk. Weliswaar moest er fl400,- worden bijbetaald, maar Gijs meende dat die via de advertentie-inkomsten gemakkelijk terugverdiend zouden worden. De twee redacteurs Arend en Gijs gingen er soms in Gijs z'n kever Volkswagen op uit om nieuwe adverteerders te werven. Met een beroep op het goede doel was de Dordtse middenstand in deze jaren vrij snel te bewegen advertenties te plaatsen in de *Hobby Puk*. De HCD draaide ook stencils af voor HC Almelo. Aan het einde van de jaren vijftig schenen alleen de Hobby Clubs te Almelo, Dordrecht en Zaandam nog te floreren, terwijl de Bond nog maar een schaduw was van zijn vroegere zelf. Gijs meende: '[De Bond staat] niet in of naast de Hobby Clubs, maar er buiten, bijna volkomen er buiten, daar zelfstandig een macht op

willende houden, die er in het geheel niet is. De Bond is voos, en ik heb mij nog nooit zo fel geuit, maar wat is het anders dan schijn?’

We zijn in 1959 aangeland, het jaar waarin een splinternieuw bestuur aantreedt. Arend Kastelein heeft de voorzittershamer overgedragen aan Ries Fok, Hans Diemel emigreert naar Canada en wordt opgevolgd door Leen Moret, alleen Wim de Leeuw van Weenen blijft in het bestuur, maar niet meer als secretaris. Dat baantje valt nu Urs Brunner toe, terwijl Cor Hello het vijfmanschap completeert als materiaal-commissaris, de functie die Gijs van Aardenne in 1958 had bekleed. Arend en Gijs blijven wel aan als redacteurs van de *Hobby Puk* en als instructeurs van respectievelijk Radio en Houtbewerking/Modelbouw.

Gijs en Arend: ze vormden een weergaloos tandem, Gijs met zijn gespannen ernst, zijn gewoonte om te ijsberen als iets hem intens bezighield, zijn bijna stotterende verwoording van zijn ideeën als hij sprak tegenover zijn grote verbale souplesse in geschrifte, en Arend, immer uiterst correct in kleding en gedrag, zorgvuldig en tamelijk intellectueel formulerend, die in zijn radiocursussen een grote didactische bekwaamheid ten toon spreidde. Beiden bezaten een totale inzet, die een lichtend voorbeeld was voor anderen.

Het jaar 1959 begint op een optimistische noot: ‘De groei van de “Hobby Puk” geeft een goede weerspiegeling van onze Hobby Club,’ staat te lezen in de bijzonder mooie *Hobby Puk* van januari, gestoken in een nieuw jasje. Een blauwe omslag, getekend door Wim Dolk: zeven kereltjes, allen innig tevreden. Eén met een modelboot in zijn hand, één met een koptelefoon op, een ander met een kiekdoos voor de buik, een artistiekeling, die achteloos een uitpuilende tekenmap vasthoudt (een verftube ligt slordig op de grond), een persoon in witte jas met een heftig reagerend buisje, een raketmaniak met de handen voor de oren, twee propagandisten met een omroepauto en de *Hobby Puk*. Een heel legertje geestdriftige hobbyisten.

Het binnenwerk van de *Hobby Puk* is ook aanzienlijk verbeterd. De tekeningen worden in de kleuren groen en rood afgedrukt. Eén tekening vertoont zelfs een combinatie van die kleuren: een groene kerstboom met rode ballen (het betreffende foliovel was dus drie keer door de stencilmachine heen gegaan). Jaap Dortwegt begint zijn rubriek ‘De kracht van het kleine’ als volgt: ‘Zo langzamerhand wordt de *Hobby Puk* een wetenschappelijk tijdschrift met een cursus voor opleiding tot ruimtevaartdeskundige [de rubriek ‘Schot in de lucht’ van Arend Kastein] en een voor muziekluisteraar [Ru Sevenhuijsen], nog een andere voor opleiding tot vossejager [Adri Verheul] en dan deze, een bliksemopleiding tot atoomgeleerde. Wat zullen alle Hobbyanen veelzijdige specialisten worden...’ Aldus Jaap, die zelf op zijn atoomweg voortgaat: ‘Ik zie enigen van jullie bedachtzaam kijken. Ja, inderdaad, in de bonbon, die je daar in je mond steekt kunnen we ook radioactieve isotopen mengen en dan met een Geigerteller de weg van die bonbon in je lichaam nagaan. Interessant, nietwaar. Als je na een poosje die Geigerteller bij je pink houdt en je merkt dat je pink radioactief is geworden, betekent het dat je bloed dus een paar radioactieve isotopen uit de bonbon naar je pink heeft gebracht.’ (*Hobby Puk*, maart 1959, pp. 28/9).

Jaap Dortwegt. Op 13 juli 1959 verongelukte hij, drieëntwintig jaar oud, op terugreis naar zijn werk in Zwitserland. Een sobere *Hobby Puk* bracht een laatste hulde: ‘Jaap was een bijzondere jongen. Zijn grote oprechtheid werkte veelal ontwapenend en zijn bijzondere

eerlijkheid, trouw en doorzettingsvermogen zullen ons steeds ten voorbeeld blijven. Aan zijn vriendschap zullen wij dankbare herinneringen blijven dragen.'

1959 bracht twee tentoonstellingen, waarvan er een op de HCD zelf werd gehouden: op 28 februari, 4 en 7 maart was er werk van de leden zelf en werkjes van leerlingen van lagere scholen te zien. Enkele krantenkoppen: 'Voor leden van de Hobby Club vormt vrije tijd geen probleem', 'Het creatief vermogen van de jeugd', 'Hobbyclubs exposeren fraaie werkstukken', 'Hobbyclub weer voor het front', 'leuke tentoonstelling van de Hobbyclubs en scholieren'. Net voor de expositie was er juist een nieuwe 20 watt versterker voltooid.

In maart 1959 telt de HCD een kleine vijftig leden, waaronder vijf meisjes: een record in die zo door jongens gedomineerde jaren vijftig, en wederom komt de afdeling Artistieke Hobby's in zicht. Intussen wordt er goed gewerkt aan de doka (ruim 2 bij 4 meter) om die een gelijke uitvoering te geven als die van de studio's juist erboven. In de studio's wordt uit één stuk linoleum gelegd, dat eerst zorgvuldig was uitgesneden met inbegrip van alle uitsparingen die correspondeerden met tafelpoten en andere obstakels. Dit waagstuk lukt wonderwel en op 11 juli is de inrichting van de beide studio's voltooid. Voor het eerst wordt er gewag gemaakt van plannen om een Hobby Club Film op te nemen. Na haar geslaagde demonstraties op de tentoonstelling, trekt de afdeling Scheikunde ineens nieuwe leden aan en schijnt ontwaakt uit een jarenlange lethargie. Als altijd, is Radio zeer actief. Op 18 maart wordt er een zaalvossenjacht gehouden: 'd.w.z. een jager wordt geblinddoekt ergens neergezet en deze moet dan over, door en langs zoveel mogelijk obstakels, die speciaal neergezet zijn, de vos zoeken.' Op 11 april is Radio met zijn versterkers paraat bij de feestelijke opening van de speeltuinvereniging Oosterkwartier en op 30 april weer als vanouds in de Windhondpolder. Verder maakt de afdeling nog een tweede 30 watt kast voor drie luidsprekers, een kast voor een 8 watt Goodmans-speaker en een toongenerator in een gesloten kast, als eerste van een serie meetinstrumenten voor Studio I. Radio staat ook garant voor een stereofonische geluidsheerlijkheid op de muziekcursusavonden, die Ru Sevenhuijsen voor het Nut van het Algemeen houdt in het Hof, de historische plek waar in 1572 met de Eerste Vrije Statenvergadering de Republiek der Verenigde Nederlanden werd geboren. Op die avonden wordt een demonstratieplaat van Philips gebruikt met speciale geluidseffecten, zoals 'Russische roulette', waarbij het geluid langzaam verglijdt van de ene box naar de andere.

Het lukt de HCD om ook landelijk voor het voetlicht te komen: A. Huguenot van der Linden, journalist van *De Telegraaf*, die de rubriek 'Onze wonderlijke wereld' verzorgt, wijdt op 13 mei 1959 een aflevering aan het fenomeen Hobby Club, onder de titel: 'Het Probleem van de Experimenterende Jongelui. "Hobby-Clubs" de oplossing?' Bij het artikel prijkt een foto van zeven leden van de Hobby Club Dordrecht, poserend met attributen van hun hobby. Huguenot van der Linden gaat in op de huidige belangstelling voor ruimtevaart, die door velen als een 'krankzinnige hersenschim' wordt beschouwd. Maar was hetzelfde vroeger ook niet het geval met de spoorwegen en straalvliegtuigen? Jongeren die op dit moment geïnteresseerd zijn in raketten, hebben als enige uitweg de modelbouw, 'en die conclusie leidt automatisch tot een herleefde belangstelling voor modelbouw- en hobbyclubs.' Deze inleiding dient om tot de Hobby Club Dordrecht te komen, waar een grote verscheidenheid aan hobby's wordt beoefend. Huguenot van der Linden vindt het bezoek aan zo'n Hobby Club 'een verademing':

Het was op een zaterdagmiddag en de zolder gonsde van jeugdige activiteit en enthousiasme. De afdeling *scheikunde* nam er (veilige) proeven met een heel arsenaal van kolven, retorten, reageerbuisen, jampotten en flessen met alle mogelijke chemicaliën. De afdeling *radio* experimenteerde er in een zelfgebouwde meetstudio met een uitgebreide en ingewikkelde elektronische meetapparatuur en verzorgde in een kleine omroepstudio een grammofoonplatenprogramma met zelfgebouwde hi-fi versterkers en luidsprekercombinaties. De afdeling *fotografie* bouwde er een gloednieuwe donkere kamer, de afdeling *modelbouw* knutselde met hout en besprak de plannen voor een magazijn met kaartsysteem, bibliotheek en 'bar' (gebakken eieren, koffie en alcoholvrije dranken). De meisjes (15 jaar) van de artistieke afdeling hadden al een paar wandschilderingen voltooid, maar dat werk wegens de 'verbouwing' tijdelijk moeten staken.

De *Telegraaf*-journalist vindt 'dit hele gedoe van een hartveroverende frisheid en charme.' Ook stelt hij de interessante sociologische vraag waarom zo'n Hobby Club wel floreert in kleinere steden als Dordrecht, Zaandam en Almelo, maar in de grote steden van ons land nauwelijks vat heeft op de jongeren. Hij filosofeert: 'Misschien kent men elkaar in die kleine steden beter; de afstanden zijn er minder groot, er is meer onderling contact en de mogelijkheden om er voor een krats of voor niets (zoals in 't Dordtse geval) aan een geschikte ruimte te komen, zijn er beter. Er zijn ook diverse plaatselijke industrieën die aardigheid in het werk van de Hobby Club hebben en die de jongens tegen gereduceerde prijs of gratis van alle mogelijke materialen voorzien.' Verder looft hij de hang naar perfectie, die bij voorbeeld in het gestencilde clubblad *Hobby Puk* tot uiting komt: '36 pagina's in vloeiend en foutloos Nederlands, zonder ook maar een enkele druk- of tikfout, vlot opgemaakt en goed geïllustreerd met cartoons en diagrammen.' Huguenot van der Linden besluit zijn artikel met de opwekkende woorden: 'Wie weet hoeveel latere ingenieurs, chemici en fysici er uit de Hobby Clubs zullen voortkomen. En wie de jeugd heeft, heeft de toekomst.'

Ook in de herfst liet de HCD zich van haar beste kant zien: van 6 tot 11 oktober 1959 participeerde zij in de tentoonstelling 'Uw Vrije Tijd', die in de Ahoy-hallen in Rotterdam werd gehouden. De Hobby Club was er pas in een laat stadium voor gevraagd, maar kreeg alles net op tijd voor elkaar. Er waren dertien leden bij betrokken, waaronder vele van een nieuwere lichte, zoals Joke van de Brink, Henk Hilbink, Frits Jongeneel, Eldert Nelisse, Joop Schriever, Ans Stolk en Paul van de Weg. De Stichting 'Doe het zelf ter bevordering van de zelfwerkzaamheid' kende de HCD een subsidie toe voor haar deelname, en de Koninklijke Nederlandse Jaarbeurs stelde grote platen hardboard ter beschikking, waarop Wim Dolk in enkele lange avonden een schitterende wandschildering maakte met zijn bekende HC-mannetjes en -vrouwtjes. Dankzij de medewerking van de Dordtse Luchtvaart Club en van Bas Verhey kwam ook de afdeling Modelbouw goed voor de dag. De krant schreef: 'Met hoofd en schouders steken echter twee stands boven de andere uit'. Een ervan is die 'van een hobby-club uit Dordrecht, waar men gedurende de expositie de leden aan het werk kan zien in alle takken van de schone kunst en van de techniek.'

Een moment van rust bij een van de legertenten in 'De Wildert', zomer 1959.

Ook was er weer een Hobby Club Vakantie Kamp (20-27 juli), dat voor de eerste maal in De Wildert werd gehouden: een nabij Hoeven in Noord-Brabant gelegen bosachtig terrein dat eigendom was van de gemeente Dordrecht. Arend filmde de vakantieactiviteiten, zoals het opzetten van de grote legertenten,

de ravitaillering door vele vaardige handen, het ochtendtoilet aan de pomp, zwembadbezoek en een vossenjacht met zorgvuldige peilingen in het nog zeer verlaten ogende Brabantse landschap. Het was kort na het overlijden van Jaap Dortwegt. De *Hobby Puk* meldt: 'Nog nooit is een kamp zozeer in Hobby Club sfeer gehouden. Dankzij de enorme medewerking en gastvrijheid van de familie Van Hees [de beheerders van De Wildert] èn het goede weer, is deze week in alle opzichten geslaagd. Als dank heeft de Hobby Club het Dordtse vakantiecentrum voor de rest van de zomer een geluidsinstallatie gelaten om het omroepen voor de leiding van de Vakantie Kinderkampen te vergemakkelijken.'

Maar ineens spreekt het logboek vreemde taal: Arend klaagt over het on-Hobby Club-achtige gedrag van een van de leden en de lauwe reactie van het bestuur. Leden van Scheikunde moet er op gewezen worden een kuiser woordkeuze te bezigen, bestuursleden hebben het over meisjes wier houding niet getuigt van Hobby Club geest. In december 1958 was er in Dordrecht-Zuid (Krispijn) een concurrerende HC opgericht, 'Hobby Club "de Amateur"', die in april 1959 een aardig propagandanummer had samengesteld en een presentatie had verzorgd in het historische Hofcomplex. Maar onder de archivalia van de HCD treffen we een brief aan van mei 1959, waaruit blijkt, dat HC 'de Amateur' dan al tot het verleden behoort, en dat 'wanordelijkheden' daar debet aan zijn. Hing het in de lucht?

Gijs van Aardenne correspondeert met Ben van Splunter van HC Zaandam, tevens bestuurslid van de NBHC, over de Bond, zijn fouten in heden en verleden. Er gaat een brief van negen kwartovelletjes naar Ben, er komt er een van negen velletjes terug, Gijs schrijft er ten slotte een van twaalf velletjes. Daarna vernemen we niets meer van de Bond, alleen enkele levenstekens van HC Almelo en HC Zaandam, de laatste in 1962 (er zit weinig leven in onze club). Ben schrijft – en buigt het moede hoofd: '*Mijn* konklusie is, dat er *geen enthousiasme* meer is en dit speciaal bij de nieuwelingen opvallend is. Wanneer ik vergelijk met het enthousiasme van ons, vijf jaar geleden, meen ik te kunnen zeggen, dat er iets met de algemene instelling aan het veranderen is. Wij haptten ten minste altijd en beantwoordden de brieven, wanneer men iets voor ons wilde doen.'

In het Dordtse logboek lezen we op 4 juli 1959 reeds: 'Onze secretaris was zo enthousiast (weer dat verschrikkelijke woord), dat [...].'

EEN VERWEESDE CLUB

23 januari 1960 – 25 augustus 1962

Dat de Hobby Club gedachte van Leonard de Vries aan herziening toe was, is slechts wijsheid achteraf. De jeugdige leeftijd van de HC-leden stond geen kritische distantie toe tot wat werd gezien als het fundament van de vereniging. De ideologie van de club werd door de oudere generatie HC'ers doorgegeven aan de jongere generatie. Aan elke nieuwe lichter jongeren de taak daar op zinvolle wijze inhoud aan te geven. Maar er broeide aan het begin van de jaren zestig iets in de maatschappij, vooral onder de jeugd. Een rebellie tegen verouderde gezagsstructuren, een verlangen naar vrijheid van meningsuiting, van persoonlijke expressie, van de eigen seksualiteit werd langzamerhand manifest. *Rock around the clock tonight....* de politie sloeg de eerste rockers uit elkaar. In 1965 begon in Amsterdam de Provobeweging, die met haar anarchistische speelsheid de gezeten burgerij en het wettige gezag tartte, maar al veel eerder waren de tekenen te bespeuren van een cultuuromslag, ook in een provincie stad als Dordrecht. De grote toename van het aantal televisietoestellen onder de Nederlandse bevolking en de opkomst van meer mogelijkheden tot vermaak voor jongeren werkten die cultuuromslag mede in de hand.

Reeds in de tweede helft van de jaren vijftig merkten de ambtenaren van de Dordtse gemeentelijke dienst LOVBS (Lichamelijke Opvoeding en Vorming Binnen en buiten Schoolverband), dat het verenigingsleven aan populariteit begon in te boeten, vooral het strak georganiseerde sportleven en de padvinderij. Je zou zeggen dat het voor de Hobby Club anders moest liggen. Was de Hobby Club beweging niet juist voortgekomen uit een democratische aandrif, die gevoed werd door verzet tegen de vooroorlogse hokjesgeest en afkeer van die autoritaire, militaristische padvinderij? Het principe van het jongerenbestuur lijkt daarop te wijzen, maar deze in de jaren dertig en veertig geboren jongeren waren niettemin grootgebracht met een vorm van discipline die ze ook in hun eigen club toepasten. Die discipline werd niet door ouderen opgelegd, het was hun *eigen* discipline, vastgelegd in statuten en een huishoudelijk reglement, waar dikwijls krampachtig aan werd vastgehouden. Ondanks de democratische grondhouding van de Hobby Club was het onvermijdelijk dat binnen de vereniging sommige leden meer autoriteit verwierven dan anderen, en meestal was dat ook terecht. Maar het was niet iedereen gegeven om verstandig met die autoriteit om te gaan. Een paar jaar leeftijdsverschil was – binnen de voor de HC geldende leeftijds grenzen van 13 en 23 jaar – een formidabel gegeven en kon leiden tot een leeftijds kloof of zelfs een generatie kloof. Al werd het bestuur democratisch verkozen op de Algemene Ledenvergadering, er viel niet te ontkomen aan een zekere elitevorming.

In *De Hobby Club breekt baan* (1953) werd met het concept van de mysterieuze 'Groep X' de kiem gelegd voor een elitevorming binnen de vereniging. Op Hobby Club Dordrecht was er op 12 november 1955 een Groep X opgericht, waarin de toenmalige bestuurlijke elite plaatsnam. Weliswaar werd dit exclusieve clubje binnen de Hobby Club af en toe verjongd, maar het waren de zittende leden die het recht hadden nieuwe leden te benoemen. Van een democratisch proces waarin de hele club participeerde was geen sprake. Bovendien beschikten alleen de leden van Groep X over de code, die via de *ieed* toegang gaf tot de

hooggelegen studio's. Dit privilege had geen zeggingskracht voor sommige modale leden, zoals uit het vervolg van dit verhaal zal blijken.

1960: het is het jaar waarin veel wordt gepraat en geschreven. De logboeken staan vol met argumentaties pro en contra allerlei standpunten, vol zelfverdedigingen en verwijten. Niet meteen zo overvloedig en hevig, neen, eerst klonken er waarschuwingen tegen gebrek aan enthousiasme, plichtsbesef en verantwoordelijkheidsgevoel. Arend Kastelein: 'Met mij veronderstelde Gijs dat er vandaag dan ook wel eens hard aangepakt moest worden. Ik zie het als een soort onheilsteken dat dit niet werd gedaan.' Er werden voorbereidingen gepleegd voor een jubileumtentoonstelling, die van 25 tot 28 februari 1960 in het gebouw zou plaatsvinden ter viering van het tienjarig bestaan. Arend: 'In deze rommelige, vuile en vooral dode omgeving moeten vanavond de persmensen ontvangen worden. Dit kan slechts leiden tot een teleurstellende, enthousiasme-dodende, en onjuiste indruk van de huidige Hobby Club. En dat met een speciale commissie. Het is om te huilen, en dat doe ik dan ook, wegens een opgelopen koude. Succes wensen is wel nodig, geloof ik.' De pers werd toch ontvangen en kondigde zowaar met woorden van aanbeveling de tentoonstelling aan. Maar die werd 'wegens een samenloop van ongunstige omstandigheden' uitgesteld tot een nader te bepalen datum. Wel maakte de 'radiotechnische dienst' van de HCD een geluidsproductie over 'Tien jaar Hobby Club Dordrecht', waarin Hans Huisman en Gijs van Aardenne vertelden over het begin van de HCD, geluidsfragmenten uit de jaren vijftig waren opgenomen en Arend Kastelein de Hobby Club aanpreekt, omdat zij 'niet alleen ontspanning biedt, maar ook van groot belang is voor de verdere ontwikkeling van de jeugd.' Samenstelling en regie van deze productie waren in handen van Ans Stolk en Adri Verheul, de techniek werd verzorgd door Cor Hello en Wim de Leeuw van Weenen.

Gijs en Arend hielden in 1960 nog een waakzaam oog over de Hobby Club, maar eind augustus vertrok Arend voor een jaar naar de Verenigde Staten, terwijl Gijs zich meer ging concentreren op zijn studie aan de Technische Hogeschool Delft. Eerst hielpen ze het nieuwe bestuur op weg. Op 24 februari hield Gijs een onofficiële kascontrole: een kleine steekproef. Ook zwengelde Gijs de besluitvorming aan over de onvermijdelijke verhuizing die de HCD te wachten stond. De hele buurt rond de Hellingen stond op de nominatie om gesaneerd te worden en plaats te maken voor een Stadskantoor en andere kantoorgebouwen. Op 18 juni 1960 werd dan ook de eerste officiële 'toekomstvergadering' gehouden, die werd bijgewoond door Gijs van Aardenne, Ries Fok, Cor Hello, Henk Hilbink, Dirk-Jan Jongeneel, Frits Jongeneel, Arend Kastelein, Wim de Leeuw van Weenen, Roelf Schouten, Ans Stolk, Adri Verheul, Peter de Waard en Paul van de Weg. Ries Fok, een gedistingeerde en precieze jongen, die de club had aangevoerd op dezelfde correcte wijze als zijn voorganger Arend Kastelein, was in mei opgestapt als voorzitter 'vanwege tijdgebrek in verband met een studie, opgezet op brede basis', maar hij voelde zich nog bijzonder betrokken bij de ontwikkeling van de HCD. Voorafgaand aan de toekomstvergadering hadden Gijs en Arend een bespreking gehad met de heer C.J. Ruurs, inspecteur van de afdeling LOVBS, die hen had gewezen op de mogelijkheid te verhuizen naar een zeer ruime zolder boven een school op het Oranje Vrijstaatplein. De zolder had een oppervlak van 500 m², maar er lag geen vloer. Gijs stelde de aanwezigen de vraag, 'of we dit aandurfd'. Bijna niemand zei wat, waarop Gijs voorstelde dat de vier ouderen, te weten Arend, Gijs, Adri en Peter zich voor een tijdje zouden verwijderen.' Aldus gebeurde, en de tongen kwamen los: men was het unaniem erover eens, dat het geprobeerd moest worden. In juli 1960 werd nog gekeken naar de

zolder boven een school aan het Kasperspad, twee keer het oppervlak van de Hellingen, maar op grond van zijn onpraktische vorm werd deze zolder ongeschikt bevonden.

In het officiële jaarverslag over 1960 wordt over Radio gezegd, dat ‘het een zeer onregelmatig werkende afdeling is (dat kan van alle afdelingen gezegd worden, maar van deze in het bijzonder).’ In een voorlopig verslag, verschenen in de enige *Hobby Puk* die in 1960 verscheen, in oktober, staat te lezen: ‘Afdeling Radio is sinds korte tijd weer flink op dreef. Er zijn enkele leden begonnen aan nieuwe meetinstrumenten t.w. een toongenerator die bijna klaar is, een “versterkervoltmeter” die eveneens bijna gereed is en de universele oscillograaf voor de Studio’s. [...] De grootste H.C.-versterker is thans definitief gereed gekomen en bij de test bleek zij ongeveer 60 Watt binnen de vervormingsgrenzen te kunnen leveren.’ Verder werden er geluidsinstallaties voor de gemeente Dordrecht geproduceerd. Ondanks deze activiteiten zat er toch iets scheef bij de afdeling Radio. De *sociëteitsgedachte*, waartegen op de Hobby Club altijd werd gewaarschuwd, won juist bij Radio veld. Er werd vaak meer gekletst dan aan de hobby gewerkt. Sommige leden, met name de bestuursleden, meenden dat het nietsdoen uit de hand liep. Zij ageerden daar heftig tegen, terwijl anderen, al dan niet bewust, het principe huldigden van ‘vrijheid, blijheid’. Dat de gezelligheid een grotere rol ging spelen op de Hobby Club, bleek uit de populariteit van de zomerkampen. Ongetwijfeld speelde ook de komst van meer meisjes op de HCD een rol in het toegeven aan de gezelligheidstendens en het laten vieren van de hobbydiscipline. Volgens de tegenstanders van de sociëteitsgedachte school daar een groot gevaar in voor het voortbestaan van de Hobby Club. De controverse werkte door in de sfeer op de vereniging, die langzamerhand verziekt raakte. Daar kwam bij, dat verschillende afdelingen en verschillende kringen, ook vóórdat de controverse manifest werd, langs elkaar heen leefden. Je ging om met bepaalde mensen, met andere niet. Van het zo geroemde Hobby Club principe van samenwerking was niet veel over.

1960 werd dus het jaar van de commissies en de vergaderingen: twaalf bestuursvergaderingen en maar liefst zes algemene ledenvergaderingen. Het is het jaar van besluiten en het teniet doen van die besluiten. Arend Kastelein heft telkens een waarschuwende vinger: er is te weinig samenwerking, enkelen gaan koppig op de solotoer. Vecht geen persoonlijke vetes uit in het logboek (‘De bedoeling is dat ons nageslacht een leidraad heeft aan dit boek om de geschiedenis van Hobby Club Dordrecht te verhalen.’ Boven ‘nageslacht’ heeft iemand ‘optimist’ geschreven...) De continuïteit van het Hobby Club-leven wordt bedreigd. Nieuwe leden zien het HC-ideaal niet meer zitten, zo ze al weten wat het inhoudt. Velen, ook oudere leden, zijn bereid water bij de wijn te doen en ten dele toe te geven aan heersende ‘gezelligheidstendenzen’. Het bestuur wenst alleen de onversneden wijn van het oude HC-ideaal. De meningen botsen. Paul van de Weg verdedigt fel de waarden waarvoor de HCD altijd pal heeft gestaan, en in die hoedanigheid ontpopt hij zich als een controversiële figuur. In het logboek geven verscheidene leden niet zelden lucht aan persoonlijke rancunes.

Augustus: Ries Fok constateert triest, dat enkele leden werden bespot en uitgelachen omdat zij aan het werk waren. Corry Timmermans, begin 1960 als nieuw lid aangebracht door Jetty Bar, schrijft op 24 september aan het bestuur dat zij haar lidmaatschap opzegt: ‘Oorzaak en reden hiervan is het feit, dat de sfeer en het werk op de Hobby Club ver te zoeken zijn. En wel zo ver, dat geen mens zich zou willen inspannen om op zoek daarnaar te gaan. Hulde

aan degenen, die tegen alles in toch hebben geprobeerd de club weer tot bloei te brengen, al moest deze poging jammer-genoege falen. Maar wat heb je eraan naar een Hobby Club te gaan waar toch niets aan hobbies gedaan wordt?’ Ook Ries Fok, die inzake de HC-gedachte tot de ‘fundamentalisten’ gerekend kan worden, schrijft kort daarop een brief aan het bestuur: ‘Op de Hobby Club wordt niet gewerkt zoals het op een Hobby Club betaamt. In plaats daarvan wordt er een deel (groot deel) van de [tijd] doorgebracht met praten.’ Zijn brief is mede ondertekend door negen andere leden: Ans Stolk, Willy Vlaskamp, Matty Vlaskamp, Corry Timmermans, Jetty Bar, Dirk-Jan Jongeneel, Frits Jongeneel, Paul van de Weg en Willem-Jan Wolffram. Zij laten weten hun lidmaatschap op te zeggen, maar op hun afschrijving terug te zullen komen als de situatie binnen een maand verandert.

Het effect van deze noodkreet was, dat enkele van de verontruste leden werden gepromoveerd tot bestuurslid. Wim de Leeuw van Weenen, die na het plotselinge aftreden van Ries Fok de voorzittershamer tijdelijk had overgenomen, zou deze op 24 november overdragen aan de fervente HC’er Paul van de Weg. In september had hij, Leids student in de chemie, al uitgestippeld wat volgens hem de oplossing was voor de HCD, en op bijna alle punten waren zijn ‘eisen’ ingewilligd. Maar tegenover een voorzitterschap stond hij wat ambivalent: in een brief aan Dirk-Jan Jongeneel noemt hij zichzelf ‘absoluut ongeschikt’ voor die functie. ‘Ten eerste wegens het feit dat ik op alle woensdagen afwezig ben, uitgezonderd in de vakanties. Maar speciaal omdat ik mijzelf ken en weet, dat ik geen water bij de wijn kan doen, hetgeen toch m.i. een eerste vereiste is voor een goede voorzitter.’ Maar in het vervolg van zijn brief komt juist naar voren, dat in de huidige situatie een zekere rücksichtsloosheid voor een voorzitter belangrijker is dan diplomatiek optreden, en dat hij dus juist bij uitstek geschikt is om voorzitter te worden: ‘Wat de H.C. *direkt* nodig heeft is iemand die ze een grote bek geeft en ze er uit schopt.’

Op 12 november ontving Wim, die bijna vier jaar lang de HCD in allerlei bestuursfuncties had gediend, een zilveren H’tje, evenals Ries Fok. Een maand eerder was Corry Timmermans gelanceerd als de nieuwe secretaresse, nadat ze te kennen had gegeven dat ze toch erg ‘verknocht’ was aan de club. Dirk-Jan Jongeneel trad in november aan als de nieuwe penningmeester. Henk Hilbink en Rien Busink behielden de functies die ze sinds het begin van het jaar bekleedden. In oktober 1960 gonsde de HC alweer van de activiteit. Dirk-Jan Jongeneel, Paul van de Weg en Ries Fok zetten een *Hobby Puk* in elkaar, wat niet van een leien dakje ging, want de stencilmachine gedroeg zich als ‘een papierverslindende Moloch’, ofschoon zij volgens deskundigen niet kapot was. Op elke vier gestencilde bladen werd gemiddeld maar één bruikbaar vel geproduceerd. De *Hobby Puk* verscheen dan ook in een minimale oplage.

De afdeling Modelbouw/Houtbewerking ontwaakte uit een lange sluimer en produceerde prullenmanden, podia en modellen van vliegtuigen. Op Fotografie werden veel foto’s afgedrukt, vooral van het zomerkamp (23-30 juli in De Wildert). Bovendien werd de afdeling verrijkt met een nieuw vergrotingsapparaat voor kleinbeeld. Een opgerichte afdeling Toneel had niets meer van zich laten horen, maar de afdeling Artistieke Hobby’s, waar vooral meisjes lid van waren, wijdde zich aan het maken van tekeningen, gouaches, hout- en linoleumsneden. Ook was er sprake van een afdeling Astronomie, die echter niet werkelijk van de grond kwam, en van een afdeling Omroep. In oktober kwam de zolder op het Oranje Vrijstaatsplein weer in zicht; Corry Timmermans schreef in de notulen van de

verhuiscommissie: 'De Heer Ruurs wil ons zeer gaarne geplaatst zien op de Oranje Vrijstaatzolder. Hiervoor gloeit hij. Het zou daarom wel erg sneu voor hem zijn indien de Hobby Club zijn gloeiing niet gebruikte en zo ook hem niet liet proberen een aardig sommetje van de Gemeente los te krijgen.' De verhuizing: als een zwaard van Damocles hing zij boven het hoofd van het bestuur, dat al zijn handen vol had aan het in goede banen leiden van de club.

Van 27 t/m 31 december 1960 werd eindelijk de uitgestelde tentoonstelling ter gelegenheid van het tienjarig bestaan gerealiseerd. Wethouder P.J. van Meurs opende de tentoonstelling door een knop in te drukken, waardoor – aldus een van de dagbladen – 'een geluidsinstallatie hoornsignalen produceerde': we herkennen in de beschrijving de Posthoorngalop. Van Meurs gaf enkele voorbeelden van liederlijk gedrag van hedendaagse jeugd: 'Zo heeft een aantal jongens enige tijd geleden een pony zodanig met stenen gegooid, dat het dier afgemaakt moest worden. Voorts wees de heer Van Meurs op de vernieling van plantsoenen, op de bevuiling en besmeuring van beeldhouwwerken en op het afbreken van leegstaande huizen. "Wanneer we dit zo lezen, krijgen we het gevoel, dat we alleen met losgeslagen jeugd te maken hebben. Gelukkig zijn er ook nog jongeren die veel goed werk verrichten.'" De lezer ziet al waar het naartoe gaat: volgens *Het Dordts Nieuwsblad* van 28 december 1960, dat veel plaats inruimt voor de cultuurpessimistische overwegingen van de wethouder, acht de heer Van Meurs de leden van de Hobby Club niet in staat tot dergelijk vandalisme, want 'de creatief werkende jeugd' geeft zich over aan positieve werkzaamheden. De krant voert dan ook als kop: 'Jarige Hobbyclub bewijst activiteit'. De jongens en meisjes brengen hun tijd door 'met het nuttig beoefenen van hun speciale hobby. In deze tijd van straatslijperij is dit o.i. een verblijdend verschijnsel.'

Maar inmiddels deed het bestuur van de Hobby Club er alles aan om de orde te handhaven. De jongere leden waren soms wat baldadig. Zo had Roelf Schouten tijdens het zomerkamp een stinkbom gebroken bij het bed van Rob Apon, wat de nodige consternatie had veroorzaakt, en in december kregen twee leden een brief van Corry, die als volgt luidde:

Wat was dat voor een tam tam op de bar? Ijselijk, niet om aan te horen. Weet je waarom? Omdat jij nu eenmaal geen inboorling bent en dus:

1^e je niet hun maatgevoel hebt en hun maten kent van de muziek;

2^e je niet de instrumenten die daarvoor nodig zijn had;

3^e een gezicht hebt dat er helemaal niet bij past;

4^e je veel te Europese kleren droeg;

5^e je niet in de juiste omgeving was (oerwoud, de maan, het donker, krijsende vogels)

Daarom raad ik je aan [...] vertrouw je inspiraties a.s. zaterdag weer toe aan de afdeling Radio, waarvoor je in staat geschreven en waar je beter tot je recht komt, want anders kan er heel gemakkelijk en vlug een schorsing komen.

Waar Corry haar taak consciëntieus opvatte, maar ook over een grote dosis ironie beschikte, was Paul voor 100% de man van de kadaverdiscipline. Door zijn driftige aard en solistische optreden raakte hij regelmatig in conflict met anderen. Hij kon het niet hebben dat leden zich niet zomaar lieten 'sommen' door de voorzitter. Vaak kwam hij als een tornado binnen, wapperend met zijn handen, heftig zijn sigaret inhalerend. Hij was een bevroren persoon met grote gaven, die als instructeur van de afdeling Scheikunde met veel verve cursus gaf. Maar ook leed hij aan sterk wisselende stemmingen en aan jeugdige zelfoverschatting. Het lijkt geen twijfel dat zijn onstuimige optreden als een splijtzwam heeft gewerkt. Ruim veertig jaar na dato meende Paul van de Weg dat het zwart-wit denken inherent was aan de leeftijd: je was eigenlijk nog niet eens adolescent, meer postpuber, toen je een taak kreeg opgelegd die te zwaar bleek. Dit was een ingebakken fout in de Hobby Club gedachte: de verantwoordelijkheid was eigenlijk te groot voor jongeren tussen de 13 en 23 jaar. Daar kwam anno 1960 bij: de verandering van de tijdgeest en de dreiging van de verhuizing. Paul zelf had van Arend Kastelein voor diens vertrek naar Amerika het verzoek gekregen om 'toezicht' te houden op de ontwikkeling van de club en hem daarover te rapporteren. Paul vatte zijn taak zeer serieus op: hij wilde voor een beperkte tijd 'potentaat' spelen, in een bewuste poging om 'de stal uit te mesten'. Ries Fok speelde op de achtergrond een belangrijke rol als motor.

De bijl erin, maar zó had Arend het niet bedoeld. Op 17 november 1960 reageert hij op de plannen van de nieuwe voorzitter *in spe*: hij vindt het aan het werk zetten van de leden maar een duister punt: 'Hoe krijg je het gedaan dat ze tegen hun zin iets maken en hoe zijn de resultaten dan? Ik geef toe dat "aan het werk zetten" een bekende uitdrukking is in de Hobby Club, maar dat heeft altijd betekend: aan werk geholpen. En waarom komen zulke leden nog terug een volgende keer?' Arend voegt daaraan toe: 'neem niet te veel risico met dat kruitvat. Pas op voor de lont.' Van zijn Leidse studeeradres laat Paul aan Corry weten: 'Zaterdag zal het vermoedelijk bevelen regenen op de hoofden van enige lieden, en donderen zijn.'

De katalysator van een scheuring binnen de HCD, die het jaar 1961 zou beheersen, is de schorsing, voor de duur van drie maanden, van Roelf Schouten, omdat hij tijdens de tentoonstelling in december in de studio's bleef zitten en het bevel om naar de zaal te gaan had genegeerd. De HC-veteraan Adri Verheul reageert: hij geeft op 30 december het sein tot een staking en roept op tot een spoedvergadering. Op de jeugdige leden van de HCD heeft hij een onmiskenbare invloed. Het bestuur reageert een dag later met een schorsingsbesluit, op grond van het feit dat Adri bepaalde beloftes niet zou zijn nagekomen. Op 5 januari 1961 antwoordt Arend vanuit Amerika op een 'noodkreet' van het bestuur: Roelf Schouten is weliswaar koppig, maar 'in de grond niet slecht' en dreigen met een schorsing maakt het alleen maar erger. 'Ik geloof dat jullie in 't algemeen te officieel willen werken. Laat je eens wat meer leiden door je goede hart, en rede!, zonder natuurlijk slap te worden en jullie gezag te ondermijnen. Dat kan niet na de laatste Septemberdepressie die een gevolg van dit soort dingen was. Maar een schorsing van 3 maanden is irreëel.' Verder adviseert hij Paul om Adri met wat meer achting te behandelen en hem zeker niet uit de vereniging te gooien. Het bestuur moet gewoon maar eens gezellig gaan praten met Roelf en Adri: 'De Hobby Club kan dan nog net voor de afgrond haar wielen omgooien. Jullie kunnen weer slapen en mij schrijven dat alles o.k. is.' Adri Verheul laat het bestuur per brief weten zichzelf allerm minst te willen aandienen als leider van de 'oppositie'. 'Het zijn de huidige leden van de Hobby Club

welke dienen te bepalen hoe het in de toekomst met de Hobby Club zal moeten gaan.’ Daarom kondigt hij aan, als bijna terugtredend lid, niet te zullen verschijnen op de Algemene Ledenvergadering van 14 januari.

Op 14 januari hebben Paul van de Weg en Dirk-Jan Jongeneel over de affaire Schouten een telefoongesprek van anderhalf uur met Gijs. Gijs waarschuwt dat een ‘prestigezaak’ ervan maken de sfeer op de Hobby Club zou kunnen vertroebelen. Paul neemt het besluit af te treden als voorzitter. Frits Jongeneel wordt voorzitter ad interim en zijn broer Dirk-Jan vice-voorzitter. Paul laat Arend weten, dat hij zich in verband met zijn gezondheid tijdelijk terugtrekt, maar zich niet zal onttrekken aan wat hij als zijn plicht voelt: ‘Indien er op de H.C. iets gebeurt dat mij noopt in te grijpen, daar de voorzitter a.i. en de vice-voorzitter het niet aankunnen, is voor een ogenblik dit alles niet geldig, en ben ik weer gewoon in functie. In dat geval echter zal ik onmiddellijk maatregelen nemen die niet mis te verstaan zijn.’ Hij blijft dus op de achtergrond als een soort van ‘sterke man’ zijn gebruikelijke rol uitoefenen. Tegen de adviezen van Gijs en Arend in, wordt er toch een prestigezaak gemaakt van de hele affaire. Adri Verheul, de bekwame geluidstechnicus die zich had opgeworpen als instructeur van een nieuwe afdeling Omroep en die brieven van de tentoonstellingscommissie had ondertekend met de titel ‘Chef van de afdeling Pers en Propaganda’, wordt mondeling berispt. Bovendien wordt hem opgedragen om ‘op de kortst mogelijke termijn Uw sleutels in te leveren bij het bestuur’, anders zou het slot aan het luik veranderd worden.

Het nieuwe bestuur besluit om de Hobby Club, bij gebrek aan toezicht, niet meer op de woensdagavond open te stellen. Maar tegelijk wordt er enigszins tegemoet gekomen aan de gezelligheidstendens. Er komen zogenaamde ‘contactavonden’. Op 30 januari schrijft Paul namens het bestuur, waarin hij op dat moment geen zitting meer heeft, een brief aan de leden waarin voor 11 februari een contactavond wordt aangekondigd. Opmerkelijk zijn de volgende zinnen: ‘Aan het eind ervan zal kunnen worden gedanst. Het introduceren van dames is toegestaan, doch wel moet dan op de 4e aan het bestuur worden medegedeeld wie men wenst mee te nemen.’ Adri Verheul doet toch nog mee, want voor 18 februari staat een vossenjacht door PAËTMC op het programma. Op 25 februari wordt het 11-jarig bestaan gevierd met een quiz, en op 4 maart wordt met medewerking van Fokker een filmavond gehouden. Inmiddels is op 11 februari Matty Vlaskamp aangetreden als eerste vrouwelijke voorzitter van de HCD, maar Paul laat Corry weten geen vertrouwen te hebben in het nieuwe bestuur. Met Dirk-Jan heeft hij afgesproken, dat hij als het nodig is direct ingrijpt. Al heeft hij het voorzittersbaantje eraan gegeven, hij voelt nog steeds verantwoordelijk. Hij hoopt maar, dat Corry hem niet autocratisch vindt. Dit is anders wel de mening van Arend, die hem in een brief van 24 maart de mantel uitveegt: Pauls laatste brief, die hij nota bene door een keurig meisje had laten typen, staat ‘vol met lelijke woorden, slechte ideeën en grove beledigingen, bliksemende eigenwaan, scheldpartijen op naar wie zich voor hem met haar knieën in ’t stof der aarde waagt, verzonnen waandenkbeelden, foutieve informatie enz.’ Anderzijds schrijft Arend ook: ‘De Hobby Club krijgt te maken met zaken die haast slechts door volwassenen te beoordelen en te behartigen zijn. En dat baart mij zorgen. Het geeft te kennen dat er of iets fout is aan het H.C. idee of aan de verwezenlijking ervan in Dordrecht. Ik denk dat de fout in het laatste ligt en wel in het bijzonder in het feit dat er eigenlijk geen actieve of regelmatig komende leden boven zo’n 21-22 jaar zouden moeten zijn.’

De tragiek die uit deze gebeurtenissen spreekt, is wel de discrepantie tussen de goede bedoelingen van de meeste toonaangevende leden enerzijds en de uitwerking van hun vaak al te zeer door emoties ingegeven gedrag anderzijds. Het HCD-bestuur heeft bovendien met meer problemen te kampen: er zijn bijvoorbeeld leden zonder zendvergunning die zich van de HC-zender bedienen, wat bij de wet verboden is. De code van de *ieed* was gebroken, zodat onbevoegden zich meer dan eens toegang hadden weten te verschaffen tot de studio's. De manier waarop de code was ontdekt, getuigt overigens wel weer van de technische inslag van de daders: zij hadden een ontvangertje aan staan als de code werd gedraaid en konden vervolgens op grond van het aantal tikken van de terugdraaiende kiesschijf precies nagaan welke cijfers waren gedraaid. Onderminning van het gezag was, leek het, een favoriet spel geworden. Corry mag het goede humeur erin houden, Dirk-Jan, Frits, Ries en anderen mogen stug doorwerken, de talloze problemen vergen veel aandacht.

In maart organiseert de voorzitter een grote schoonmaak in het gebouw, waar 'overal welig vuil tiert'. Tot vreugde van het bestuur besluit het jongere zusje van Peter de Waard, 'Greetje', zich weer in te schrijven als lid. In maart 1961 telt de HCD ongeveer 55 leden, waaronder tien meisjes: een vooruitgang op de 37 leden die zij in juli 1960 rijk was. Als in mei 1961 de oud-leden Cor Kleinendorst en Hans van der Schulp zich opnieuw voor het lidmaatschap opgeven, worden ze evenwel op een wachtlijst geplaatst. Er bestaat 'misnoegen over de leden, vooral de oudere, die practisch of geheel niets uitvoeren', dus het is zaak selectief te zijn. Op 26 april wordt de laatste hand gelegd aan de Hobby Puk die na máánden typen en stencilen eindelijk verschijnt. De stencilmachine werkt nog gebrekkiger dan voorheen, wat het afdraaien van de stencils tot een beproeving maakt. Sommige stencils raken halverwege de productie kapot en moeten opnieuw getikt worden. De best gelukte exemplaren worden gereserveerd voor de belangrijke mensen van de gemeente. In juni 1961 wordt er schuin aan de overkant een huis gesloopt, noteert Corry Timmermans in het logboek.

Het officiële HC-zomerkamp ging niet door, mogelijk uit vrees voor nieuwe verwickelingen die de HC van zijn spoor zouden brengen. Achterop de kaarten van sommige leden stond vermeld: 'lid contrabeweging'. Deze zogenaamde contrabeweging was op 1 april 1961 in het leven geroepen, uit protest tegen beslissingen die onrechtvaardig werden geacht. Ook de voorzitter was bij de oppositie betrokken. Een poging van de contrabeweging om haar gelederen te versterken met Cor Kleinendorst en Hans van der Schulp was echter mislukt, omdat een meerderheid van het officiële HC-bestuur had besloten deze verdienstelijke oud-leden op een wachtlijst te plaatsen. Dit bleek een cruciale beslissing, want een greep naar de macht op de Algemene Ledenvergadering van 27 mei mislukte maar net.

Matty Vlaskamp en Rien Busink trokken zich terug uit het bestuur, maar Matty had wel van tevoren bedacht om Geert Boonstra, een betrekkelijk nieuw en onbesproken lid, te vragen haar baantje over te nemen. Op een avond verraste zij hem met dit voorstel. Geert zat wat te doezelen tegenover de kachel, dromend van een hobbymeisje waarvan zijn hoofd vol was, maar was meteen klaarwakker. Hij ging akkoord met zijn kandidaatstelling en werd op 27 mei 1961 de nieuwe voorzitter. Op de trap naar de Bar en Artistieke Hobbies hield hij een toespraak, die één simpele boodschap bevatte: 'Jongens, we gaan weer aan het werk!' Geert was lid van Radio en Scheikunde, maar had een bijzondere voorliefde voor Artistieke Hobby's, een afdeling die hij nieuw leven had ingeblazen. Vanaf het platte dak van het

clubgebouw werden panorama's van Dordrecht vastgelegd. Samen met enkele meisjes van de afdeling ging hij vaak naar het Tekengenootschap Pictura, dat toentertijd sterk georiënteerd was op beeldende kunst, maar waar ook dichter C. Buddingh' een werkkamer huurde. Corry had goede contacten met tekenaar Otto Dicke en beeldhouwster Toos Neger, die er geen bezwaar tegen hadden als jeugdige pottenkijkers zich tijdens hun scheppende arbeid op hun atelier ophielden. Op de Hobby Club liet Geert zich soms inspireren tot plastieken van weerstanden, retorten en distilleerkolven.

Geert vond, dat de tegenstellingen moesten worden begraven, maar als voorzitter voelde hij zich toch al spoedig als een soort van 'zetbaas' van Paul van de Weg, die zich nog steeds met de gang van zaken bemoeide en hem bij tijd en wijle aanspoorde om weer een bestuursvergadering te beleggen. Als zoon van de naaste medewerker van de heer Ruurs, was Geert zich er overigens zeer van bewust wat er allemaal op het spel stond. Veel tijd om te mijmeren was er niet. Al vier dagen na zijn benoeming, moest hij een 'spoedvergadering' voorzitten die was bijeengeroepen wegens de kwestie van de clandestiene zendamateurs. Op de spoedvergadering merkte Geert op, dat de gemeentesubsidie gevaar liep als er illegale activiteiten op de Hobby Club plaatsvonden. Corry opperde de HCD een tijdlang te sluiten, opdat haar naam ten minste niet meer door het slijk zou worden gehaald. Diverse leden waren al teleurgesteld afgedropen of stonden op het punt op te zeggen. Naar aanleiding van een ledenvergadering van 3 juni, waarop het weer tot een confrontatie kwam met de 'contrabeweging', benadrukte Corry een dag later in een brief aan Geert, dat het bestuur niet moest ingaan op de botte eisen van de afdeling Radio. De machtsstrijd tekende zich op schrille wijze af: de dissidente leden wilden 'een volledig radio georiënteerd bestuur', wat erop wees, 'DAT ZE GEEN ANDERE AFDELINGEN NOODZAKELIJK VINDEN OF ZELFS WILLEN. Snap je dat??? Zij gaan er dus vanuit: HOBBY CLUB IS RADIOCLUB. Maar: HOBBY Club móét zijn: hobby(s) club, accoord niet waar??' Verder schetste zij een doemscenario, als het huidige bestuur zou aftreden: dan zou de heer Van Dijk de zolder intrekken, de heer Ruurs lampen en subsidie terugtrekken, Penn & Bauduin de inventaris terugtrekken, Fokker de toezegging van materialen intrekken, de *Hobby Puk* niet meer verschijnen, de adverteerders niet meer adverteren, de donateurs opzeggen, terwijl de giften voor de rechtspersoonlijkheid van de club zouden moeten worden geretourneerd. Zij spoorde Geert aan het een en ander aan de heer Ruurs voor te leggen en samen te zoeken naar een oplossing.

Maar ook de contrabeweging was bij de heer Ruurs langs geweest. Corry dringt bij Geert aan op een resolute houding, na de 'ontboezemingen' van hun tegenstanders. Er moet op de Hobby Club op zijn minst van half acht tot half tien worden gewerkt, pas daarna kan er gekletst worden. Zij waarschuwt tegen een coulante houding jegens de contrabeweging, die zich kennelijk weer bij de club wilde aansluiten: 'Als wij erin toestemmen dat alle leden terug komen, dan volgt daaruit ONHERROEPELIJK dat wij op een a.l.v. worden WEGGESTEMD.'

Op 14 juni 1961 werd een bestuursvergadering gehouden. Op een lijstje werden de bokken van de schapen gescheiden. Er is een kern van 'goede H.C. leden', bestaande uit vijftien leden, er zijn acht leden die worden gezien als 'het bederf', er zijn zes leden met wie gepraat moet worden en 'verdere leden kunnen pas beoordeeld worden als het bederf is verwijderd.'

Maar dit zogenaamde 'bederf', dat de HCD op een nieuwe en minder starre basis wilde schoeien, had onder aanvoering van Adri Verheul een eigen 'interim-H.C.' opgericht. Ik citeer Aad Verheul, die de contrabeweging een 'tijdelijke stroming' noemt en haar (in een brief van 8 mei 2001) als volgt resumeert:

Omdat voor een (relatief groot) aantal HC-ers de toegang tot het clublokaal was ontzegd ten gevolge van schorsing e.d., werd door de uitgestoten, na overleg met achtergrond-adviseur Joop de Graaff (PAÆPWX), besloten deze groep HC-ers hoe dan ook toch bij elkaar te houden. In eerste instantie werd de telegrafiecursus voor de aspirant zendamateurs bij de verzetsleider thuis verzorgd. Korte tijd later kreeg de contrabeweging de beschikking over een eigen clubgebouw aan het Weeshuisplein. Nou ja, 'gebouw' is niet helemaal het juiste woord. 'Bouwval' is waarschijnlijk beter op zijn plaats, [...] maar in ieder geval hadden we een eigen home, en kregen we zelfs binnen korte tijd de beschikking over gereedschap en apparatuur. [...] Hoewel het accent van het Interim-HC-gebeuren sterk op radio en elektronica lag, kwamen ook de andere elementen aan hun trekken. Zelfs de traditionele kampweek op 'De Wildert' in Hoeven kon ook nu nog worden gerealiseerd.

Corry Timmermans plaatste de opmerking, dat het schisma ten minste wél had opgeleverd, dat de afdeling Radio weer aan het werk was gegaan. Aad Verheul concludeert achteraf, 'dat ook deze gebeurtenissen een onderdeel waren van een leerproces voor iedereen: leren te communiceren, te respecteren, te relativiseren, te accepteren. En eigenlijk past dat heel goed binnen het HC-werk, want is niet het hele HC-gebeuren een groot leerproces?' Toch duurde het schisma zo lang, dat allerlei leden niet meer zouden terugkeren naar het clubgebouw aan de Hellingen toen de sfeer daar in de loop van 1962 opklaarde. Typerend voor een jongerenvereniging als de Hobby Club is ook het grote verloop in leden en bestuursleden. Je bent voor je het weet 23 en 'te oud' voor de club. Studie of militaire dienst eisen je op als je 18 wordt, of anders zijn het wel je beroep of een jong gesloten huwelijk die verdere toewijding aan de Hobby Club in de weg staan.

Waarschijnlijk is het gebouw aan de Hellingen in de zomer van 1961 gesloten geweest, mogelijk op last van de politie die wilde uitzoeken hoe het zat met de HC-zender. De verantwoordelijkheid voor het bezit en het gebruik ervan was volgens de wet voorbehouden aan zendamateurs met een vergunning, maar die maakten allemaal deel uit van de contrabeweging. Na verloop van tijd werd het gebouw aan de Hellingen weer vrijgegeven voor HC-activiteiten. In oktober 1961 verzorgt de HCD weer het geluid op de muziekcursusavonden van Ru Sevenhuijsen, maar op de club zelf is het toch beduidend stiller geworden. Op 25 november neemt Paul van de Weg de fakkel weer over van Geert Boonstra, die in het bestuur blijft als algemeen adjunct. Geert constateert met spijt dat Artistieke Hobby's nog maar twee leden over heeft. De verhuizing werpt haar schaduwen vooruit. Er vinden diverse keren inbraken plaats; eenmaal worden spullen van Penn & Bauduin gestolen. De bestuursleden manen elkaar het licht uit te doen als ze een bepaalde ruimte verlaten, want door de terugloop van het aantal leden staat de HC-kas er allerm minst florissant bij.

Op 10 februari 1962 wordt een Algemene Ledenvergadering gehouden. In het bestuur is dan al gestemd over het plan om de Hobby Club op te heffen, maar vooraf was gestipuleerd dat

men toch zou doorgaan als ook maar één lid van het bestuur tegen stemde. Dat was inderdaad het geval. De ledenvergadering wordt ook bijgewoond door Gijs en de uit Amerika teruggekeerde Arend. Arend stelt, dat er een andere voorzitter moet komen. Paul was reeds van plan af te treden, want zijns inziens biedt de Hobby Club geen perspectief meer. Dirk-Jan Jongeneel brengt met enige trots in het midden dat Modelbouw thans de grootste en actiefste afdeling is van de HCD. De notulen vermelden: 'Arend pleitte er voor om met de huidige leden, die er tijd en belangstelling voor over hebben, de Hobby Club weer met idealisme op te bouwen. Hij wees er op dat er wel meer in het verleden, nadat de Hobby Club op het punt van opheffing had gestaan, door een aantal leden een grote opbloei van de Hobby Club was bewerkstelligd. Arend zag hier misschien zelfs een natuurwet van het Hobby Club leven in: een soort zaagtand.' Geert wordt opnieuw voorzitter, de overige bestuursleden blijven voorlopig nog aan. Februari 1962. De verhalen verdwijnen uit het logboek. Daar staan nu elke avond maar een paar handtekeningen in.

De storm is voorbij. Een kleine groep van bestuursleden en oudgedienden werkt in stilte verder. Corry Timmermans zorgt er in mei voor, dat er een stukje over de HCD verschijnt in *De Dordtenaar*: 'Levensteken Hobby Club'. Er melden zich twee nieuwe leden aan: Geerts broer Richard, die actief is bij Fotografie, en Corry's broer Jaap, die zich vol toewijding inzet om de Hobby Club uit het slop te halen. In augustus 1962 wordt er een bestuur van drie man gevormd: Geert Boonstra – voorzitter; Richard Boonstra – secretaris; Jaap Timmermans – penningmeester. Het 12½-jarig bestaan wordt gevierd met een groepje van veertien mensen, onder wie Gijs en Arend. Gijs schrijft op 25 augustus in het logboek:

[...] Een aantal oud-leden zegde toe eraan mee te willen werken om de Hobby Club weer tot groter bloei te brengen door enige tijd hun medewerking te verlenen als instructeur, resp. instructrice. Joke van de Brink heeft tenslotte, nadat ze voor iedereen heerlijke koffie had klaargemaakt, een artikel van Leonard de Vries uit het eerste nummer van 'Hobby Club' voorgelezen met de titel: Zo is de Hobby Club. Met de beste wensen voor de komende 12½ jaar van de Hobby Club en daarna, besluit ik dit korte verslag.

DE HELLINGEN: NIEUWE BLOEI

25 augustus 1962 – 1 januari 1966

Om de afgelopen periode correct af te sluiten, roept Gijs van Aardenne op 10 september 1962 de betrokken personen bijeen voor de instelling van een kascommissie. Een klein groepje leden en oud-leden is elke woensdagavond en zaterdag in de weer. Op 24 oktober staat er in het logboek: 'grote sloop-avond! Volgende keer: Grote Opbouwdag!' De zus van Peter de Waard, niet meer Greetje, maar Margreet, keert definitief terug op de club. Op 1 december noteert Arend: 'vanavond is de elektrische leiding van studio's naar de bar gereedgekomen en is de bar ontruimd en functioneel geworden. Een belangrijke avond geweest.' Op 24 januari 1963 meldt de heer C.J. Ruurs, inspecteur voor jeugdzaken, dat het historische pand Vreedenburg aan de Bomkade mogelijk plaats kan bieden aan de HCD. De verhuizing begint weer op te spelen, maar eerst moet de slechts twintig leden tellende club nieuw leven worden ingeblazen.

De H.C.D. herboren! Propaganda-avond 23 maart 1963 in Kunstmin. De burgemeester in gesprek met Leonard de Vries en Gijs van Aardenne; de heer en mevrouw Ruurs luisteren aandachtig mee.

Hiertoe zal in maart in de kleine zaal van schouwburg Kunstmin een propaganda-actie worden gehouden. In februari wordt Kees Ruurs, zoon van de inspecteur, lid van de Hobby Club. Hij is pas vijftien jaar en

enkele maanden oud, maar hij ontplooit al meteen zoveel activiteit dat hem wordt gevraagd Geert op te volgen als voorzitter. In maart 1963 wordt het volgende bestuur geïnstalleerd: Kees Ruurs – voorzitter, Margreet de Waard – secretaresse, Jaap Timmermans – penningmeester. Margreet is negentien jaar oud en Jaap twintig. Adviseurs Gijs van Aardenne en Arend Kastelein zijn respectievelijk vierentwintig en vijfentwintig jaar oud.

'Geweldig', sprak animator Gijs van Aardenne, 'ik had er hoogstens honderd verwacht'. Aldus een van de dagbladen. De kranten stonden er vol van: op 23 maart 1963 hield Hobby Club Dordrecht haar propaganda-avond in de plaatselijke schouwburg Kunstmin. Burgemeester Mr. J.A.H.J. van der Dussen opende de avond. 'Ik had niet verwacht dat de zaal zo vol zou zitten', zei de burgervader, die tot een publiek van meer dan 300 man enkele woorden van aanbeveling sprak. Aan de wieg der wedergeboorte stond natuurlijk ook Leonard de Vries. 'Als de schrijver Leonard de Vries begint te spreken over hobbyclubs raakt hij in vuur en vlam. Een droom is nu werkelijkheid geworden, sprak hij enthousiast, een blik

werpende in de zaal met de honderden jongelui.' Die werkelijkheid betekende nú, dat de HCD, haar dieptepunt voorbij, bij een groot deel der jeugd nog aansloeg. Ondanks 'het zware getij van "verenigingsmoeheid", die de televisie met zich heeft meegebracht'. Het huis-aan-huisblad *Dordrecht-Zuid* formuleerde het zo: 'Ze [de HCD] heeft lange tijd aan bloedarmoede geleden. Dit gaat meer zo in het verenigingsleven, totdat door activiteit van enkelen het feu sacré ontstaat.' Na de opening door de burgemeester liet Leonard de Vries de dia's zien die hij had gemaakt op een reis van 160 dagen om de wereld, in opdracht van Unicef. Arend Kastelein, Jaap Timmermans, Margreet de Waard, Kees Ruurs, Bas Verhey, zij hielden een praatje over respectievelijk Radio, Fotografie, Artistieke Hobbies, Scheikunde en Modelbouw. Bas Verhey stelde een door hemzelf vervaardigde miniatuurspoorwegbaan van zes bij vier meter in het vooruitzicht, als hobbyobject voor de behuizing die de HC zou betrekken na de verhuizing van de Hellingen. Enkele krantenkoppen: 'Propaganda-avond van hobbyclub zeer druk bezocht', 'Hobby-club bijzonder nuttige vereniging', 'Burgemeester over Hobby Club: als ontspanning en voor de toekomst belangrijk'. De nieuwe leden mochten toestromen.

En dat deden zij ook, per bijeenkomst groeide het aantal handtekeningen in het logboek. Enkele oud-leden hielpen met de opvang: Peter de Waard nam samen met Arend de afdeling Radio onder zijn hoede, Martin van de Nieuwenhuizen werd Scheikunde-instructeur. Ook Anke van Aardenne-Diemen, zuster van Hans en in 1962 met Gijs getrouwd, was dikwijls present. Gijs zelf werd instructeur Hout- en Metaalbewerking. Op een instructie-avond voor Modelbouw, begin april, waren 33 mensen aanwezig. In mei begonnen leden van Houtbewerking, in opdracht van de heer Ruurs, aan een maquette van een toekomstig complex sportvelden in de Stadspolder, die gehonoreerd werd met 165 gulden. Gijs' jongere broer Carel van Aardenne nam de leiding op zich van Fotografie; Arend meende in mei, dat deze afdeling 'de ideaal-symptoot' al betrekkelijk dicht naderde. Gijs schrijft aan professor Halbertsma: 'Ons clublokaal is nu ook aan de grens van zijn capaciteit met een (nog steeds stijgende) opkomst van meer dan 40 leden per avond. Het is zonder twijfel bijzonder gezellig en er heerst een werkzame sfeer, waarvan wij veel goeds verwachten.' In diezelfde brief deelt Gijs mee van een relatie gereedschap voor de helft van de prijs ontvangen te hebben. Gijs en Margreet deden hun best weer 'goodwill' te kweken voor de Hobby Club. In maart 1963 beurde de HCD fl400,- uit de nalatenschap van de Stichting tot Bevordering van het Hobby Club werk, die zichzelf had ontbonden...

Had de HCD in april 1963 zeventig leden, in juni loopt het ledental op tot vijfentachtig. Op 22 mei vindt een excursie plaats naar Fokker en naar de Dordtse metaalindustrie Johan de Witt in de Merwedestraat, op de Staart. Ook worden weer de aloude radiovossenjachten georganiseerd. Als de avonden kouder worden, krijgt de HCD gratis cokes van de Algemene Brandstoffenhandel N.V. Hageman & Van Nievelt aan de Kalkhaven in het oude centrum. De roestige potkachel wordt weer roodgloeiend gestookt. In september breidt het bestuur zich uit tot vijf leden. Met het oog op een vakantieweekend in De Wildert vervaardigen leden van de afdeling Radio peilontvangers, waarvoor onder meer afvalmetaal van Fokker wordt gebruikt. Maar het bestuur zit in spanning over het nieuwe gebouw, waarvoor de toestemming nog steeds niet is afgekomen. Er wordt een contactavond gehouden voor ouders en donateurs en een tentoonstelling opgezet. Natuurlijk, sommige leden moeten wat opgepoord worden. In oktober gaat er een brief naar degenen die zich een tijdje niet hebben

laten zien: 'tenminste één avond per week kun je toch wel komen? Je kunt het als een afwisselende ontspanning opvatten.'

Een sfeerbeeld van 1 februari 1964: 'Vanavond is iedereen al druk aan de arbeid. De kachel wordt aangemaakt, rommel gemaakt, de koffie staat ook al vlug te pruttelen. Er wordt gewerkt met kwast, tekenkrijt, met potlood, liniaal, zaag en vijl.' Op 7 maart komt het bericht dat het 'plan Vreedenburg' niet doorgaat. Weer komt de zolder op het Oranje Vrijstaatplein in beeld. De HCD tracht jeugdige radioamateurs in de regio te interesseren: 'In Dordrecht leeft nog altijd een Hobby Club, zoals deze beschreven is in een serie boekwerken van de bekende schrijver Leonard de Vries. Een HOBBY CLUB, waar jeugdige personen samenwerken op het gebied van elektronica, fotografie, modelbouw en artistieke activiteiten, om gezamenlijk tot grotere prestaties te kunnen komen dan individueel mogelijk zou zijn.' Het is de oude retoriek, maar de voltooide maquette van de toekomstige sportvelden bevestigt dat samenwerking inderdaad tot goede resultaten kan leiden. Een overzicht van de geluidsapparatuur laat zien, dat er op de HCD versterkers zijn van 15, 20 en 60 watt (die bij uitlening respectievelijk fl8,-, fl9,- en fl35,- moeten opbrengen), benevens een L[oud]S[peaker]-kast, een grammofoon en een microfoon met standaard. De geluidstechnische dienst van de HCD bedient haar geluidsinstallatie op Oranjedag, voor een winkeliersvereniging en voor het Gemeentelijk Lyceum. De geest van Leonard de Vries lijkt geheel en al te herleven, er leven zelfs plannen om een HC-kamp in Zwitserland te houden. Het is er niet van gekomen, maar de kampen in De Wildert zijn er niet minder om. Sinds 1963 wordt er elk jaar een pinkster- en een zomerkamp gehouden. In het voorjaar dauw aan de voeten, de geur van rododendron in de neus en het gekwaak van kikkers in de oren. Dat is De Wildert, beheerd door het echtpaar Van Hees. Er worden grote, ronde leger tenten opgezet, waar je met een man of tien in kunt. Eén keer moest een viertal HC'ers bij het opzetten van de tent er met alle macht aan gaan hangen om te verhinderen dat een stormachtige wind haar meenam. Vaste programmapunten zijn radiovossenjachten, avondwandelingen, bezoeken aan Bosbad Hoeven en een optreden van de muziekgroep The Tatterdemalions. Achter deze merkwaardige naam gingen schuil: Kees Ruurs, Frank van Hees, Wim Walgers. Bij het kampvuur speelt Dick van der Knaap op zijn gitaar en zingt met zijn enigszins nasale stem liedjes als 'When the Saints go marchin' in' en 'Freight train'. Iedereen zingt mee. Er wordt nog een blok hout op het vuur gegooit. In zo'n sfeer groeit de harmonie.

Sfeer heerste ook op de clubavonden. Volgens sommigen te veel. Gijs waarschuwt op 9 september 1964, dat bepaalde afspraken moeten worden nagekomen in verband met de op te nemen film van de Hobby Club. Voor iedere afdeling is iemand verantwoordelijk gesteld, opdat de betreffende afdeling 'zo spoedig mogelijk komt in de staat die voor de film het meest gewenst is.' Maar de activiteiten vallen Gijs bitter tegen. Alleen de Bar ligt 'in het middelpunt van de belangstelling, maar beslist niet vanwege de film.' Dan schrijft iemand een satire, die wordt toegestuurd aan het bestuur. Als elke satire is zij overdreven, maar voor een maximaal effect was dat ook nodig. De H.C. moet weer opgepept worden. Een bominslag:

Op de middag, voorafgaand aan de avond waarop de grote propagandabijeenkomst zou worden gehouden, stapte ik naar het gebouw, waar het gebeuren zou plaatsvinden.

In de zaal gekomen vroeg ik aan één van de sigaretten rokende en bier-drinkende jongelieden waar de voorzitter zich bevond.

Ik behoefde het antwoord reeds niet meer af te wachten, want de voorzitter klom uit een donker gat aan mijn voeten, gevolgd door het voltallig bestuur. De penningmeester legde me uit dat het bestuur even de stoelen was gaan halen. [...] Het was ons bekend dat de voorzitter behoorde tot het Blok der Gematigd Neutraal Conservatief Afwachtenden. Dit was dan ook de reden dat hij in het clubleven nooit met de vuist op tafel sloeg, doch altijd een Gematigd Neutraal Conservatief Afwachtende houding aannam.

Toen wij eens op een avond in het clublokaal waren, zaten alle leden aan de bar te roken, cola te drinken en Louise knipoogjes te geven. Behalve één die regelmatig de naald op de plaat zette. Aan dit zich bovenmatig inspannende lid was het te danken dat de luidspreker constant een stuitend gerochel van enorm volume uitbraakte. Deze zelfde avond werden in het onverduisterde lokaal 92 dia's van een waterval vertoond. Deze diavertoning stond op een dergelijk peil, dat het één van de hoogtepunten uit het clubjaar genoemd mocht worden.

Maar goed, onderwijl had de voorzitter me met zijn beroemde glimlach gevraagd of ik van de pers was.

Ik beaamde dat.

‘Hoeveel leden hebt U?’

‘Zestig. Jammer genoeg behoort 95% hiervan tot de z.g. “Papieren leden”. Zij staan wel genoteerd als lid, maar zij komen niet en betalen ook niet. Maar we hopen hier wat aan te doen. Voorlopig staan we hier gematigd tegenover.’ ‘Hoeveel leden hoopt U met deze avond te winnen?’ ‘Vijftienhonderd.’

‘Hebt U instructeurs?’

‘Geen enkele. En we hebben ook geen tijd om er naar te zoeken. We hebben nog wel wat anders te doen.’

‘Wat dan bij voorbeeld?’

‘Leden Winnen. We verliezen zoveel leden doordat we geen instructeurs hebben, dat we dag en nacht met Leden Winnen bezig zijn.’

‘Hebt U gereedschap?’

‘Zeker, we hebben een magazijn vol. We hebben enige honderden Zagen, terwijl we ook in Nijptangen goed voorzien zijn.’

‘Maar als U slechts zo weinig Werkende leden hebt, wat heeft U dan aan dat gereedschap?’

‘Niets, maar voorlopig staan we hier Afwachtend tegenover.’

‘De Werkende leden zitten meestal in de bar, niet?’

‘Inderdaad. Maar omdat we zo weinig Werkende leden hebben, willen we ze niet op de tenen trappen door hiertegen op te treden. Voorlopig staan we hier dus Neutraal tegenover.’

‘Heeft de vereniging een clubblad?’

‘Natuurlijk! Het laatste nummer is 2 jaar geleden verschenen en er zijn reeds plannen voor het volgende nummer.’

‘U hebt het meeste succes inzake Uw Administratie Van Het Papierverbruik Der Afdeling Fotografie en Uw Kampen, nietwaar?’

‘Zeker. Hoewel we geen administratie-vereniging zijn vinden we het noodzakelijk dat alles perfect loopt. Er wordt voor het overige slechts geklunsd in de doka, maar dat is bijzaak.’

‘En Uw Kampen?’

‘Die slagen inderdaad altijd voortreffelijk. Er is ons wel eens gevraagd of we een kampvereniging waren. Dit zijn we echter niet.’

‘Wordt het niet eens tijd dat U inzake de kwestie’s van de Niet Werkende leden, het Gebrek aan Instructeurs en het Algemeen Kwijnend Bestaan der Vereniging gaat optreden?’

‘Zeker, maar over het algemeen staan we hier Conservatief tegenover.’

‘Houdt U zich over het algemeen niet wat te afzijdig?’

‘Kijkt U eens meneer, U kunt niet van het bestuur verlangen dat het alles doet. Dat er leden weglopen, doodeenvoudig omdat ze diep teleurgesteld zijn in de vereniging, daar kunnen wij ook niets aan doen. Wij hebben werk genoeg aan het Bestellen van Flesjes Cola. Instructeurs zoeken en de hele mentaliteit van de vereniging veranderen, dat zijn kwestie’s waar het bestuur niets mee te maken heeft. Daar staan wij zagezegd Gematigd Neutraal Conservatief Afwachtend tegenover.’

Een grap? Dan is het wel een heel kwalijke grap. ‘De Hobby Club loopt toch prima?’ De satireschrijver stuurt een brief achterna: ‘En toch is dit fout: de H.C. leeft maar hij loopt niet. HIJ KOMT NIET VOORUIT! Hij staat stil.’ Even verder: ‘de mentaliteit van de H.C. is pas goed, wanneer er steeds doelbewust naar verbeteringen gestreefd wordt. En dat is niet zo.’ En: ‘Het mes moet erin. De bezem erdoor.’ De satireschrijver heet Rob Ruurs, hij is de jongere broer van de voorzitter.

We schrijven 12 december 1964. Voorafgaand aan een bijzondere Algemene Leden Vergadering heeft Rob zijn standpunten nogmaals toegelicht: hij verlangt *‘antwoord in daad en geen er-om-heen-draaiend-geleuter’* op een aantal vragen. Hij kritiseert een van de bestuursleden die ‘wuijt naar bedenkelijke vrouwspersonen’ en optreedt als een ‘ondermijner van het Hobby Club-idee’: ‘Hoe kan iemand met een dergelijk gebrek aan geest

geestelijk overwicht hebben?’ En dan zijn daar de kwesties van de papieren leden en de contributie die de HCD afdraagt aan de Dordtse Jeugdraad: is dat laatste wel nodig? Ondanks de felle toon van Robs aanklacht, wordt de problematiek op een volwassen wijze besproken: ‘Tot algemeen gevoelde opluchting was het peil van de gevoerde discussie echter zodanig, dat ze geen aanleiding gegeven hebben tot blijvende geschilpunten en konden de moeilijkheden in sportieve sfeer tot hun normale proporties en voorlopige oplossing gebracht worden.’

Het is onvermijdelijk: moeilijkheden in een vereniging vallen vaak meer op dan glanspunten. 1963 en 1964 waren beslist geen slechte jaren voor de HCD geweest. Maar het is moeilijk een hoog peil vast te houden, moeilijker nog telkens maar vooruit te komen. Arend was in juni 1964 opnieuw naar Amerika vertrokken. De nieuwe leden moesten maar eens het initiatief overnemen. De brief van Rob had de HCD wakker geschud. Dick Walvis en John Warberg waren nu Radio-instructeur. Rob Ruurs zou zich intensiever gaan bezighouden met Fotografie en tevens de regie van de al lang geplande Hobby Club film op zich nemen. Op 16 december observeerde een pas opgerichte afdeling Astronomie observeerde bij de Stoopbank in de Dordtse polders nabij de Biesbosch de maansverduistering.

Het allergrootste plan was zonder enige twijfel de Hobby Club film; deze film, bedoeld als propaganda-object, moest spoedig gemaakt worden. Nog in het oude gebouw, want de tijd drong....

Het is zaterdagmiddag kwart over twee. Het is druk op de Spuiweg van alle mensen die boodschappen gaan doen. Een paar jongens komen uit de stroom en fietsen de Hellingen in. Dan komen er van andere kanten nog meer jongens die ook de Hellingen ingaan.

Voor het clublokaal in de Hellingen staan reeds enige jongens en meisjes te wachten, terwijl er nog meer aan komen rijden, als er iemand erg hard aan komt racen, die de sleutels bij zich blijkt te hebben. De deur wordt opengemaakt en iedereen gaat naar binnen. De lichtbak boven de ingang floept aan. De letters van de lichtbak komen steeds dichterbij totdat ze het gehele beeld vullen en de titel van de film vormen:

HOBBY CLUB.’

Zó begint de film. We zien Hans Jansen aan zijn huiswerk bezig. Daarna prutst hij wat aan een bouwvallige grammofoonversterker. De plaat knarst. Dick Walvis, een schoolvriend, komt toevallig langs. Hij verandert twee verbindingen. Het geluid is veel beter!

Deze inleiding voert natuurlijk naar de Hobby Club. Hans luistert sceptisch naar Dicks gloedvolle beschrijving van die club. Hierop volgt een bezoek. Alle afdelingen zijn in vol bedrijf en Hans wordt razend enthousiast. Thuis geeft hij aan tafel aan zijn ouders en zus zijn indrukken weer. Dick komt langs en legt desgevraagd de doelstellingen van de Hobby Club uit. Enkele ongerepte individuen, vrienden van Hans – nogal slungelig, een sigaret bengelt tussen de lippen, ze hebben een lefpet op – komen plotseling binnen. Of Hans meegaat naar de bioscoop. Hans zegt dat hij wel wat beters te doen heeft en vraagt waarom ze niet meegaan naar de Hobby Club.

‘Wat doen ze daar? Kun je er dansen of bridgen?’

‘Nee, dat is de bedoeling niet’, zegt Hans, ‘maar misschien vind je het toch wel leuk om er

eens rond te kijken!’

Dan gaan ze met z’n vijven op weg naar de Hobby Club.

We zien enkele afdelingen in bedrijf. Hans Jansen, zijn zus Ingeborg en de twee bioscoopnozemans besluiten lid te worden. Nadat de namen van de afdelingen op het scherm zijn verschenen, is de laatste opname van buitenaf.

‘Tegen de verlichte deuropening zien we de silhouetten van de naar huis gaande leden. De verlichte ramen boven worden donker. De lichtbak gaat uit en de deur dicht.

‘Dag!’

‘Dag, tot woensdag weer!’

Het was bitter koud op de zolder toen met de opnames werd begonnen, op maandagochtend 17 december 1964. ‘Gewapend met camera, statief, films, een heel lampenpark en veel enthousiasme is de H.C.-filmploeg erin geslaagd in de Kerstvakantie een groot deel van de opnames voor de propagandafilm te maken. Nadat Gijs van Aardenne, onze perfecte productie leider, door onvermoeibaar werken dit onmisbaar arsenaal had vergaard, begonnen we in een ijzige kou te filmen. Onze tenen vroren er bijna af, maar dat deerde ons niet.’ Aldus de scenarioschrijver, draaiboekschrijver, operateur, belichter en regisseur: Rob Ruurs. De film was een waar Hobby Club project, waarin de samenwerkingsgedachte volledig tot haar recht kwam.

De tijd drong, schreef ik: op 20 augustus 1964 stuurde Hobby Club Dordrecht het volgende telegram aan het Gemeentebestuur van Dordrecht: ‘bieden u onze gelukwensen aan bij lang verbeide goedkeuring saneringsplan door de kroon – stop – zien met belangstelling uitvoering plannen aan de hellingen en uw plannen met onze vereniging tegemoet = bestuur hobbyclub dordrecht ++.’

In december gaat er een schrijven uit van secretaresse Margreet de Waard aan de leden: in een bespreking van het bestuur, Gijs van Aardenne en het College van B&W is een toezegging gedaan dat de HCD kan verhuizen naar de zolder boven de school aan het Oranje Vrijstaatsplein. Voor de verbouwing van de zolder zal een krediet nodig zijn van maximaal f130.000,-. Jaarlijks wordt er een huur geheven, ter waarde van 7% van het bedrag dat nodig is om de zolder in orde te maken. Van gemeentewege valt dan een jaarlijkse subsidie te verwachten, ten bedrage van 70% van de huurwaarde. Dat houdt in, dat de HCD per jaar maximaal f1630,- aan resterende huur moet opbrengen. Margreet wijst de leden erop, dat de ruimte vijf keer zo groot is als die aan de Hellingen en dat er veel ontplooiingsmogelijkheden zijn, met name voor Modelbouw, Scheikunde, Toneel en Muziek.

De H.C. biedt de Gemeenteraad een taart aan voor het verleende krediet voor de nieuwe zolder (krantenfoto).

Op 2 maart 1965 is de kogel ook werkelijk door de kerk. *De Dordtenaar* kopt: 'Taart voor raad': 'Het was een waar "hoera-stuk", waarmee de Dordtse Hobbyclub gistermiddag tijdens de raadsvergadering op de proppen kwam, uit dankbaarheid voor het mooie onderkomen op de zolder van de Oranje Vrijstaatpleinschool. "Het gaat niet

ten laste van de kas", zei de burgemeester nog en dus konden de raadsleden er later bij de thee met onbezwaard hart een stukje van eten. En... het smaakte best.' Hoewel uit de raad enige opmerkingen waren gemaakt over de soms twijfelachtige continuïteit van de Hobby Club, werd dit niet als een bezwaar gevoeld. Wethouder P.J. van Meurs: 'Maar natuurlijk, wanneer de H.C. opeens niet meer, zoals dat heet, zou aanslaan bij de jeugd, is de ruimte voor een andere vereniging te gebruiken.' Eén consequentie voor de Hobby Club is, dat de contributie, die jarenlang een kwartje per week had bedragen, aanzienlijk wordt verhoogd: tot fl1,30 per maand voor leden van 12 t/m 15 jaar en tot fl1,75 voor oudere leden. Er zijn op dat moment 55 trouw contribuerende leden. Voor de verhuizing en verbouwing is reeds een fonds gevormd van fl1800,-.

We volgen in dit hoofdstuk tot januari 1966 de algemene activiteiten, maar reserveren de verbouwing van de nieuwe zolder, waar spoedig mee werd begonnen, voor het volgende hoofdstuk. In het oude gebouw wordt eindelijk weer ernst gemaakt met het cluborgaan *Hobby Puk*. Er verschijnen er drie in 1965, die alle zeer goed verzorgd zijn. De redactie wisselt nogal, maar Margreet de Waard doet aan alle drie de nummers mee. Nieuws van en plannen voor de nieuwe zolder wisselen af met studierubrieken: van Arend over transistoren, van Rob Ruurs over fotografie en van de bekende rubriek 'Luisteren naar muziek' van Ru Sevenhuijsen. Wim Dolk heeft het blad weer van nieuwe tekeningen voorzien. We lezen ook afdelingsnieuws: Dick Walvis schrijft over Radio: 'De meetbrug, die niet meer "brugde" op het condensator en spoelenbereik, is weer gemaakt. Het werk aan de universeelmeter, dat enige tijd gestopt was, is weer hervat en zowaar enkele oude getrouwen van de Hobby Club hebben de brom uit de bandrecorder kunnen krijgen. De radioleden zijn moeilijk aan het werk te krijgen, ze zijn een beetje lui, maar toch erg enthousiast, zodat de instructeur erg optimistisch is.' Wim Boer geeft een verslag van afdeling Astronomie, waar twee nieuwe kijkers bij zijn gekomen. 'Ook zijn we met z.g. astrofoto's begonnen, de foto's zijn genomen van o.a. de maan, grote beer en pleiaden etc.' Met afdeling Fotografie gaat het ook goed. Rob Ruurs schrijft in het logboek: 'In de Doka wordt enorm hard en enthousiast gewerkt.'

Verder wordt de HC-geluidsinstallatie diverse malen verhuurd (als secretaris van de Dordtse Jeugdraad speelt Wim de Leeuw van Weenen dergelijke verzoeken door aan de Hobby Club), er wordt een fietstocht naar Oosterhout gehouden, er is een pinkster- en een zomerkamp. Wijnand Camerling houdt na het pinksterkamp een enquête. Cijfers: twee tieners, een stel negens, wat achten, een zeven. Het zomerkamp wordt gehouden in Rucphen, op het

bosachtige terrein van boer Suyckerbuyck, in een tijd dat het begrip ‘kampeerboer’ nog niet bestond. ‘De omgeving is prachtig en biedt volop gelegenheid voor wandelingen. Ook nachtwandelingen?’ vroeg de zaal. Jawel zei Kees en de meisjes applaudispeerden luid.’ In dit zomerkamp wordt de procentuele wanverhouding tussen jongens en meisjes enigszins gecompenseerd door de aanwezigheid van een groep van zes padvindsters. Er worden meteen betrekkingen aangeknoopt. De Hobby Club heeft zijn tenten opgezet rond een heuvel in het bos, de padvindsters slapen in een schuur van boer Suyckerbuyck, waar het nu avond aan avond een gezellige boel wordt. John Hagen amuseert het gezelschap met zijn groteske fantasieën.

De Hobby Club was aanwezig bij het afscheidsdefilé van burgemeester Mr J.A.H.J. van der Dussen.

Een burgemeester neemt afscheid, een burgemeester die veel voor de HCD heeft betekend: Mr. J.A.H.J. van der Dussen. De HCD doet mee aan het afscheidsdefilé. Met een wagen rijden we op 30

juni 1965 door de stad, in die wagen bevindt zich een geluidsinstallatie – het sonore stemgeluid van Dick Walvis klinkt door de straten: ‘Hobby Club testing, Hobby Club testing’ – , een grote achterbak is in tweeën gedeeld door een bord, dat Anton van der Laan heeft beschilderd. Verscheidene leden hebben plaatsgenomen op de langzaam rijdende wagen, Kees Snoek met het geraamte van zijn zweefvliegtuig van balsahout. Erachter en ernaast lopen andere leden mee.

In het oude gebouw loopt het ledental wat terug. Er worden in september 1965 inbraken gepleegd, waarna besloten wordt de bar niet meer te voorzien van flesjes drinken. Diezelfde maand doet de HCD mee aan Startsein '65, een actie van de Dordtse Jeugdraad. De HCD moet een vossenjacht organiseren. ‘Een nepvossejacht wel te verstaan, iedere HC jager weet van tevoren waar de zender zit, maar doet alsof hij niets weet.’ De HC'ers dienen namelijk als coördinator van groepen jongeren van 12 tot 16 jaar. De dag wordt besloten in Hoeve Crabbehof, waar een HC-stand is ingericht. Het is er gezellig druk. Op 1 december 1965 wordt de laatste filmavond in het oude gebouw gehouden, met twee tekenfilms, films over insectenbestrijding, gloeilampenfabricage en oscilloscopen (het ‘meest universele meetinstrument van de elektronica’). Margreet: ‘Het was bijzonder druk en het filmprogramma was zeer gevarieerd. (Naar mijn smaak echter iets te technisch).’ Arend is even in Nederland en organiseert op 28 december voor een groep van veertig HC'ers een excursie naar de oscilloscopenfabriek Tektronix in Heerenveen.

De laatste berichten uit het oude gebouw: 1 januari 1966: 'Dit is eigenlijk een "clandestiene" Hobby Club avond want de nieuwjaarsdag geldt als officiële feestdag. Maar ja, als alles goed gaat!, zijn de dagen in het oude gebouw geteld.', schrijft Wijnand in het logboek. Met weemoed zeggen we op 8 januari vaarwel aan de Hellingen. Voortaan ligt het logboek in het nieuwe gebouw. Allerlaatst bericht: in maart zijn nog wat vergeten spullen weggehaald. Nog veel later, toen het gebouw al gesloopt was, hebben enkele HC'ers er wat stenen weggehaald en op de nieuwe zolder ingemetseld in een van de muren.

DE VERBOUWING

24 augustus 1965 - 6 mei 1967

De lichtbak met de woorden 'Hobby Club' geeft de toegang naast de gymnastiekzaal van de school aan. Via een gangetje komen we op de binnenplaats, waar fietsenrekken zijn. Als we de lange ijzeren trap opgelopen zijn, komen we bij de eigenlijke ingang. Hier hangen mededelingenborden met nieuws van bestuur en afdelingen. Het grote bord met namen laat zien wie aanwezig zijn. Ieder die hier komt ontsteekt door middel van een schakelaar een lampje achter zijn naam. Het bord is dus tevens ledenlijst. Voor bezoekers zijn ook een aantal lampjes. Het bord kan nog uitgebreid worden met bij iedere naam een rood lampje, waardoor het tevens dienst kan doen als oproepsysteem. Dit bord is in de bestuurskamer en op nog een paar plaatsen herhaald.

Tegenover de ingang stuiten we eerst op de afdeling Scheikunde, een in zichzelf besloten gemetselde ruimte; we lopen over de U-vormige zolder links door de gang, langs de hermetisch afgesloten gemetselde ruimte van afdeling Fotografie, die bestaat uit een doka, met daarnaast een lichtsluis en een ontwikkelcabine:

Dankzij de lichtsluis kan er geen licht in de donkere kamer komen als we naar binnen gaan. [...] In de doka zijn verschillende vergrotingsapparaten voor kleinbeeld, 6 x 6 en 6 x 9 opgesteld. Er zijn afdrukkastjes en bakken voor ontwikkelaar en fixeer. De afdeling Radio heeft een elektronische tijdschakelaar gemaakt om zeer nauwkeurig de juiste belichtingstijd voor afdrukken en vergroten te kunnen instellen. Voor het ontwikkelen van films is een speciale cabine, omdat de films in complete duisternis in de ontwikkeltank gestopt moeten worden. De afdeling scheikunde zorgt voor de benodigde chemicaliën.

De volgende ruimte is van de afdeling Radio. Er kunnen hier ongeveer twintig leden tegelijkertijd werken aan allerlei elektronische apparaten, die in de meetstudio getest kunnen worden. [...] Aan de andere kant van het pad naar de toneelzaal ligt op dezelfde diepte de geluidsstudio. Hierin is ook de toekomstige zelf te maken elektronische Hobby Club Huistelefooncentrale geprojecteerd. Hier wordt voor muziek en omroep gezorgd en worden bandopnames gemaakt. Ook is de ruimte bestemd voor de stem van Hobby Club Dordrecht in de ether. Wij hopen een vergunning te krijgen om hier permanent een zender te mogen hebben, die bediend zal worden door de Hobby Club leden met een zendmachtiging.

Inmiddels zijn we aangekomen in de toneelzaal, in de linkervleugel van de zolder, waar zich ook Artistieke Hobby's en de Bar bevinden. 'Er wordt getekend, geschilderd en geboetseerd en de afdeling "bar" zorgt ondertussen voor de dorstige en soms ook hongerige leden. Ook worden hier onder meer onderdelen voor het landschap van de modelspoorbaan gemaakt. In deze afdeling zijn steeds de meeste meisjesleden.'

Groep X is gepland naast de jongenskleedkamer naast het toneel, en de afdeling Astronomie heeft zijn Hobby Club Sterrenwacht in de nok van de zolder bij de ingang.

We bezoeken nu de rechtervleugel van de zolder, die dicht bij de ingang is gelegen. Hier is Modelbouw gevestigd en staat de modelspoorbaan van vier bij zes meter opgesteld, die Bas Verhey in de jaren vijftig eigenhandig heeft opgebouwd uit allerlei soorten materiaal:

Dit is een project dat nooit helemaal klaar zal zijn omdat er steeds weer verbeteringen aangebracht kunnen worden en het een voortdurend onderhoud vereist en het aardige is ook dat praktisch alle hobbies er op de een of andere wijze wel in tot hun recht komen.

De geciteerde passages zijn geschreven door Gijs van Aardenne en geven een beeld van zijn visie op de HC-zolder in zijn definitieve vormgeving. De door hem geschetste indeling werd inderdaad aangehouden, de meeste ruimtes zijn er gekomen, en ook heeft de grote modelspoorbaan van Bas Verhey haar plaats gekregen in de rechtervleugel, maar de Hobby Club Sterrenwacht is er niet gekomen, terwijl de elitaire Groep X op de nieuwe zolder een zachte dood stierf. Ook zijn sommige fijnere details nooit verwezenlijkt. Het Big Brother-achtige grote bord met namen bij de ingang is fantasie gebleven en evenmin heeft er ooit op de nieuwe zolder een HC-zender gefunctioneerd.

Het plaatsen van de stalen buitentrap.

Er werd wel flink aangepakt om de ruimte functioneel te maken. Om de Hobby Club van een eigen ingang te voorzien, werd er aan de zijkant van de school in de blinde muur een gat gehakt voor een dubbele toegangsdeur. De firma Van Twist plaatste een door Penn & Bauduin gemaakte en door HC'ers beschilderde grote stalen trap, die in twee delen moest worden gemonteerd. De firma Van Dijk & Co. plaatste een betonnen muur naast de trap, met daarin een toegangshek.

Je moest heel voorzichtig lopen, over balkjes, want een vloer lag er niet.

De nieuwe hobbyzolder kon betreden worden. Dat wil zeggen... Je moest heel voorzichtig lopen, over balkjes, want een vloer lag er niet. Je mocht niet tussen de balkjes stappen, want dan duvelde je de school in, zo werd gezegd. Op 24 augustus 1965

arriveerden de eerste balken, die als een rooster over de bestaande balkenlaag gelegd moesten worden. De hoogtes van de oude balkenlaag werden opgemeten. 'Het is een enorm geduldwerk om de kijker zuiver waterpas te krijgen. Ook het volkomen vertikaal houden van de balk met cijfers is lastig.' Na het aanbrengen van een gelijkmatige balkenlaag kon de vloer worden gelegd, we schrijven 1 november 1965: '2 uur Auto met Planken. Half 3. Auto is weg zonder planken. Half 4. Auto met planken. Kwart voor 4. Auto weg zonder planken. Zeer hard gesjouwd en gewerkt.' (Anton van der Laan). De eerste maanden werd er onder leiding van Jaap Timmermans en Dick Walvis bijzonder hard gewerkt. 'Door een kleine, maar enthousiaste groep leden', zoals dat heet.

Gijs doet zeer veel voor de financiële kant van de zaak. Op 24 september 1965 was er al een stichting in het leven geroepen, de Stichting tot Bevordering van het werk van Hobby Club Dordrecht (SBHCD). Voorzitter is de heer J. Dortwegt, vader van de overleden Jaap Dortwegt en bedrijfsleider bij Van Dijk & Co., secretaris is Gijs: Gijsbert Willem Vredenburg van Aardenne, penningmeester de heer Jhr. Mr. W.H. de Savornin Lohman van Slavenburgs Bank. Overige leden: de heer D.M. Beels, adjunct-secretaris van de Kamer van Koophandel; de heer A. Brasser, directeur van Fokker; de heer E. de Bruin, raadslid van de Partij van de Arbeid; de heer Ir. R.A. Jas, voorzitter van de Kamer van Koophandel en directeur van een meterfabriek; de heren J. Kamberg en J.W. Walvis, ouders van leden. Deze stichting, bestaande uit meerderjarigen, kan rechtspersoonlijkheid verkrijgen, welke mogelijkheid voor de HCD, met een bestuur van minderjarigen, niet is weggelegd. Vooral voor de behartiging van subsidies en grote bedragen is de stichting van belang. Gijs weet daarenboven bij allerlei bedrijven forse kortingen te bedingen. Maar ook ten aanzien van de contributie geldt: iedere gulden is er één. Tweede penningmeester Wijnand Camerling port de leden aan hun achterstallige contributie te betalen door de wanbetalers te schandvlekken, als leden van een 'Zwarte Lijst' die hij duidelijk zichtbaar ophangt, maar hij moet tot zijn verwondering constateren dat deze actie niet veel effect heeft. Dan gooit hij het over een andere boeg: wie een aantal maanden vooruit betaalt, diens naam zal prijken op een 'Gouden Lijst'. Dan stromen de gelden binnen, want velen willen persé op die Gouden Lijst komen. De Hobby Club: niet alleen goed voor de nodige verdieping op het gebied van je hobby's, je kunt er ook het een en ander opsteken qua mensenkennis, communicatieleer, reclame en statistieken, je doet er vergadertechnieken op, je leert er bouwen en verbouwen.

De verbouwing kwam onder toezicht te staan van Simon van Wingerden van de dienst Openbare Werken en Volkshuisvesting van de gemeente Dordrecht. In het begin van de bouw werd gebruik gemaakt van een elektrische noodinstallatie, met losse snoeren, stekkers en dubbelstekkers. Toen de dienst Openbare Werken daar in juni 1966 lucht van kreeg, kwam er een brief-op-poten van de adjunct-directeur, de heer J.D. Vlug. De werkzaamheden konden geen voortgang vinden als nog langer gebruik werd gemaakt van deze brandgevaarlijke installatie. In juli stond het GEB, door tussenkomst van de SBHCD, 'bij wijze van uitzondering' toe, dat de vaste elektrische installatie, waarvan vooraf een tekening was voorgelegd, zou worden uitgevoerd door leden van de HCD, onder toezicht van de heer R. Renier van de firma Verkerk en het oud-HC-lid de heer Ir. P.J. de Waard.

Vanavond is het verschrikkelijk weer geweest. Vrij snel verscheen een inktzwarte wolkenformatie, die niet veel goeds bracht. Al gauw begon het te onweren. Maar de Hobby Club leden werden zo geboeid door de grootse vonken, dat we op het laatst allemaal bij de deur stonden en geen 'bliksem' meer uitvoerden.

Deze ontboezeming is van de hand van Wijnand Camerling. De lucht betrof, het werd steeds moeilijker leden te motiveren voor het nodige sjuuwwerk. Op 21 mei 1966 was het bestuur uitgebreid tot negen man: een primeur in de geschiedenis van de Hobby Club. Er was een bouwcommissie ingesteld, bestaande uit: Maarten van IJk, Jaap Timmermans, Daan Tits, Hans van de Wiel en Ries Versluis. Na enige maanden ging er een heel boze brief de deur uit. De leden lieten het er lelijk bij zitten:

Naar aanleiding van de moeilijkheden die zich op het ogenblik in de Hobby Club voordoen sturen we je deze brief. We moeten er eens duchtig over praten. De situatie zoals deze op het ogenblik is, is bepaald niet bevredigend. Er wordt vrijwel niet gewerkt, in vier maanden is er hoegenaamd niets uitgevoerd en de moeilijkheden met diverse instanties wijzen er op dat het zo niet langer voort kan gaan.

Het grootste deel van de opkomst van dit moment komt alleen en uitsluitend voor de gezelligheid en doet niets om de Hobby Club verder te brengen. In dit verband moet ook de komst van vele meisjes gezien worden, de weinige goeden niet te na gesproken. Deze meisjes voelen de Hobby Club gedachte niet aan, en het gebeurt maar al te vaak, dat door hun komst de sfeer verslechtert. De jongens worden van hun werk gehouden en de weinige die nog willen werken hebben er dan ook geen zin meer in.

De brief roept de leden op voor een 'discussie-avond' op 10 september 1966. De brief eindigt aldus: 'We zijn benieuwd hoeveel leden zaterdag 10 september durven komen.'

Geschrokken verschijnen vele leden op de discussieavond, die bijzonder goed slaagt. Lies Wiessner had een brief geschreven waarin ze wees op het gebrek aan leiding op de avonden. Afgesproken wordt, dat voor iedere werkavond iemand de verantwoordelijkheid zou dragen. Op een tweede discussieavond, op 8 oktober 1966, wordt er gediscussieerd in groepjes van acht, met een discussieleider, waarin leden voorstellen naar voren kunnen brengen voor de toekomst van de Hobby Club. De HCD betaalt haar tol aan een democratischer wordende cultuur, waarin de woorden 'inspraak' en 'medezeggenschap' niet van de lucht zijn. De plannen worden nader uitgewerkt.

Een paar maanden gaat het goed. Er wordt heel wat afgetimmerd op het zolderoppervlak, dat 700 m² bedraagt. Muurtjes worden gemetseld, voor het Scheikunde laboratorium, voor de geluiddichte studio's. Het muurtje voor de lichtdichte Doka blijft wekenlang onafgemaakt; dan gaan Daan Tits en Maarten van IJk er op een avond flink tegenaan, zij metselen tot diep in de nacht door, en het muurtje reikt tot het plafond. Een toneelpodium wordt getimmerd. Er worden heel wat 'draden getrokken' voor de elektriciteitsvoorziening. In de bestuurskamer bevindt zich een knoppenbord met 24 elektriciteitsgroepen en eronder één hoofdschakelaar.

In 1966 verschenen er twee nummers van de *Hobby Puk*, waarin onder meer artikelen werden gepubliceerd over radiografische besturing van modellen (door Ger de Pee), over de nieuwe afdelingen Astronomie (Wim Boer), Biologie (Kees Aaldijk) en Toneel (John Hagen), alsmede studierubrieken over transistoren (Arend Kastelein), dieren (Miel Ooyen), astronomie (Wim Wiessner), fotografie (Rob Ruurs), scheikunde (Dick van der Knaap) en UFO's (Kees Aaldijk). Dit aanbod laat zien dat ook andere dan de traditionele hobby's aandacht wisten te trekken. De afdeling Astronomie kreeg de beschikking over een 15 cm. spiegelreflectortelecoop van de ter ziele gegane Hobby Club Almelo, die volgens Wim Boer de zonsverduistering van 20 mei tot 'een groot succes' maakte. Al in januari 1965 was er een toneelafdeling opgericht, met de weidse naam 'Toneel, Film en Revue'. De grote fantast John Hagen was zelf een revue artiest in optima forma, maar verder dan zijn individuele capriolen kwam de afdeling niet. Het door HC'ers getimmerde toneelpodium op de nieuwe zolder nodigde uit tot meer activiteit op dit gebied. In september 1966 richtten Bram van der Kade en Steven Stehouwer de afdeling opnieuw op en begonnen met het instuderen van de komedie 'Pimmetje', maar ook hun aspiraties bleven beperkt tot een reeks theatrale schijnbewegingen. Van een opgerichte afdeling Motoren werd weinig vernomen. Kees Aaldijk gaf in oktober 1966 de stoot tot de oprichting van een afdeling Biologie, maar deze kwam evenmin van de grond. Wel leidde zijn contact met de eveneens uit jongeren bestaande UFO-groep Puttershoek tot een kennismakingsbezoek aan de HCD, in oktober 1966, en tot een lezing in de toneelzaal op 4 februari 1967. Verder werden er in 1966 ook drie filmavonden gehouden; op 22 oktober werd de door Rob Ruurs gemonteerde Hobby Club film in de volledige versie vertoond.

Krantenslag spel.

Voor het eerst in de HC-geschiedenis werden er in één jaar *drie* kampen georganiseerd, het pinksterkamp als vanouds in De Wildert, maar het zomer- en herfstkamp in Maarn, rond en in een kapitale leegstaande villa van de familie Van Aardenne gelegen aan de rand van een

bosachtig terrein.

Om zich te wassen moesten de HC'ers eerst een korte boswandeling maken tot voorbij de woning van de tuinman die tevens het beheer voerde over het landgoed. Achterin de tuin konden de leden hun toilet maken bij de pomp. Niet tussen zeven en half acht, want dan liep Cora rond, de gevaarlijke bloedhond des tuinmans! Tijdens het zomerkamp viel de regen

met bakken uit de hemel, zodat de kampeerdere midden in de week, op woensdag, hun intrek namen in de villa. De dag erna werd er opgebroken, met achterlating van een briefje voor Gijs en Anke – geschreven door Kees Ruurs: ‘We moesten helaas weg voor de regen, niemand heeft meer droge kleren, 7 van de 9 tenten lekken of zijn volgelopen, dus er was niets meer aan te doen. Het KNMI hebben we opgebeld en gehoord dat het tot het weekend niet zal opklaren. M’n vader komt ons halen met de jeep en aanhangwagen, dus het gaat wel.’ In de herfst namen de 25 deelnemers meteen hun intrek in het huis. De kosten waren uiterst laag gehouden: f17,50 per lid. De deelnemers moesten zelf hout hakken voor de kachel.

Berucht werd het Kerstbal, of liever de aanloop daartoe. In een hippe brief, vol ludieke tekeningen, presenteerde zich de feestcommissie, bestaande uit Dick Roukema en Anton van der Laan:

De H.C. bestaat, zoals jullie wel weten, voor het merendeel uit jongens. Wat echter is een Feest zonder meisjes? Breng dus allen een introducée mee!!! Hopelijk komt er begin volgend jaar een:

Super-Straal-Blitz-Boem Beng-Beat-Feest.

Dan komen er 6 jongens uit Den Haag een stukje R[h]ythm and Blues ten beste geven. [...]

Om 8 uur moet het feest in volle gang zijn, want zo gauw de zaal vol is sluiten wij de deuren en komt er niemand meer in.

De regie is in betrouwbare handen (die van ons).

Besjoer

Een feest? Op de *Hobby Club*? Dat loog er niet om, dat was weer iets anders dan een educatieve filmavond. Dat er begin jaren zestig ‘contactavonden’ waren geweest en zelfs af en toe op de Hobby Club was gedanst, was een geheim van het archief. De Hobby Club ideologie had zich vanaf 1963 volledig hersteld. Zo was Margreet de Waard in *De Dordtenaar* van 10 mei 1966 geciteerd met de verklaring: ‘Danstypes kom je hier helemaal niet tegen. Die passen niet in de sfeer.’ Getuige de notulen van een bestuursvergadering over de gerezen kwestie bleek er een verbod van de gemeente te bestaan om op de Hobby Club te dansen. Vrijwel niemand was hiervan op de hoogte. ‘De feestcommissie vond dat ze de verantwoordelijkheid niet op zich kon nemen. Ze was van mening dat ten gevolge van de veranderde mentaliteit niet vastgehouden kon worden aan de oude H.C.principes. Om de hobby club aantrekkelijk te maken voor de tegenwoordige jeugd is het noodzakelijk enkele dansavonden te organiseren. Als de gemeenteraad dit niet ziet, moeten we het haar maar duidelijk maken. Enkele bestuursleden waren het hier volkomen mee eens.’ Ten slotte werd een compromis bereikt: op de feestavond zouden ook dia’s vertoond worden. De nog niet verzonden hippe uitnodiging werd vervangen door een soberder brief.

In 1966 en 1967 waren er ook enkele perkara’s rond meisjesleden. Enkele jaren voor de invoering van de anticonceptiemiddelen werd er aan dergelijke kwesties zwaar getild.

Tijdens kampen werd er op toegezien, dat jongens niet bij meisjes in de tent kropen en op de Hobby Club zelf werd minnekozen niet geduld. Maar niemand kon verhinderen dat jongens en meisjes van de Hobby Club op elkaar verliefd werden en buiten clubtijden die verliefdheid naar hartenlust tot een hoogtepunt voerden. Maar indien deze verhoudingen schadelijke gevolgen hadden voor de sfeer op de club, werd er resoluut opgetreden. Zo werd een meisjeslid, dat het had uitgemaakt met een van de bestuursleden en op de hobbyzolder giechelend de ontvangen liefdesbrieven had laten lezen aan andere leden, zonder pardon geroyeerd. Een ander meisjeslid, op wie vele jongens afvlogen, meende dat haar reputatie was geschaad door de verhalen die over haar de ronde deden en meldde zichzelf af als lid.

Op de ledenvergadering van 14 januari 1967 verliet Jaap Timmermans het bestuur. Hij was bijna 24 en achtte de tijd gekomen om plaats te maken voor een nieuwe generatie. Hij kreeg een zilveren H'tje opgespeld als dank voor zijn zeer gedegen penningenbeheer en voor zijn onophoudelijk werken aan het gebouw. Een typerend moment uit de vergadering: Wijnand Camerling stelt dat de Hobby Club gedachte verouderd is. Maar Kees Ruurs bezweert dit knagen aan de fundamenten van het clubbestaan door te zeggen dat de Hobby Club gedachte niet veranderd moet worden; men moet hem, aldus Kees, alleen anders interpreteren.

Inmiddels schiet het werk niet erg op. Er was rekening gehouden met een officiële opening van de zolder in februari, ter gelegenheid van het 17-jarig bestaan van de club, maar dat kunnen we wel vergeten. In het bestuur wordt ernstig gepraat over de taakverdeling. Maarten meent dat het verderfelijke 'afschuifstelsel' moet verdwijnen. Kees Aaldijk zou later over deze periode schrijven: 'de sfeer op de H.C. was wel enigszins gewijzigd en hield nu het midden tussen die van een sociëteit en een aannemersbedrijf.' (*Hobby Puk*, zomer 1967, p. 11). Weer zijn er maatregelen nodig. Na een vergadering van het bestuur met Gijs, op 3 april 1967, wordt besloten één lid te royeren en aan een aantal andere leden te vragen hun houding te veranderen en hun gedrag aan te passen. April 1967 wordt een van de actiefste maanden uit het bestaan van de Hobby Club. Er zit een stok achter de deur: op 6 mei zal het gebouw officieel worden geopend door de burgemeester. Vele stenen gaan nog naar boven, via doorgeefruien. Hele nachten wordt er doorgewerkt, overdag worden er lesuren aan opgeofferd, er heerst één grote bedrijvigheid. Een karakteristiek geluid is het gepiep van het karretje waarmee Hans van de Wiel stenen vervoert. Het licht wordt aangesloten, de wanden geschilderd, de bar in orde gebracht, het puin geruimd. Gelukkig gebeuren er geen ongelukken. Wel hangt Maarten van IJk boven de afgrond gaten te boren voor de elektriciteitskabel buiten, en veegt een niets vermoedende Wim Boer het platje schoon, het stof in Maartens gezicht, wel sneuvelen er een paar TL's, wel kost het velen hun nachtrust, maar het gebouw komt klaar. Net op tijd! We kunnen de burgemeester met een gerust hart ontvangen.

NIEUWE BEDRIJVGHEID

6 mei 1967 – 4 januari 1969

Zo zag de toneelzaal er uit vlak voor de opening.

Zes mei 1967: 'wens jullie veel sukses en een niet te stuiten groei toe' (telegram van Arend uit Amerika). De toneelzaal en gang stonden vol bloemstukken.

Halverwege de trap was een plateautje met een

toegangsdeur tot een gang in de school waar zich een toilettengroep bevond. Hier stond iemand om bezoekers ervan te weerhouden de school te betreden, bovenaan de trap stond het welkomstcomité bestaande uit enkele bestuursleden. Andere leden schoten toe om de jassen op te hangen, weer een ander zat aan een tafeltje met een presentielijst.

Voorzitter Kees Ruurs verwelkomde de aanwezigen, waarna hij, als dankbetuiging voor het jarenlange gratis verblijf op de Hellingen de heer Van Dijk een antiek biertonnetje overhandigde. Stichtingsvoorzitter de heer J. Dortwegt kreeg het woord, hij bood de HCD een typemachine aan met lange wagen, waar stencils voor de *Hobby Puk* over de hele lengte in pasten, zodat het knippen en plakken voortaan achterwege kon blijven. Gijs van Aardenne was de volgende spreker. Vooral voor hem was dit een bijzondere dag. Hoe had hij niet, samen met Anke en met Margreet de Waard, secretaris Wim Wiessner bijgestaan om deze dag voor te bereiden. Gijs dacht aan alles wat ondanks enkele slappe perioden tot stand was gebracht en aan zijn oude vriend Jaap Dortwegt. Hij bood de Hobby Club – namens de oud-leden, vrienden van Jaap – symbolisch een stereo geluidsinstallatie aan: de JADO. Vervolgens sprak burgemeester Mr. J.J. van der Lee. Hij prees de enthousiaste leden, alsmede de heren Dortwegt, Ruurs en Van Aardenne, die veel hadden bijgedragen tot de verwezenlijking van de nieuwe HC-ruimte. Het grote ogenblik was aangebroken: de burgemeester verrichtte de opening door een hefboom over te halen. Hij was onkundig gehouden van de gevolgen die deze handeling zou hebben. Plotseling zat de zaal in het duister, maar na enige tijd verschenen – tot opluchting van degenen die dit spektakel hadden bedacht – de eerste sterretjes, die, zij het ietwat haperend, de letters H.C.D. zichtbaar maakten. Er werden enkele dia's vertoond, waarna de bezoekers uitgenodigd werden tot een rondgang langs de afdelingen, die in vol bedrijf waren. Wie dat wilde, kon temidden van alle drukte ook zelf even hobbiën. 'Hier heeft u penseel en verf.' Kees van Dijk, directeur van kalkfabriek Van Dijk & Co., merkte niets van alle drukte. Hij was helemaal gedoken in zijn stilleven. Hij schilderde.

Op 27 mei 1967 deden we het allemaal nog eens dunnetjes over op een ouderavond waarvoor ook oud-burgemeester Van der Dussen was uitgenodigd, die de opening niet had kunnen meemaken. Het was een gezellige avond, waarop zich vijftien donateurs aanmeldde. De perspectieven waren gunstig. Wel was het, achteraf gezien, een teken aan de wand, dat al op 16 mei besloten werd de gigantische modelspoorbaan van Bas Verhey (24 m²) voortaan met plastic te bedekken. Het feit, dat er in februari een afdeling Modelracing was opgericht waarvan de leden zich stortten op een modelracebaan, was wellicht ook een indicatie voor een gebrek aan interesse voor de nauwgezette arbeid die het restaureren en verfraaien van Verhey's modelspoorbaan zou vergen. Over de bouw van een sterrenkoepel bestond contact met aannemersbedrijf Nodelijk. Volgens een optimistische schatting zou de koepel binnenkort een feit zijn. Na de opening waren de hobbyavonden weer ingesteld, maar ook bestond nog steeds de noodzaak tot het houden van werkavonden voor allerlei nog af te ronden werkzaamheden. Soms drukten bestuursleden zich een beetje, moe van de grote inspanningen van de afgelopen maanden. De regelmatige en volgens HC-normen ongewenste kroeggang naar café Oranjehof was al eerder punt van debat geweest. In het thans aangebroken tijdperk van absolute eerlijkheid en '*sensitivity training*', gaven de negen bestuursleden op een bestuursvergadering ongezoeten hun mening over het functioneren van zichzelf en van elkaar. In juni werd er in de bestuursvergadering gesteld, dat '[h]et vrijen vlakbij de Hobby Club moet worden verboden. De personen, waar het hier om ging, zijn al ingelicht.' In dezelfde maand collecteerden leden van de HCD voor de anjeractie, welke medewerking door het Prins Bernhard fonds beloond werd met een bijdrage van fl 2000,- voor de inrichting van de zolder. Het ledental was inmiddels tot 82 gestegen.

In februari en in de zomer van 1967 verschenen weer nummers van de *Hobby Puk*. In de eerste stonden kampverslagen, rubrieken over dieren, radio en fotografie, alsmede een artikel van Kees Aaldijk over UFO's; het tweede nummer was geheel gewijd aan de opening van de nieuwe zolder en bevatte enkele foto's, die door de firma Gestetner op elektronisch stencil waren gezet. Nog steeds werd dankbaar gebruik gemaakt van de tekeningen van Wim Dolk, maar ook Margreet de Waard en Wim Boer hadden inmiddels tekeningen bijgedragen. Na de zomer diende een nieuw HC-tijdperk aan te vangen. Om de verwachte aanwas van nieuwe leden met groter regelmaat op de hoogte te houden, werd er met ingang van september een maandelijks mededelingenvel in folioformaat verspreid, aan beide zijden bedrukt: *Hobby Journaal*. 'En hier is dan: Hobby Journaal, een blad waar pit in zit. [...] prijsvragen zullen worden uitgeschreven; er komt een rubriek "Ingezonden stukken" en natuurlijk mededelingen van het bestuur en korte verslagen van de afdelingen.'

Na de vakantie wordt de 24-jarige Ger de Pee, die in april als instructeur van afdeling Radio met een cursus elektronica was begonnen, gebombardeerd tot de nieuwe voorzitter. Hij schrijft nog voor de verkiezingen een brief die klinkt als een programma:

Na deze, voor de Hobby Club, ietwat slappe vakantietijd, zal het nieuw te kiezen bestuur een aantal stappen ondernemen om de *Hobby Club* meer, véél meer *hobbyzin* in te blazen. [...] Belangrijke beslissingen zullen genomen moeten worden, zowel voor de Hobby Club in zijn geheel als voor ieder lid. HET IS DAN OOK DUIDELIJK, DAT ELK LID, DAT IETS VOELT VOOR DE HOBBY CLUB, AANWEZIG ZAL ZIJN. En iedereen, die *louter uit slaphed*, niet komt, voelt blijkbaar niets voor de Hobby Club en hoort er dus niet thuis.

Op de ledenvergadering van 24 augustus 1967 krijgt de scheidende voorzitter Kees Ruurs een zilveren H'tje opgespeld en nemen we afscheid van Gijs en Anke, die naar Amerika zullen vertrekken. Als officiële adviseur van de HCD wordt Gijs opgevolgd door Kees Ruurs, terwijl zijn plaats als secretaris van de SBHCD wordt ingenomen door Margreet de Waard, die in juni met een zilveren H'tje was onderscheiden. Het nieuwe, afgeslankte bestuur, dat de zaken eens stevig zal aanpakken, bestaat uit: Ger de Pee – voorzitter; Kees Snoek – secretaris; Ronald Paans – penningmeester; Daan Tits – algemeen adjunct; Wim Wiessner – archivaris-bibliothecaris. Het eerste nummer van *Hobby Journaal* meldt: 'Aan de bestuursleden en instructeurs zal voortaan de eis worden gesteld, dat zij nagenoeg *elke* openingsavond aanwezig zullen zijn. Bovendien zullen de instructeurs met een behoorlijk programma moeten komen, zoals excursies, lezingen, cursussen, etc. De afdelingen motoren en biologie zijn opgeheven.' Iedere afdeling heeft een instructeur, soms zelfs twee, op wie de taak rust de leden verder te helpen. Om de organisatie overzichtelijk te houden worden aspirant-leden op verschillende avonden over de afdelingen rondgeleid. De Hobby Club wordt een klein bedrijfje, waarin ieder zich van zijn taak bewust moet zijn om het geen chaos te laten worden. Daan Tits coördineert voortaan de versterkerverhuur: in september wordt een 10 watt versterker afgeleverd, die op de HCD is gemaakt op bestelling van de UFO-groep Puttershoek; de HC heeft honderd gulden bedongen: bij een kostprijs van zestig gulden komt dat neer op veertig gulden winst. Inmiddels was in april besloten, dat de tijd voor het aanvragen van een zendvergunning nog lang niet rijp was. Er is in het nieuwe gebouw ook nimmer een zender geïnstalleerd.

We ademen nu diep in, want op 28 oktober moet alles gereed zijn voor een in de kleine zaal van Kunstmin te houden propaganda-avond. Dick Kamberg dringt erop aan op de avond een bandje te draaien met moderne muziek en niet honderd keer achter elkaar de Posthoorn galop. 'Wat ontbreekt er. Sfeer, kontakt. [...] Moet de zaal niet versierd worden. Anders wordt het zo'n enorm kale bedoening. De ruimte is erg hoog en ongezellig.' Er wordt met zijn wensen rekening gehouden.

Burgemeester ziet burgemeester: Ger de Pee overhandigt een door Anton van der Laan getekend portret aan burgemeester Mr J.J. van der Lee.

Twee dagen voor de avond wordt er nog even een publiciteitsstunt uitgehaald: burgemeester Van der Lee krijgt een houtskooltekening van zichzelf overhandigd. 'Burgemeester en burgemeester', kopt de krant. 'Anton van der

Laan, lid van de Hobby Club en studierend aan de Rotterdamse Kunstacademie, zette de burgemeester op papier en voorzitter G. de Pee overhandigde dit van originaliteit getuigende geschenk donderdagmiddag ten stadhuize, waarna de heer Van der Lee in lovende termen zijn dankbaarheid uitte.'

Nogmaals de krant: 'De Hobby Club Dordrecht houdt zaterdag a.s. in Kunstmin een propaganda-avond, met als doel, het ledental te verdubbelen en hiermee het getal van tweehonderd te overschrijden.' We rijden met een geluidswagen door de stad, de heer Dortwegt brengt met een vrachtauto van Van Dijk & Co. de benodigde spullen voor de stands naar Kunstmin, waar ze in de voorzaal worden opgesteld. Hoe groot zal de belangstelling zijn? Wethouder P.J. van Meurs, Ger de Pee en Kees Ruurs spreken woorden van aanbeveling.

Nog vóór de propaganda-avond schrijft zich op 29 september 1967 het honderdste lid in. Na de ledenwerfactie zou het ledental oplopen tot 130 in november, 162 in december en in 1968 een absolute piek bereiken van iets over de 170 leden. Niet lang na de inschrijving van het honderdste lid wees Ger op een gevaar: 'Het gevaar bestaat, dat er een bepaalde vorm van infiltratie optreedt. Ger heeft dit [in het begin van de jaren zestig] andersom meegemaakt. Sommige leden zagen de H.C. in elkaar storten en konden er niets aan doen. Zo kan het ook voorkomen, dat bepaalde leden ideeën hebben, die niet stroken met de H.C. gedachte en gaan overheersen, daar zij in de meerderheid zijn.' Gers voorstel om het aspirant-lidmaatschap voor alle nieuwe leden langer te doen duren werd echter niet gedeeld door de overige bestuursleden; verlenging zou voorbehouden blijven voor 'de lastige gevallen'.

Van de zestig belangstellende jongeren die in Kunstmin een formulier hadden ingevuld gaven er zich zesendertig op als lid. De eerste maanden na de ledenwerfactie heerste er op de HC een grote, sfeerbepalende bedrijvigheid. De beloften van de nieuwe zolder moesten worden ingelost. Jaap Timmermans had de doka prachtig in orde, Ger gaf cursussen radiotechniek, er werd zowaar aan de modelbaan gewerkt, en onder de vertrouwde leiding van Dick van der Knaap kon afdeling Scheikunde in haar afgesloten ruimte naar believen proefnemingen verrichten. Bas Verhey stelde in november 1967 voor, dat een door hem gemaakte modelracebaan op de HCD zou worden opgesteld. De kosten zouden fl 250,- bedragen, maar de baan zou zichzelf terugbetalen. Rond die tijd begon Bas Verhey met de exploitatie van een hal op de Groenmarkt (naast Vissers poffersalon), waar de jeugd naar hartelust kon racen. Eveneens in november 1967 werd er een door vele leden ondertekend voorstel ingediend voor de oprichting van een afdeling Muziek. Barkeeper en student journalistiek Kasper Jansen wilde ook wel meedoen, als het maar ging om klassieke muziek. Maar de plannenmakers gaven niet aan, waaruit de activiteiten van zo'n afdeling dan wel zouden bestaan en het bleef bij een voornemen.

Wegens de drukte rond de opening en de propaganda-actie werd er in 1967 maar één vakantiekamp gehouden: een zomerkamp te Vorden, in de Gelderse Achterhoek, op het terrein van boer Berenpas. Een klein groepje leden ging er op de fiets naartoe; gezien de grote afstand werd de bagage vervoerd in een vrachtwagen van Kalkfabriek Van Dijk & Co. Waar vroeger alle deelnemers de fiets namen en in colonne naar de bestemming pedaleerden, zien we aan het einde van de jaren zestig, met de groei van de welvaart, een toename van het aantal brommers en auto's. Aan het begin van de jaren zeventig zouden alleen nog heel jeugdige of arme leden en wielerfanaten op de fiets naar het kamp gaan. Bij aankomst in Vorden trad er nog een kleine cultuurclash op met de zeer behoudende boer, die niet had voorzien dat er ook meisjes zouden meekomen. (Het waren er maar twee op een totaal van veertien deelnemers). Na lang soebatten bond de boer in, want hij begreep

ook wel dat jongens niet konden koken. De vakantie week in de Achterhoek werd doorgebracht met wandelingen, deelname aan de Achtkastelentocht (op de fiets, de burgemeester van Vorden met een megafoon voorop), bezoeken aan een zwembad en een uitstapje naar Zutphen, waar de HC'ers onaangekondigd aanbelden bij drukkerij Nauta en bijzonder vriendelijk werden rondgeleid. Radiovossenjachten behoorden nu wel definitief tot het verleden, maar nachtelijke *droppings* werden een vast onderdeel van elk kamp. Deze waren ook mogelijk geworden, omdat er altijd wel enkele oudere leden met een auto bij waren.

In november 1967 vond er op de HCD een *bingo*-avond plaats, een nieuwigheid die niet werd herhaald. Meer succes hadden Sint en Piet, die onder veel hilariteit de bestuursleden op het matje riepen. Op 14 december 1967 werd het huwelijk voltrokken tussen Dick van der Knaap en Jenny Versluys, twee leden die op de Hobby Club een speciale band met elkaar hadden gesmeed. In 1953 was tussen Anthon Adriaanse en Anny Steinhauer het eerste Hobby Club huwelijk gesloten, daarna trouwde Gijs in 1962 met Anke Diemel, het zusje van de penningmeester, en in april 1964 volgden Ad Bezemer en Matty Vlaskamp. Dick en Jenny echter werden trendsetters voor een hele reeks Hobby Club huwelijken in de jaren zeventig.

In 1967 werden verder diverse excursies georganiseerd, naar het Evoluon in Eindhoven, de Dordtse Elektriciteitscentrale en de Jeroen Bosch tentoonstelling in Den Bosch. Wat gebeurde er buiten de Hobby Club? Bekende Dordtse jeugdcentra waren 'De Zwarte Kat', 'Beatcentrum', 'Dolhuys' en 'De Sleutel'. De laatste werd in december 1967 wegens ongeregelde sluitingen gesloten. De Dordtse beatband de Zipps gaf psychedelische lichtshows en vele jongeren experimenteerden met geestverruimende middelen. Jeroen Bosch, met zijn fantastische visioenen van hel en paradijs, sloot goed aan bij deze sfeer en gold als een eigentijds kunstenaar. Kasper Jansen verscheen met een groot affiche van Jeroen Bosch op de Hobby Club, waar Emmy Wiessner van de afdeling Artistieke Hobby's zich enthousiast over ontfermde. Kasper Jansen, die zijn eerste journalistieke vingeroefeningen in de *Hobby Puk* publiceerde, speelde met veel verve de rol van gentleman barkeeper.

Op de HC was nu een houten ideeënbus geplaatst; de ingebrachte ideeën werden gepubliceerd en besproken in *Hobby Journaal*. Eén van de ideeën was voortaan puzzelritten te organiseren in plaats van de aloude radiovossenjachten; het bestand aan peilontvangers was immers ook geslonken. Vooral Wijnand Camerling leverde heel wat ideeën in, in dank waarvoor het bestuur hem het speldje 'Slimme jongen' toekende. Wijnands volgende idee luidde: 'het belachelijke (belachelijk makende) speldje "Slimme jongen" afschaffen (en de ontwerpers "straffen"!)'. Onze slimme jongen was stellig rijk aan ideeën. In juni had hij een enquête gehouden. Enkele vragen: 'Voel je er iets voor om spelmateriaal te kopen of wat ruimte te maken voor eventueel spel of sport tussen de bedrijven door?' 54% antwoordde: stel ik zeer op prijs; 36%: kan me niet schelen; 7%: ik ben er tegen; 3%: geen mening. Uit geboden mogelijkheden koos 57% tafeltennis, 25% tafelbiljart, 18% schaakspel. Tussen de bedrijven door, vooruit, wie kan daar bezwaar tegen maken? Ook het bestuur ziet in, dat er met meer regelmaat feesten moeten komen. *The times they are a' changing*. Maar de HC blijft toch vooral een *Hobby Club*. Dat moet het bestuur de nieuwe leden blijven inprenten.

We zitten op een zolderoppervlak van 700 m². De bestuursleden hebben de gewoonte iedere avond een 'ronde' te maken. Om overal een kijkje te nemen, om er een stokje voor te

steken dat jonge leden gaan gekjagen door de gang. Een 'ronde', ja, een wandeling over de U-vormige zolder met zijn verschillende afgesloten ruimten, want je kunt de zaak niet meer in één blik overzien. Kees Snoek rapporteert aan Gijs en Anke: 'Sommige leden echter schijnen alleen te komen om wat te lanterfanten, bijv. (zeer geliefd!) bij artistieke hobbies. Dit is waarschijnlijk te wijten aan het feit, dat deze afdeling zo dicht bij de bar is gelegen.' *Hobby Journaal* meldt: 'Jongensleden, die niet ècht aan artistieke hobbies bezig zijn, maar alleen daar een beetje rondhangen, zullen worden verzocht daar weg te gaan, aangezien dit niet bevorderend werkt op het hobbïën!' In het begin van 1968 wordt besloten een jaloezieachtige, wegneembare afscheiding te plaatsen tussen de bar en afdeling Artistieke Hobby's. In zijn jaarrede op de ledenvergadering van 13 januari 1968 stelt Ger de Pee: 'Uitgezonderd de propaganda-actie, welke aan haar verwachtingen heeft beantwoord, zagen wij als onze belangrijkste taak het bevorderen of op gang brengen van de diverse afdelingen en hiernaast als onze constante zorg: het verstevigen van de financiële basis van de H.C.D.' Hij constateert dat het gelukt is alle afdelingen op gang te brengen, maar waarschuwt tevens tegen 'het gebrek aan werklust, initiatief en doorzettingsvermogen met hierbij een hang naar lusteloosheid, welke zovele leden kenmerkt.' De Hobby Club is geen werkverschaffing en ook geen 'bewaarschool, waar de juffrouw steeds maar bezig is de kindertjes zoet te houden en iedere keer weer hun rommel opruimt.' In het licht daarvan roept Ger de leden op tot meer initiatief en meer verantwoordelijkheidsgevoel.

Het Hobby Club leven is gecompliceerd geworden: de voorzitter, secretaris en penningmeester hebben de handen vol aan hun taak de HCD ook als organisatie draaiende te houden: financieel, administratief, de louter bedrijfstechnische zaken. Het Huishoudelijk Reglement, voor de samenstelling waarvan Gijs van Aardenne en Dick van der Knaap zich indertijd veel moeite hebben getroost, wordt nu getypt en gestencild. De ordners van de secretaris zijn nog nooit zo gevuld geweest als in deze jaren. Ze worden gescheiden in interne en externe correspondentie. Extern: de heer Dubois, secretaris van de Werkgeverskring Dordrecht, geeft bedrijven een aanbeveling om de HC te steunen met materiaal en geld. Ook in deze tijd wordt er weer veel aan gedaan om *goodwill* te kweken en te behouden. De bemiddeling van de heer Dubois levert de Hobby Club heel wat op: magazijnstellingen van de EMF, een stofzuiger van de meterfabriek, geld van firma Visser en Van der Giessen, spaanplaat van de firma Bruynzeel Efdébé, blik van Verblifa, magazijnbakken van Tomado, aluminium van de Rotterdamsche Plaatwerkindustrie, cement, stenen en mortel van Van Dijk & Co. en stoelen van firma De Biesbosch. Later komen daar nog bij chemicaliën van Chemproha, alsmede weerstanden en condensatoren van de Dordtse metaalindustrie Johan de Witt.

Maar ook interne zaken vergen de volle aandacht. Een schoonmaakdienst kent het HC-bedrijf niet, daarom worden er onverwachte opruimavonden georganiseerd, waaraan iedere aanwezige HC'er verplicht moet meewerken. Die avonden worden berucht. Op 6 april is er groot alarm op de Hobby Club: brand! De leden zoeken een uitweg. Later horen ze, dat het gaat om een brandoefening. *De Dordtenaar* wijdt er op 8 april een artikeltje aan onder de kop 'Groot alarm bij de hobbyclub'. De brandveiligheid is een constante zorg van het bestuur, mede door de waarschuwende geluiden van de dienst Openbare Werken. De brandverzekering kost het luttele bedrag van veertig gulden per jaar, maar het bestuur houdt de leden voor, dat brand als gevolg van een weggeworpen sigaret niet voor vergoeding in aanmerking komt. In februari meldt *Hobby Journaal*, dat Kees Ruurs de

coördinatie op zich heeft genomen van de 'afbouw'. 'Het doel van deze afbouw is tweeledig: ten eerste om eindelijk eens de H.C. afgebouwd te krijgen en ten tweede om die gezellige sfeer, die ongeveer één jaar geleden bij de bouw heerste, te herwinnen; er werd toen zelfs nachten doorgewerkt.' Ook nu worden er weer enkele werknachten georganiseerd.

Tot de bijzondere activiteiten behoren een filmavond, een paar feestavonden, een ouderavond, drie vakantiekampen (in Rucphen, Udenhout en De Wildert), twee puzzelritten en medewerking aan collectes voor het Anjerfonds. Op de feestavond van 24 februari 1968, ter gelegenheid van het 18-jarig bestaan, organiseren Kees Ruurs en Frank van Hees diverse spelen, maar bovendien is een bandje uit de Dordtse regio ingehuurd, The Mudfield Skiffle Group, 'welbekend van Radio Veronica', dat Amerikaanse folkmuziek speelt. Op 11 mei is er een filmavond, met dansen na. De afdeling Artistieke Hobby's is op 17 en 18 mei betrokken bij de organisatie van 'Express-o-spul', een creatieve manifestatie annex tentoonstelling, die was voortgekomen uit de al sinds lang bestaande Vakantiekinderfeesten. Bij de organisatie waren verder betrokken de Dordtse Oecumenische Sociëteit, de Dordtse Jeugdraad en de VCJC afdeling Dordrecht. Een twintigtal Dordtse kunstenaars, waaronder bekende namen zoals Trudy Kunkeler en Otto Dicke, doen eraan mee. Ineke Vink, oud-lid van Hobby Club Dordrecht, ontwerpt een artistieke ambtsketen voor de burgemeester, 'een aaneenrijging van symboliek' die de stad Dordrecht uitbeeldt, die hem bij de start van de actie wordt overhandigd. De bedoeling van de organisatoren is de bezoekers te activeren tot creativiteit, zoals pottenbakken met draaischijf, schilderen, tekenen en emaileren. Het motto van Express-o-spul luidt: 'Het spel van U en de kunstenaar in kleur, vorm en beweging.' Voor dit soort activiteiten bestaat in de Dordtse gemeentepolitiek een groot draagvlak. Men hoopt door dergelijke initiatieven de jeugd van de straat te houden. Door de vrije expressie van jongeren te bevorderen, kunnen ze daarin op positieve wijze hun overvloedige energie kwijt.

Express-o-spul functioneerde enige jaren, eerst in het Leprozenhuis in de Vriesestraat, daarna in het oude stadhuis, dat leeg stond in verband met een ophanden restauratie. Rond dezelfde tijd werd de Stichting [voor] Culturele Educatie opgericht, waar de Hobby Club goede contacten mee zou onderhouden. Er vond in deze jaren in Dordrecht een ware explosie plaats van door de gemeente begunstigde creativiteit. Burgemeester Van der Lee, afkomstig uit de EEG, had zich ten doel gesteld het verkrotte Dordrecht op te knappen en tegelijk een fikse injectie te geven aan de kunst. Beeldend kunstenaars, zoals de voormalige voorzitter van de HCD Geert Boonstra, kregen tijdelijk beschikking over atelierruimte in leegstaande panden. Uit het hele land kwamen mensen kijken, hoe het culturele werk in de Merwestad bloeide. Er waren subsidies beschikbaar voor materiaal en projecten en er werden in vele wijken werkplaatsen ingesteld. In de jaren zeventig kwamen er bovendien veel kleine theaters op.

De Hobby Club Dordrecht sluit min of meer aan bij deze nieuwe tendensen. Ook al blijft Artistieke Hobby's een kwetsbare afdeling, de belangstelling ervoor is groot. Bovendien komt er eindelijk een goed functionerende toneelafdeling tot stand. Op 22 juni 1968 wordt voor het eerst in de geschiedenis van de HCD een toneelstuk opgevoerd. De voorgeschiedenis is als volgt: in januari versturen we aan alle oud-leden een verzoek om donateur of instructeur te worden, met een antwoordbriefkaart erbij ingesloten. Slechts enkele oud-leden geven zich op als donateur, maar de volgende briefkaart zou van grote betekenis zijn voor de ontwikkeling van de HCD: 'Geacht bestuur, Waar in uw circulaire o.a.

gevraagd wordt om instructeurs, deel ik U mede dat ik wel iets voel voor regisseur van een toneelafdeling.' Ondertekend: A.E. van Munster. Van Munster was zelf nooit lid geweest, de brief was gestuurd aan zijn pleegzoon Rob van Munster. Op 27 maart maakt het bestuur kennis met de heer Van Munster, die er vervolgens met een groep bereidwillige leden flink tegenaan gaat. Toneel zou een zeer goede, en vooral constante, afdeling worden. Het eerste stuk heet: 'Geen dame, je hospita'. Het wordt drie keer opgevoerd: na 22 juni volgt een tweede opvoering op de HC, voor donateurs en relaties, en één in bejaardencentrum Vijverhof. Toneel krijgt de vrijdagavond toegewezen om in alle rust te kunnen repeteren en wordt daardoor al spoedig een afzonderlijke kern binnen de Hobby Club, waar je nauwelijks het omkijken naar hebt. 'Meneer Van Munster', zoals hij door de leden wordt genoemd, is een beminnelijk man. In de jaren vijftig had hij, *bon catholique*, in de Jacob Catsstraat een winkel gedreven in religieuze artikelen. Hij is een ouderwets idealist, maar met gevoel voor de jeugd, bovendien heeft hij een lange staat van dienst in het Dordtse amateurtoneel.

Hier hangen ze, op de zelfde manier als ten tijde van de florerende HC, maar op dit plaatje zijn ze opgehangen ter gelegenheid van de reünie in 2000.

Vergen de andere afdelingen meer toezicht? Voor Fotografie geldt dat in elk geval niet al te zeer. Nadat Jaap Timmermans de afdeling op gang had geholpen en wegens zijn

leeftijd de HCD vaarwel had gezegd, had Ruud Meyer de leiding overgenomen. Ruud ontplooit als instructeur een enorme activiteit. Hij geeft cursussen, verlevendigt de smalle gang langs de muur van Fotografie door er lijsten op te hangen waarin 18 x 24 foto's passen. De meeste foto's, en ook de mooiste, werden door Ruud zelf gemaakt, die in de vele nieuwe meisjesleden willige modellen vindt. Zijn specialiteit is portretfotografie, waarbij hij experimenteert met uiterst contrastrijke opnamen, afgedrukt op hard of extra hard fotopapier. Af en toe posteert er iemand bij de lichtsluis om de doka helemaal trillingsvrij te houden, namelijk op momenten dat de zuil van het vergrotingsapparaat 180% is gedraaid om het beeld op de grond te kunnen projecteren voor een supergrote afdruk van 30 x 40 of van 40 x 50. Die afdrukken worden zorgvuldig vastgelijmd op spaanplaat en in de herfst worden er vele opgehangen in winkels en scholen om reclame te maken voor de Hobby Club. Ruud brengt ook een technisch snufje aan: hij verbindt de glansapparaten met een schakelaar, waarin een lichtje blijft branden als het glansapparaat nog aan staat. Zo kan er zuiniger worden omgesprongen met elektriciteit. De fotografen (en andere leden) gaan op excursie naar Blijdorp. Er worden ook foto's van de afdelingen gemaakt: propagandamateriaal bij uitstek. Toch zijn er grenzen aan de experimenteerlust: een al wat ouder lid, dat in oktober 1968 wordt betrap op het afdrukken van naaktfoto's, krijgt een schorsing van zes weken aan zijn broek.

Ger de Pee geeft zijn cursussen aan de leden van Radio, maar wel schrijft Jaap Timmermans in het logboek: 'Het valt me op dat afdeling radio de laatste twee jaren niet meer in trek is vergeleken bij voorgaande jaren.' Bij Scheikunde begint Dick van der Knaap in juni met cursussen, die door een kleine schare trouwe leden worden gevolgd, Modelbouw daarentegen lijkt nauwelijks in de belangstelling te staan. De spoorbaan blijft grotendeels met stof bedekt, uitgezonderd het kleine stukje waar een enkeling aan bezig is. Ronald Paans noemt de toestand hopeloos, zo'n gebrek aan leden. Rein Kaptein wijst er op, dat de leden te weinig mogen; men is veel te benauwd, dat er ook maar iets beschadigd zal worden. Wat wel leden trekt is de *racebaan*.... De racebaan, een hoofdstuk apart. Een plan van Bas Verhey om zelf een racebaan te bouwen was niet doorgegaan, maar in maart 1968 komt er toch een racebaan op de HC, in bruikleen van de gemeente. Nadat deze enige tijd heeft gefunctioneerd, meent Kees Snoek, dat de Hobby Club gedachte verloren gaat: 'Kees was ertegen, dat er heel de avond geraced werd, dit wegens slijtage en belemmering van hobby-activiteiten. Ronald meende, dat er best heel de avond geraced kon worden, dan zou er aan de leden per 10 minuten 10 cent gevraagd moeten worden. Hoewel dit niet de bedoeling van de Heer Ruurs is, werd er besloten [...] 5 ct. per 10 minuten te vragen, dit, omdat we anders niet zouden uitkomen met de financiën.' In augustus wordt besloten, dat het racen beperkt blijft tot bepaalde tijden, maar er wordt niet de hand aan gehouden.

Verder wordt er geconstateerd, dat er zich onder de leden dieven moeten bevinden. 'Het bestuur zal geen pardon hebben met de eerste de beste die hierop wordt betrapt.' Ger de Pee stelt zich enkele malen verdekt op in de school, bij de toiletten, halverwege de trap. Hij fouilleert enkele leden, maar er wordt niets gevonden. Ger heeft er overigens wel de wind onder, hij vat zijn taak bijzonder serieus op: op kampen waakt hij ervoor, dat de omgang tussen de seksen niet uit de hand loopt en op de Hobby Club zelf straalt hij het gezag uit, waar de explosief gegroeide club behoefte aan heeft. Tom Dogterom herinnert zich de voorzitter als volgt:

Ik zou nu zeggen dat ik hem cool vond. Toen leek hij voor mij een soort filmster. Een lange man met glanzend haar, een pak met stropdas en zwarte puntschoenen. En hij rookte, ik geloof Caballero. Wow! Ger bewoog ook heel rustig en zelfverzekerd en hij kon zo, voor mij in elk geval, speciaal over mij heen kijken. Ik voelde mij klein en trots dat ik er bij hoorde, tegelijk. Hij gaf mij ook mijn eerste opdracht: 'Ga het radio-magazijn maar eens opruimen en sorteren. Deze jongen (Rob Dieks) helpt je wel.'

Op 4 januari 1969 wordt er een discussieavond belegd om de moeilijkheden op de club te bespreken. Ger herhaalt in andere bewoordingen zijn waarschuwing van een jaar eerder, en zegt, 'dat hij de indruk kreeg, wil je de leden enthousiast ergens voor maken, je alles moet klaarzetten, zodat de leden meteen aan de slag kunnen.' Ondanks de problemen zijn er toch ook geslaagde evenementen en succesvolle hobbyavonden die voldoening geven. Er verschijnen in 1968 drie nummers van de *Hobby Puk*. Het winter- en voorjaarsnummer worden in elkaar gezet door Margreet de Waard en Kees Snoek. Het eerste nummer van de twaalfde jaargang (verschenen in de eerste wintermaanden van 1968) is de laatste *Hobby Puk* met het mooie blauwe, door Wim Dolk getekende omslag; het eerste nummer met deze omslag was in januari 1959 verschenen. Het tweede nummer van de twaalfde jaargang draagt eigenlijk geen naam, want er is een wedstrijd uitgeschreven voor een nieuwe naam en omslag voor het cluborgaan. In de dynamische jaren zestig klinkt de naam 'Hobby Puk'

een beetje oubollig. Nieuwe namen als 'Hellingen', 'Uitlaat', 'Rachmaft', 'Haceedee' en 'Hocludo' worden echter verworpen door de ledenvergadering, en het najaarsnummer verschijnt weer onder de vlag *Hobby Puk*, verzorgd door een redactie bestaande uit Kees Snoek, Betty Pannekoek en Ans Versluys. In deze drie nummers schrijft Kees Aaldijk over grafologie, Kasper Jansen over Sovjeteconomie en over de krant, Ruud Ooyen over motoren en over röntgenstralen, Frans Kunst over ijzer en staal, Ger de Pee over de nieuwigheid die kleurentelevisie heet, Margreet de Waard over houtsneden en houtgravures, Rob Ruurs over het filter, Huib van der Weijden over de driehoek-ster-transformatie en Maarten van IJk over vogelliefhebberij. Het is maar een greep, maar er blijkt uit, dat er gevarieerd talent schuilt onder de leden. Het werven van adverteerders voor de *Hobby Puk* gaat echter steeds moeizamer. Een rondgang (op de fiets) langs industrieën in Zwijndrecht levert geen nieuwe adverteerders op, van de bedrijven langs de spoorlijn laat EMF het afweten, alleen koekjesfabriek Victoria tekent bij. Aan de Buitenwalevest bezoekt de hoofdredacteur een pand, waar de wijnhandelaren Frans van den Hoogen & Co., Jan de Koningh & Zoon en J. van Oldenborgh & Zonen hun hoofdkantoor hebben. Deze wijnkopers hadden aan de binnenkant van het blauwe omslag een fraaie paginavullende advertentie, waarop een zwierige achttiende-eeuwse seigneur voor de Grote Kerk poseert, zijn laars op een van drie vaten sherry, met de tekst: 'Een wijsgeer zeide onlangs kort: "De beste Sherry komt uit Dordt" en is verkrijgbaar, met een keur van prima wijnen, bij: [hier volgen de namen van bovengenoemde firma's].' In het pand aan de Buitenwalevest bevestigen drie aristocratische heren, die juist aan een glas wijn nippen, dat zij hun advertentie ook aan de binnenzijde van een nieuw te drukken omslag willen plaatsen. Van het drukken van nieuwe omslagen is helaas niet meer gekomen. Tot de trouwe adverteerders van het binnenveld die bijtekenen behoren onder meer Automobielfabriek Jac. v.d. Berg & Zn., Foto Verboom, Van Gent, Van Donkelaar en Dingo's Zelfbediening.

De *Hobby Puk*s en de meeste berichten van bestuurswege worden op het Kromhout gestencild op de stencilmachine van de Dordtse Hout- en Bouwmaterialen Handel. De DHBH had al in 1967 bij monde van zijn directeur de kwalitatief uitstekende stencilmachine van het bedrijf ter beschikking gesteld. Dankbaar hebben we van dit aanbod gebruik gemaakt, totdat er geld beschikbaar was om zelf een nieuwe stencilmachine aan te schaffen.

Op de keper beschouwd was 1968 een goed jaar, waarin enorm veel werd gedaan. Je kunt je niet aan de indruk onttrekken, dat niet alle arbeid vruchtdragend was, maar als we alle positieve punten bij elkaar optellen, komen we toch tot een aardig rijtje. Ik stipte al de bloei aan van de afdelingen Fotografie en Toneel. Een derde afdeling verhief zich uit het mortelstof: Artistieke Hobby's. Nadat een ouder persoon, Jan Korteweg, een tijdlang als betaalde kracht de afdeling een tijdje had begeleid (er werden poppen van krantenpapier gemaakt), nam iemand anders het roer over:

Beste, brave, hobbyïste,

Met ingang van 1 september 1968 heeft een nieuw beleid zijn intrede gedaan. Het tijdperk van werken met 'oude lorren, oude kranten en restjes wol' is voorgoed voorbij. Mocht je echter behoren tot die groep van 'conservatieve hobbyïsten', die nog als leuze hebben: 'Geef mij maar die goeie ouwe tijd', dan raad ik je aan niet daadwerkelijk mee te helpen aan onze uitbreiding of je terug te trekken.

Wijnand Camerling heet de nieuwe instructeur. Hij introduceert het emailleren als nieuwe artistieke bezigheid, hij geeft een emaillercursus, de oven staat roodgloeiend. 'Ik hou van artistieke hobbies, want met artistieke hobbies leef je meer' is Wijnands leus. De afdeling Artistieke Hobby's leeft! Op 7 september 1968 beschilderen leden van deze afdeling het zogenaamde 'provo-aanplakbord' op De Waag bij de Grote Markt: een publiciteitsstunt. In november verhuist de afdeling onder Wijnands leiding naar de ruimte naast het muurtje van de afdeling Scheikunde, voorin de modelbouwvleugel, v r van de verlokkingen van de bar.

Het aanplakbord op De Waag verschaft tijdelijk ruimte voor mededelingen over de H.C.D.

1968 was een spannend jaar, met een zich inspannend bestuur. Er is op diverse punten succes geboekt, maar de HCD is gecompliceerd geworden en de Hobby Club gedachte is wederom problematisch geworden. Ook moeilijkheden op het gebied van beveiliging worden groter en veelvuldiger en de moeite ze de baas te blijven neemt navenant toe.

DESINTEGRATIE

4 januari 1969 – 10 november 1973

De Hobby Club was gecompliceerd geworden, een stapje verder en zij zou verbloeden. Op de discussieavond van 4 januari 1969 wordt geconstateerd, dat Radio en Modelbouw nauwelijks actief zijn en dat het ledental daalt. Dick van der Knaap zegt: het lijkt soms net een kleuterklas. Ger de Pee, die op 18 januari zijn voorzittershamer zal overdragen aan Ruud Meyer, ziet een oplossing in het aantrekken van instructeurs van buitenaf. Iemand merkt op, dat dit indertijd bij Toneel tot succes heeft geleid, maar bij Artistieke Hobby's niet. De gemiddelde leeftijd van de leden daalt, wat allerlei baldadigheid met zich meebrengt. In januari wordt een drietal leden vijf weken geschorst voor het plaatsen van een rookbom, een week later gooien vier andere leden een lucifer in een busje petroleum; zij worden zes weken geschorst voor brandstichting. Het is triest te moeten constateren dat op de avonden slechts 25% van de leden aanwezig is. Op de bestuursvergadering van 12 april 1969 stelt Kees Snoek voor het te gebruiken zolderoppervlak te verkleinen door het grootste deel van de modelbouwvleugel af te sluiten. Hij stelt, dat een kleiner oppervlak als voordeel heeft, 'dat het geheel overzichtelijk is, zodat er meer kans is, dat er goed gehobbied wordt en dat er geen "streken" worden uitgehaald.' De spoorwegmodelbaan van Bas Verhey, die bij tijd en wijle was gevestigd, wordt nu aan het oog onttrokken.

In maart 1969 doet de HCD mee aan een tentoonstelling en manifestaties in Jeugdherberg De Meerpaal, waar de afdeling Toneel enkele avonden veel succes heeft met improvisaties. Ook gaan bestuursleden opnieuw bedrijven af die spullen willen afstaan (spaanplaten van Bruynzeel, buizen en onderdelen van de Dordtse metaalindustrie Johan de Witt), maar het gevoel van malaise wordt sterker. Er wordt besloten de *Hobby Puk* voortaan als jaarblad te laten verschijnen, maar in 1969 is daar niets meer van gekomen.

Rond deze tijd is op initiatief van enkele bestuursleden de modelspoorbaan van Bas Verhey afgebroken, mogelijk om ruimte te creëren voor andere doeleinden; de baan had langdurig ongebruikt gelegen en was daardoor het doelwit geworden van moedwillige vernielingen. Het was een grove fout dat de demontage van de baan niet geschiedde in overleg met de bouwer, die in dat geval bepaalde waardevolle stukken terug had willen krijgen. Hij was terecht ontzet. Gijs, door Kees Snoek op de hoogte gesteld, schrijft op 14 juli terug: 'Ik kan me niet voorstellen dat de Modelbaan van Bas Verhey inderdaad gesloopt zou zijn, want dat zou ik wel het meest droevige feit uit de geschiedenis van de Hobby Club vinden! Al zou men de hele baan geleidelijk, stukje bij beetje, helemaal willen vervangen door iets anders, dat vind ik best, als het een streven naar verbetering is, maar afbraak is rampzalig, omdat het vele jaren vergt voordat er zo een geheel bij elkaar kan komen. [...] naar mijn oordeel heeft niemand het recht die baan zonder meer helemaal af te breken. Regel behoort te zijn niets weg te nemen voordat er ander passend geheel voor in de plaats gereed is.'

Toneel, dat zich op zijn vaste vrijdagavond tot een hechte afdeling ontwikkelt, als het ware een club binnen de club, boekt successen: op 10 mei 1969 wordt het tweede onder leiding van de heer Van Munster ingestudeerde toneelstuk, 'Liefde in een duiventil', op de Hobby

Club opgevoerd. Op 22 november volgt er een reprise, voor ouders en donateurs. Maar in zijn totaliteit biedt de HC een ietwat droevige aanblik. De positieve ontwikkeling van de afdeling Artistieke Hobby's stokt wanneer Wijnand zich later in het jaar in verband met zijn werk moet terugtrekken als instructeur. Afdeling Astronomie ziet de kans op de bouw van een sterrenkoepel om technische redenen voorbijgaan en kan zich niet meer ontplooiën. Voor de school worden centrale verwarmingsketels geïnstalleerd op de hobbyzolder, waarvoor de bestuurskamer in de buurt van de ingang moet worden opgegeven. De cv-ketels worden netjes weggewerkt achter een beschot; van de voormalige bestuursruimte resteert slechts een klein gangetje, waar het schakelbord met alle elektriciteitsgroepen kan worden bediend. Onderaan het bord bevindt zich een hoofdschakelaar, die bij het verlaten van het gebouw als laatste wordt omgedraaid. Er wordt naast de doka, aan de kant van het raam, een nieuwe bestuurskamer gecreëerd. Hiervoor wordt een deel van de ruimte van afdeling Radio afgenomen. Een getimmerde afscheiding voltooit de verkaveling van de ruimte.

Het ledental loopt terug van 110 in maart tot 90 in december. Oudere leden verlaten de club, omdat zij de leeftijd van 24 jaar hebben bereikt, omdat ze gaan trouwen of voor hun werk moeten verhuizen. Jongere leden zijn niet altijd blijvertjes. Daarom dient er zuiniger te worden omgesprongen met de financiën. Er wordt een heel systeem bedacht om geldverkwisting tegen te gaan. Uit de notulen van 17 mei: 'Over aankopen is het volgende vastgesteld: Vindt een lid dat er iets moet worden aangeschaft, dan gaat hij of zij naar de instructeur. Deze gaat op zijn beurt naar de materiaal-commissaris, Jan Kraal. Voor bedragen tot fl 5,- beslist hij er alleen over, bij bedragen van fl 5,- tot fl 25,- beslissen Jan en de penningmeester Bram Bogaard beide, en vanaf fl 25,- moet eerst het gehele bestuur toestemming geven, dit omdat in het verleden is gebleken dat er plotseling een lid met een rekening van tientallen guldens komt aanzetten. Jan legt een lijst aan van de zaken waarvoor hij toestemming tot aanschaf heeft gegeven, samen met een kostenraming. Als de zaken gekocht zijn, moet het betreffende lid een nota meebrengen, waarop Jan aantekent, dat alles in goede staat is ontvangen. Zonder zo'n aantekening krijgt men geen geld terug.'

Diverse oudgedienden maakten zich zorgen over de geringe hobbyzin van de jongere generatie. Alleen de vakantiekampen hadden veel succes. Het pinksterkamp van 1969, op het terrein van boer Suyckerbuyck in Rucphen, trok 36 deelnemers. Voor het zomerkamp trokken we veel verder Noord-Brabant in, naar het tussen Heeze en Someren gelegen terrein van boer Van den Boogaard, in de buurt van de Strabrechtse Heide. Hier namen twintig leden aan deel. De gemoedelijke boer met zijn grote kinderschare vond het heel gezellig dat de HC'ers op zijn weiland stonden en zijn oudste kinderen bij hun activiteiten betrokken. Niets was hem teveel; hij stond zelfs toe, dat sommige leden gebruik maakten van het ligbad in zijn privé badkamer. Voor zijn boerderij stond, zichtbaar vanaf de weg, een vrieskist van Campina, die allerlei soorten room- en waterijs bevatte, alsmede frisdranken en een Brabants brouwsel met de intrigerende aanduiding 'zwaar bier'. De kampeerders van de HC wisten er wel raad mee. Het herfstkamp, met vijftien deelnemers, werd wederom in Rucphen gehouden, waar boer Suyckerbuyck gaandeweg meer terrein had geklaard waar kampeerders konden staan.

Echter, op die kampen, hoe gezellig ook, waren confrontaties tussen jongere en oudere leden niet altijd te vermijden. Maar op de Hobby Club zelf werden ze manifest. Het had iets

van de bekende generatiekloof van die jaren, waarbij werd afgegeven op het 'langharig, werkschuw tuig'. De oudere leden van de Hobby Club (hoewel zelf jongeren en meestal ook langharig) ergerden zich aan de lusteloosheid en passiviteit van de jongere leden. Uit de notulen van de ALV van 13 september 1969: 'Daan Tits stelde een tijdelijke ledenstop voor voor mensen beneden 15 jaar [...] Daan Tits pleitte tenslotte voor een strenger optreden op de Hobby Club teneinde de gang van zaken te verbeteren.' Ruud Ooyen joeg alle jonge leden tegen zich in het harnas door zich geërgerd tegen hen te keren. De 'ouwe stomp' roerde zich.

Op 1 januari 1970 gaat er een brief uit naar de leden:

Beste Hobbiër, Waarschijnlijk heb je wel gemerkt dat het op de hobby-club de laatste tijd niet zo erg best gaat. Het bestuur heeft daarom gemeend enige maatregelen te moeten nemen. 1. Het bestuur heeft contact opgenomen met enkele oud-leden en hen gevraagd ons de eerst volgende maanden te helpen met het opnieuw activeren van de H.C. De meesten van deze oud-leden hebben ons hun hulp toegezegd.

Het is een soort paleisrevolutie: diverse bestuursleden hebben zich teruggetrokken of zijn het bestuur uitgewerkt en twee oudere leden zijn erbij gehaald. Maarten van IJk, die in april 1968 had opgezegd, is weer lid geworden en bekleedt het vice-voorzitterschap; Lies Wiessner is secretaresse geworden. Verscheidene andere oud-leden en oudere leden hebben toegezegd hun uiterste best te doen om de afdelingen weer op gang te brengen. Dit initiatief leidt door het betere toezicht tot een aanmerkelijke vooruitgang op de club. In antwoord op een brief van Kees over de nieuwe situatie, schrijft Gijs hem op 18 januari 1970 vanuit Oakland terug:

Hoewel er natuurlijk veel veranderd is op de wereld en speciaal ook wat betreft de plaats van de jeugd in de afgelopen twintig jaar, geloof ik dat nog steeds een van de belangrijke positieve kenmerken is het trachten idealen te formuleren en te verwezenlijken en vanwege de ruime doelstellingen van de Hobby Club en de bijzondere organisatievorm, moet de Hobby Club toch nog steeds bijzonder aantrekkelijk kunnen zijn voor vele jongens en meisjes met een positieve instelling en hobbies. Het zou jammer zijn als door een gebrek aan vooruitzien, dat moet resulteren in plannen maken en acties voeren, de toekomst van de Hobby Club ondermijnd zou worden en ik hoop dus zeer dat er een gezonde activiteit heerst op de Hobby Club of dat anders zo spoedig mogelijk iets ondernomen zal worden om de Hobby Club weer nieuw leven in te blazen. Gelukkig klonk de inhoud van je brief positief en veelbelovend genoeg, dus ik ben werkelijk benieuwd naar bericht [...].

Tussentijdse bestuursmutaties zijn in een jongerenclub meer regel dan uitzondering, maar de laatste bestuursmutatie is met zoveel tamtam aangekondigd, dat sommige leden die niet willen slikken. Door te protesteren je eigen identiteit bevestigen is een gegeven waar een jongerenclub veel mee te maken heeft, maar na mei 1968 was de tijd helemaal rijp geworden voor allerlei vormen van protest, contestatie en demonstratie. Op de Hobby Club, die zich er immers op beroept een democratische instelling te zijn, heerst ook een zekere kritische traditie. Jaap van der Leer, een kundig Radiolid en een nauwgezet lezer van het Huishoudelijk Reglement, verzamelt de handtekeningen van 20% van de leden, statutair

vereist om een ledenvergadering bijeen te roepen. Jaap wil allerm minst iets doen ten detrimente van de Hobby Club, maar hij wil volgens het boekje handelen.

De ontwikkelingen volgen elkaar nu snel op. De oud-leden geven er de brui aan. Ruud Meyer trekt zich terug als voorzitter, maar Lies Wiessner en Bram Bogaard blijven in het bestuur. Dick van der Knaap wordt naar voren geschoven als de nieuwe kandidaat voor de functie van voorzitter en voor twee andere bestuursfuncties worden twee heel jonge leden kandidaat gesteld, die volgens veel oudere leden op die taak niet berekend zijn. Op een zeer verhitte ledenvergadering, waarvoor veel oudere leden zijn gemobiliseerd, staan Frank van Hees en Kees Snoek vooraan in de zaal, die zij lijken te willen bezweren. Kees, hoewel voor zijn eindexamen zittend, stelt zich tegenkandidaat voor de voorzittersfunctie. Hij wordt gekozen, maar de stemming wordt ongeldig verklaard. Bij de volgende stemming krijgt de officiële kandidaat meer stemmen. Iedereen voelt zich wat treurig. De laatsten die het gebouw verlaten zijn Dick en Kees, al pratende over de toekomst van de Hobby Club.

Het nieuwe bestuur begint met een 'grootse herstructureringsactie': de toneelzaal wordt voortaan de hele avond gesloten, met uitzondering van een half uur waarin de bar wordt opengesteld. Dick van der Knaap probeert een prettige werksfeer te scheppen en daardoor mensen van goede wil te kweken. Om de sfeer in de club te herwinnen stelt het bestuur de HC voortaan op zondagmiddag open voor 'nevenactiviteiten', zoals diavoorstellingen en volksdansen, en organiseert het meer activiteiten buiten, zoals basketbalwedstrijden en puzzelritten. Het pinksterkamp in Rucphen is, met zijn veertig deelnemers, een groot succes. Maar op de Hobby Club zijn er nauwelijks nog instructeurs in de ware zin des woords te bekennen. Alleen de regisseur van Toneel, de heer Van Munster, gaat in de beste stemming door met zijn groep getrouwen. In februari, maart, april en juni 1970 wordt het toneelstuk 'Hoogheid, uw kameel staat voor' opgevoerd: eerst op de Hobby Club voor leden, daarna voor ouders en donateurs, en vervolgens in bejaardentehuis Vijverhof en in Statenhof.

Men besluit de pretentieuze term 'instructeur' te laten vallen en stelt voor de afdelingen 'verantwoordelijke personen' aan, maar toch wordt er onvoldoende toezicht gehouden. Bij Fotografie vergeet iemand de waterkraan boven de spoelbakken te sluiten, waardoor een zich beneden die afdeling bevindend schoollokaal blank komt te staan. De heer Dortwegt van de SBHCD komt op een zondagochtend naar de school om de situatie in ogenschouw te nemen en loopt vloekend door het lokaal. De Hobby Club wordt door de gemeente aangesproken voor wateroverlast. Hoewel de bezorgde oudere leden in januari een nederlaag hadden geleden, in april komen ze weer in actie. Zaterdagmorgen, 18 april 1970, 10 uur, begint op de kamer van Lies Wiessner 'Operatie '70':

Aanwezig waren: Lies W[iessner]; Frank v. H[ees]; Dick K[amberg]; Kees R[uurs]; Kees S[noek]; Maarten van IJ[k] Twee voorstellen kwamen naar voren, waar over gepraat werd, om de Hobby Club nogmaals te helpen.

1) Een controle commissie.

2) Naar de Stichting gaan voor oudere betaalde hulp (instructeurs). Dit laatste idee werd verder uitgewerkt. En men kwam overeen d.m.v. een discussie avond (Operatie '70), de leden het idee voor te leggen om wat oudere betaalde krachten aan te trekken als instructeur. (Kees Ruurs).

Verder kwamen ter sprake: een jubileumuitgave, de toestand van de JADO, de HC-film, het organiseren van puzzeltochten, filmvertoning op zondagmiddagen, vossenjacht, Stichting bijeenroepen. Kees Ruurs, zojuist teruggekomen van een verblijf van een jaar in Amerika, stuurt, met instemming van het bestuur, een brief aan de leden. Het is maar een kort briefje, een beetje wrang ook:

HELP! DE HOBBY CLUB VERZUIPT!!

De Hobby Club is in vergaande staat van ontbinding. Het geraamte staat er nog, (af en toe rot het weg door wat water), het hart is er uit.

U kunt zorgen voor een nieuw hart, a.s. Zaterdag om half 8 proberen we door middel van een harttransplantatie de Hobby Club nieuw leven in te blazen. Indien er niet genoeg broeders en zusters aanwezig zijn, is de kans groot dat de patiënt overlijdt en daarna kunnen we nog een keer bij elkaar komen om de begrafenis te regelen (geen bloemen, geen toespraken in dat geval).

Na deze lugubere, medische inleiding, drukken we jullie op het hart allemaal te komen, want jullie mening is in deze zaak *beslissend*.

Gijs toont zich niet erg enthousiast voor betaalde krachten als instructeur: 'De Hobby Club zou dan meer een soort super huishoudschool worden, wat nu niet bepaald overeenstemt met mijn opvattingen over een Hobby Club. Bovendien zie ik nog niet waar jullie het geld en de betaalde instructeurs vandaan zouden moeten halen. Het lijkt me niet juist dat probleem maar naar de Stichting te verschuiven.' De betaalde krachten komen er toch, maar zonder blijvend succes. Het is niet de *mening*, maar de *houding* van de leden die beslissend is: de Hobby Club wordt meer en meer wat men tegenwoordig zou noemen een 'hangplek'. De Hobby Club gedachte is niet langer problematisch: zij leeft voornamelijk nog bij de oudere leden, die zo langzamerhand de fut verliezen om telkens opnieuw in het geweer te komen. Het al te jeugdige publiek dat de HC bevolkt is moeilijk tot positieve daden te motiveren, van welke aard dan ook. Operatie '70 is een betrekkelijke mislukking. Op 27 augustus 1970 schrijft Wim Wiessner af, op grond van 'de toenemende degeneratie van het Hobby Club bezoekende volkje, wat mij een verminderd vertrouwen geeft in het voortbestaan van de Hobby Club en mij de lust en de mogelijkheden ontnemt mijn hobbies op de zolder te bedrijven.'

Het meeste succes heeft de Hobby Club met zijn weekendkampen. Trok het pinksterkamp veertig deelnemers, aan het herfstkamp wordt deelgenomen door vierentwintig leden. Het wordt wederom in De Wildert gehouden, waar een laan is ontdekt met tamme kastanjes, die juist in die tijd rijp zijn. Het traditionele kampvuur ter afsluiting van het kamp krijgt zo de extra attractie van het poffen van kastanjes. Het zomerkamp op het terrein van boer Verhoeven in Udenhout trekt echter maar zes *full-time* deelnemers.

Op de Hobby Club zelf worden er halverwege het jaar enkele gelukkige initiatieven genomen. In juli 1970 richten Gerard van Kerchove en Mart Hurkmans de nieuwe afdeling Biologie op. Er gaat op de Hobby Club een nieuwe wind waaien, als Margriet Bodbijs, die in mei was toegetreten tot het bestuur, eind augustus wordt gebombardeerd tot voorzitter. Zij is nog maar betrekkelijk kort lid en kan daardoor ook beter de energie en geestdrift opbrengen om er eens flink tegenaan te gaan. Anderhalve maand lang heeft de HCD zelfs een bestuur met vier vrouwelijke leden, met penningmeester Bram Bogaard als enige man.

Een zekere feminisering van de HCD is onmiskenbaar; het zijn ook meestal meisjes die zich nog wél met enthousiasme aan hun hobby's wijden. Toch ervaren sommige meisjesleden de HCD nog steeds als een typische jongensclub. Zij voelen zich niet volledig serieus genomen en zijn als ze willen hobbïën vaak op zichzelf aangewezen.

Enkele oud-leden steunen Margriet Bodbijn en haar bestuur om een geplande propaganda-actie tot een succes te maken, drie jaar na de ledenwerfactie die de Hobby Club deed overstromen met babyboomers. Een aardige opsteker is een eenmalige subsidie van Provinciale Staten ter waarde van fl 8800,-, die eind augustus 1970 wordt toegekend en die zal worden beheerd door de SBHCD. Maar op 15 september ontvangt het bestuur een vertoornde brief van de heer J. Dortwegt, na opnieuw opgetreden wateroverlast: indien er weer klachten binnenkomen, zal de SBHCD de gemeente adviseren de huurovereenkomst met de HCD te beëindigen. Verder dringt de voorzitter van de SBHCD aan op een grotere beveiliging tegen brand en op periodieke brandoefeningen.

We schrijven oktober 1970. De Hobby Club bestaat al meer dan 20 jaar. *De Dordtenaar* schrijft: 'Het jonge, enthousiaste bestuur heeft grote plannen om het vierde lustrum niet onopgemerkt voorbij te laten gaan. Het heeft een heel scala van evenementen georganiseerd om de bevolking een week lang met het doen en laten van de hobbyclub te laten kennismaken. Hoogtepunt is ongetwijfeld een grote propaganda-avond in Kunstmin op vrijdag 9 oktober. Tijdens deze avond, welke ten dele een informatief programma heeft, kan iedereen, die zich voor de club interesseert, kennismaken met wat in Dordt als de "H.C.D." bekend staat.' Het programma voor de hele week bestaat uit:

- zaterdag 3 oktober: expositiekraam annex informatiestand op het Bagijnhof, geluidswagen door de stad, sterren kijken in het clubgebouw, waar ook twee eenakters worden opgevoerd.
- woensdag 7 oktober: een puzzelrit voor belangstellenden.
- donderdag 8 oktober: openbare toneelrepetitie.
- vrijdag 9 oktober: grote propaganda-avond in Kunstmin.

Tevens wordt het 20-jarig bestaan aangegrepen om eindelijk de volledige JADO in te wijden, die op 6 mei 1967 door de leden uit de jaren vijftig symbolisch was aangeboden. De JADO, volgens Gijs een geluidsinstallatie van unieke kwaliteit, omvat een kwaliteitsversterker met speakers in teakhouten kasten, een Sennheiser microfoon en een kostbare Philips platenspeler.

Er was een speciaal propagandanummer van de *Hobby Puk* in elkaar gezet. Behalve feitelijke informatie en historiserende beschouwingen bevatte het een oud artikel van Leonard de Vries, 'Doel en opzet van de Hobby Club', dat eigenlijk was toegesneden op de situatie in de jaren vijftig en dat met de groei van de welvaart zijn zeggingskracht had verloren. Veel frisser klonk het woord vooraf van het bestuur, dat eindigde met de volgende opwekking: 'Kom eens praten. Je kunt bij ons vinden, wat je al jaren zoekt: 1. Jouw hobby. 2. Vrienden. 3. Gezelligheid.'

Uit het artikel 'Huidige toestand en toekomst' blijkt, dat de HCD op dat moment 85 leden telde: 60 jongens en 25 meisjes. Het aantal donateurs bedroeg 87. De ledenwerfactie werd helaas geen doorslaand succes: er kwamen iets meer dan 15 leden bij, zodat het ledental tot even boven de 100 reikte. Er was nochtans alles aan gedaan om de aandacht van de jeugd te

trekken. Terwijl er door Dordrecht een geluidswagen reed om zijn boodschap uit te bazuinen, klonken over de radio de stemmen van Margriet Bodbijl en Kees Ruurs in het programma Z.O. Maar de standhouders op het Bagijnhof hadden te kampen met gebrek aan belangstelling en heftige rukwinden. Vrijdagavond voerde Toneel in de kleine zaal van Kunstmin met veel flair de eenakter 'Moorkoppen en gerookte paling' op. De nieuwe inspecteur voor jeugdzaken sprak een woord van aanbeveling. De hele manifestatie was uitstekend voorbereid. 'Het was daarom bepaald jammer voor de wakkere organisatoren van deze acties, dat de avond gisteren in Kunstmin niet zo veel belangstelling trok', stond er in de krant. De zaal was nog niet voor een kwart gevuld.

Op 11 oktober 1970 werd er op de HC-zolder een reünie gehouden. De oud-leden keuvelen en keken dia's, hoe het vroeger was. In een nieuw foliovel met mededelingen werd de verloving bekendgemaakt van Ans Versluys en Wim Wiessner en die van Lies Wiessner en Edwin Schallig. Enigszins voorbarig werd erbij gezegd: 'Deze mensen hebben geprofiteerd van het HOBBY CLUB HUWELIJSBUREAU!!!' Maar de verlovings leidden inderdaad tot huwelijken. Na het H.C.-huwelijk van Dick van der Knaap en Jenny Versluys, in 1967, zijn nog maar liefst *zeventien* Hobby Club paren voor de ambtenaar van de Burgerlijke Stand verschenen, merendeels in de eerste helft van de jaren zeventig. Dat was ten minste een duurzaam resultaat van het zo geprezen samenwerkingsprincipe. Van de gesloten Hobby Club huwelijken heeft twee derde standgehouden.

Maar de Hobby Club moest verder. De afdeling Fotografie draaide redelijk; voor de reguliere leden werden kastjes gemaakt waarin zij hun fotopapier konden bewaren. Laura, de betaalde kracht van Artistieke Hobby's, behaalde een tijdlang aardige resultaten met haar pupillen, vooral op het gebied van emaileren. Scheikunde gooide het over een andere boeg door zich om te dopen tot afdeling 'Natuurwetenschappen'. Er werden kristallen gekweekt en gehaltes van stoffen onderzocht, bij voorbeeld de hoeveelheid cafeïne in thee, coca cola enz. De afdeling Radio werd nu vaker 'Elektronica' genoemd, want wie wilde er, na de opkomst van de transistorradio, nog zelf een radio bouwen? Er werd mondjesmaat gewerkt aan elektronische foefjes zoals alarm- en deurbelinstallaties; de omslag kwam echter te laat om de afdeling voorgoed te revitaliseren. De geluidsstudio was nooit werkelijk in gebruik genomen en had gediend als redactieruimte; alle activiteiten van de eertijds zo trotse afdeling Radio speelden zich af in de oorspronkelijke meetstudio, die – beplakt met eierrekjes – ook als geluidsstudio fungeerde, en in een deel van de ruimte die was uitgespaard tussen de studio's en de donkere kamer.

Op 1 januari 1971 bezat de HCD 102 leden. Het verlies van oudere leden werd gecompenseerd door de inschrijving van nieuwe leden. De sfeer ging er ook op vooruit. Op 27 februari zat de toneelzaal stampvol voor een filmvertoning. Een maand eerder hadden een paar leden op de algemene ledenvergadering voorgesteld om de HC om te vormen tot een sociëteit, maar dit voorstel dat de basis onder de Hobby Club wegsloeg ging de meerderheid te ver. Wel stelde het bestuur in het vooruitzicht, dat er ook dit jaar af en toe filmavonden, feesten en puzzelritten zouden worden georganiseerd. Een nieuwe lekkage in januari leidde tot een oplossing voor het probleem van niet goed afgesloten kranen: er werd op de Hobby Club een hoofdkraan geïnstalleerd, die later in dat jaar werd aangesloten op het elektriciteitspaneel, zodat tegelijk met het omdraaien van de hoofdschakelaar de waterkranen zouden worden afgesloten. In de aanvoerleiding voor het water zat namelijk

een klepje om de watertoevoer in- en uit te schakelen. Het klepje werd bestuurd door een gewone spanning van 220 volt. Dit klepje stond in principe altijd dicht als er geen spanning meer op stond. Het was niet rechtstreeks met de hoofdschakelaar verbonden, maar met een gewone schakelaar, waarmee in de omgeving van het klepje de verlichting werd geregeld. Als de betreffende schakelaar of de hoofdschakelaar op 'uit' stond, was het klepje gesloten en kon er dus geen water meer door. Probleem was echter, dat tijdens vorstperiodes sommige schakelaars aan moesten blijven, zodat dan bij het verlaten van het gebouw de hoofdschakelaar niet werd omgedraaid.

Het technologisch vernuft waarmee naar oplossingen werd gestreefd was toch een indicatie, dat de HC-geest ergens nog leefde. De hoop daarop werd ook gevoed door de afdeling Biologie, waarvan oud-lid Frits van Vugt instructeur werd. Eindelijk weer een afdeling waar actief werd gewerkt. Er werd onderzoek verricht aan de hand van boeken als dat van Cyril Bibby (*Biologie als hobby. Experimenten voor amateurbiologen*, Ruys, Amsterdam). Meelwormen, bacterieculturen en schimmels werden gekweekt en onder de microscoop gelegd. Er werden kikkers gedetermineerd en stukjes anatomie bestudeerd van niet-levende dieren.

De *Hobby Puk* wordt in 1971 voortgezet, maar net als het jubileumnummer van 1970 verschijnt hij zonder advertenties. Voor het januarinumnummer bestaat de redactie uit Anja Boogaard en Kees Snoek; met het aprilnummer komt Tom Dogterom de redactie versterken. In september wordt het derde nummer van de veertiende jaargang uitgebracht. Het zou het allerlaatste worden van de in 1953 begonnen reeks. De Puks van 1971 komen in prettige samenwerking tot stand, al is de aanslag van de typemachine met lange wagen behoorlijk zwaar en komt de letter t als een plusteken in de lucht te hangen (volgens Anja heeft hij last van hoeratenen). De eerste *Hobby Puk* van het jaar bevat onder andere een persoonlijke beschouwing van de heer Van Munster over toneel als hobby, een kampverslag van Margriet Bodbijn en een stukje van Kees Snoek over de poëzie van Gerrit Achterberg. De technische kant is alleen vertegenwoordigd met een biografisch artikel over de lenzenslijper Ernst Abbe, geschreven door de Haarlemmer Paul Porcelijn en overgenomen uit de *Hobby Puk* van december 1956.

De *Hobby Puk* van april 1971 is sober gehouden. Alle HC'ers waren opgeschrikt door het bericht dat Gijs van Aardenne in Californië vanaf de Bay Bridge zijn dood tegemoet was gesprongen. In het begin van het jaar had hij nog samen met Anke een bezoek aan de Hobby Club gebracht, het bestuur moed ingesproken, de *Hobby Puk* geprezen en hoog opgegeven van het vaardige trappenlopen van zijn zoon Bartje. Gijs was manisch-depressief; op de Hobby Club kwamen we soms in aanraking met zijn manische kant, die zich mede uitte in zijn niet-aflatende enthousiasme, zijn optimisme, zijn bezetenheid. Zijn grote verbale gave en doorgefourneerde rationalisme onttrokken zijn donkere zijde aan het oog, waarvoor destijds nog geen medicijnen voorhanden waren. In het 'in memoriam Gijs van Aardenne' staat: 'Het is zeker geen overdrijving, als we zeggen, dat zonder Gijs de Hobby Club niet meer zou bestaan. Maar als we hem herdenken, zal vooral in onze herinnering blijven zijn sympathieke bereidwilligheid je te helpen en de grote eerlijkheid waarvan hij getuigde.'

Verder bevat het aprilnummer onder meer een artikel van Kees Ruurs over een Amerikaanse modelbaanervaring en drie artikelen die verband houden met biologie en de natuur (over

specifiek pathogeenvrije dieren en kiemvrije dieren, vogelliefhebberij en de symboliek van rozen). Ook daaruit blijkt, dat de belangstellings sfeer op hobbygebied een verschuiving had ondergaan.

Leonard de Vries als gastspreker op het Hobby Club congres in 1971.

Op 6 maart 1971 kwam Leonard de Vries op bezoek op de enige Hobby Club die de jaren zestig had overleefd. In navolging van de Hobby Club Paascongressen van weleer, had de HCD op deze dag een aantal jeugdige HC-enthousiastelingen uit het

hele land uitgenodigd. Waar kwamen die ineens vandaan? Ook hun belangstelling was gewekt door Leonard de Vries. In 1966 was namelijk bij De Arbeiderspers een omgewerkte versie verschenen van *De jongens van de Hobby Club* en *De Hobby Club breekt baan*, onder de simpele maar doeltreffende titel *De Hobby Club* en in een speelse moderne vormgeving met tekeningen van J. Sanders. De oplage bedroeg meer dan 30.000 exemplaren. In een nawoord werd gewezen op de HCD, met de aansporing aan HC-oprichters *in spe* om raad te vragen aan deze 'ervaren' Hobby Club. In de loop der jaren had de HCD af en toe brieven ontvangen van jongens en meisjes die een Hobby Club wilden oprichten. Nu kwamen er uit zeven Hollandse steden – Rotterdam, Krimpen aan de IJssel, Delft, Gouda, Den Haag en Huizen – belangstellenden naar het Congres dat op de HCD was belegd. 'Het welkomstcomité begeleidde de hobbyïsten naar de Chr. de Wetstraat, waar de hobby-familie door Leonard de Vries als een glimlachende hobby-vader (overgrootvader volgens zijn eigen zeggen) werd opgewacht.'

Het was een gezellige dag, er was koffie en soep, de jongens uit Den Haag improviseerden een toneelstukje. Er werd besproken hoe een HC het beste van start kon gaan. Eén hobbyïst had een leegstaand ziekenhuis tot zijn beschikking, maar de meeste ervoeren als grootste moeilijkheid het vinden van een geschikte ruimte. Het was al niet anders dan in de jaren vijftig. Hoewel de congresserende hobbyïsten een serieuze indruk maakten, is het enthousiasme voor het oprichten van een Hobby Club telkens van voorbijgaande aard gebleken. De vele geestdriftige brieven die de HCD vanaf 1966 bereikten kwamen van wel érg jonge kinderen en meestal bleef het bij één brief per persoon. Door de gestegen welvaart zat er ook geen heilige noodzaak meer achter. Sommige brieven, zoals de volgende, zijn onbetaalbaar:

Het woordje samenwerking trof mij erg. En ik wilde een Hobby Club oprichten. Ik ben nog hard bezig, maar nog zonder resultaat. Ik zit in de eerste klas van een ulo maar niemand van de gehele ulo wil meewerken. Ik wil de moed niet laten zakken. Maar

als het echt niet lukt dan hou ik op, en ga bij het N.J.N. Ik voel het oplaaien, ik wil vriendschap en samenwerking. De hobby club mag niet verloren gaan! Ik hoop dat uw club nog vele jaren mag bestaan. Bij mij lijkt het erg, erg veel op dat het mislukt. Ik hoop een brief van u te ontvangen. Als ik iets voor uw doen kan dan wil ik dat graag weten.

Na het Congres vermindert weer het aantal handtekeningen in het logboek, maar de afdeling Toneel gaat onverdroten voort: op 8 mei en 11 juni 1971 wordt op de Hobby Club het stuk 'Zwendelaffaire' opgevoerd. Afdeling Modelbouw wordt min of meer afgeschreven; in april 1971 wordt althans besloten de afdeling voorlopig niet op te peppen en de ongebruikt staande racebaan in dozen te verpakken. Die rage was uitgewoed. De nieuwe afdeling Biologie nestelt zich aan het uiteinde van de voormalige modelbouwvleugel. Biologie is uitgegroeid tot een zeer goed werkend geheel: er zijn aquaria ingericht, er worden biochemische onderzoekjes gedaan en de afdeling krijgt een microscoop. Aan het ene uiteinde van de vleugel bevindt zich nu Biologie, aan het andere uiteinde Artistieke Hobby's, met Houtbewerking aan de zijkant. Er wordt besloten de tussenliggende ruimte in te richten als expositiezaal. Op Fotografie wordt eveneens goed gewerkt. Het zijn niet louter vakantiekiekjes die er worden afgedrukt, zo worden onder meer de expressieve mogelijkheden van macrofotografie uitgebuit (bij voorbeeld foto's van bloemdelen en perzikpitten). Artistieke Hobby's doet het minder goed en Radio ligt vrijwel op zijn gat. Naarstig wordt er naar oplossingen gezocht. Er wordt gestreefd naar samenwerking met andere organisaties. Met ingang van september krijgen de Veron (Vereniging voor Experimenteel Radio Onderzoek in Nederland) en de afdeling fotografie van de Volksuniversiteit toegang tot het gebouw. De Volksuniversiteit maakt gebruik van de doka, op een niet voor de HC'ers opengestelde avond. De Veron krijgt zelfs het exclusieve gebruik toegewezen van de studio die oorspronkelijk als geluidsstudio was gepland, maar nooit als zodanig was gebruikt. Hiervoor wordt een huur betaald van 25 gulden per maand. Tevens wordt er afgesproken dat de Veron een instructeur zal leveren aan de afdeling Radio, maar die afspraak wordt niet nagekomen. De verhoopte samenwerking, die de afdeling Radio zou hebben kunnen vitaliseren, blijft uit.

Aan een zeurderig gevoel van malaise valt niet te ontkomen: de activiteiten lijken altijd van dezelfde personen te moeten uitgaan. Bram Bogaard stuurt van zijn vakantieadres een kaart, waarop een bus door enkele mensen wordt voortgeduwd. Bram schrijft daaronder: 'de bestuursleden'. Er zijn ook weer donkere ogenblikken. Op 9 mei 1971 wordt er een inbraak gepleegd op de Hobby Club, waarbij de JADO en twee versterkers verdwijnen. De onmiddellijk erbij geroepen politie noteert vier adressen van verdachte leden. De Hobby Club versterker staat er nog, maar is in twee kleuren overgeleverd. Enkele jongens komen terug om die op te halen, claimend dat het om hun eigen versterker gaat. Zij worden overgedragen aan de recherche. Het bederf komt van binnenuit. Om verdere diefstallen te ontmoedigen, bedenken Bram Bogaard en Jaap van der Leer een alarminstallatie om de buurt bij inbraak te alarmeren. Bram: 'Het beveiligingssysteem bestaat uit een bedienings- en controlepaneel in de schakelruimte naast de nooduitgang. Hier staat ook de kist opgesteld waarin zich het brein van het systeem bevindt. Bij alarm gaan 3 autoclaxons loeien en treedt een oranje zwaailicht in werking. Het zwaailicht en 2 van de claxons zijn aangebracht boven de ingang van de H.C., op de nok van het dak, zodat de gehele buurt het zwaailicht kan zien. De derde claxon is gericht op de Chr. de Wetstraat.'

In het najaar van 1971 vindt weer een lekkage plaats, door een misverstand over het afsluiten van het water tijdens een vorstperiode. De Hobby Club heeft het moeilijk, juist op het moment dat ze zo zoekt naar haar vorm. Ook worden er periodiek geluiden van gemeentewege vernomen, dat de brandweer zich zorgen maakt over de brandveiligheid op de zolder. Op grond van door de brandweer verricht onderzoek is een kostenraming gemaakt van aanbevolen extra voorzieningen. In een vergadering van de SBHCD, die op 24 juni 1971 in de bestuurskamer van de HCD werd gehouden, was naar voren gekomen, dat de geschatte kosten nogal hoog uitvielen. De stichting beseftte dat de HCD daarvoor niet kon opdraaien, 'vooral omdat de Gemeente zelf de zolder voor dit doel heeft aangewezen en de inrichting geheel in overleg met de Dienst van Publieke Werken heeft plaatsgevonden.' Het saldo van de Stichting bedraagt op dat moment fl 5859,20, maar dit voor andere doeleinden bestemde geld wordt niet aangesproken voor het verbeteren van de brandveiligheid.

Bij al die problematiek op de zolder, hebben de Hobby Club vakantiecampen nog het meeste succes, hoewel het aantal deelnemers slinkt, vooral in de zomer. Er wordt met twintig leden een pinksterkamp gehouden in een ongerept natuurgebied in het Brabantse Esbeek en met acht leden een zomerkamp op het terrein van boer Raaijmakers in Oirschot, aan de rand van een groot bos en achter de weilanden waar koeien grazen en 's nachts een uil vliegt. Het is een klein, maar sfeervol kamp, waar een groeiende berg lege beugelflessen van de firma Grolsch de tent van Daan Tits markeert. Er wordt vaak naar het dorp gefietst, waar het appelgebak in café De Zwaan veel afnemers telt, en langs het riviertje de Beerze wordt er uitgekeken naar de zeldzame ijsvogeltjes die daar vaak worden gesignaleerd. Eén keer zien we een blauwe schicht. Het herfstkamp van 1971 telt drieëntwintig deelnemers en wordt in Rucphen gehouden, waar boer Suyckerbuyck geheel de kampeertoer op is gegaan. Een deel van zijn terrein heet nu 'Camping De Posthoorn' en er is een houten kantine gebouwd waar ook gebiljart kan worden.

In juni 1971 wordt de Hobby Club een week opengesteld voor de Stichting Vakantie Kinder Feesten, in oktober is er een puzzelrit en een feest, met Jan Kraal en Tom Dogterom als discojockeys. In november bestaat de afdeling Toneel vijf jaar, wat aanleiding is tot een passende viering. De toneelstukken die tot dusverre waren ingestudeerd waren allemaal conventionele blijspelen geweest, maar in 1969 hadden de tonelisten al laten zien, dat ze meer in hun mars hadden en overtuigende improvisaties konden brengen. Ter gelegenheid van het eerste lustrum van de afdeling wordt er een experimenteel spel opgevoerd, dat vorm had gekregen op een aantal zogenaamde 'experimenteerrepetities'.

Kees Snoek had in juni het voorzitterschap overgenomen van Margriet Bodbijn, die op 1 september 1971 samen met Kees Ruurs naar Amerika vertrok. (In juli 1972 zouden zij in Nederland met elkaar trouwen en na enige tijd naar Canada emigreren). In september 1971 brachten Anja, Kees en Tom de derde *Hobby Puk* van het jaar uit, gevuld met onder meer ledeninformatie (er hebben sinds januari 26 leden afgeschreven en er zijn er 33 bijgekomen), een artikel van Frits van Vugt over algemene biologie, wat zogenaamde 'Hobby Kolder' en de traditionele 'Puks Peins Pagina', maar vooral vermeldenswaard is het lange technische en informatieve artikel van Tom Dogterom over drugs, waarin ook vermeld wordt, waar je het spul kunt krijgen: 'Er zijn genoeg gelegenheden om aan shit te komen zoals popfestivalletjes in het Wantijpark, maar je kunt altijd terecht in Sprankje Groen. Als je echter van plan bent om flink wat geld te besteden, ga dan naar Amsterdam, want dan ben je goedkoper uit, ook

als je de treinreis meerekent.' Ja, Amsterdam was natuurlijk het 'Magies Sentrum van het Heelal', maar ook de Dordtse drugscene mocht er wezen. 'Sprankje Groen' op de Voorstraat, voorheen 'Shiva' geheten, was een jeugdcentrum waar onbekommerd werd geblowed. Tom, die zich in de komende jaren zou ontpoppen als liefhebber van rode Bordeauxwijnen, houdt de lezer geruststellend voor: 'Als we veel oudere mensen in Dordt moeten geloven is "Sprankje Groen" een komplette hel waar de jeugd verpest wordt omdat je dààr vooral in kontakt komt met verdovende middelen. Maar als je zelf niet wilt, zullen ze je heus niet dwingen om te gaan roken.' In het christelijke *Dordts Dagblad* werd schande gesproken over dit artikel. Het was de eerste keer, dat er in de plaatselijke dagbladpers zo uitvoerig werd stilgestaan bij een nummer van de *Hobby Puk*!

Toms artikel was verlucht met een tekening van een in hoger sferen verkerend langharig figuur, met in een wolkig ballonnetje de tekst 'The only way to fly'. Deze tekening, evenals twee andere – van modern geklede hobbyfiguren – was van de hand van Rieke van der Stoep, die hiermee als Hobby Club tekenares debuteerde. Later maakt zij er nog twee tekeningen bij, maar door het stopzetten van de reeks cluborganen kon zij haar rol als opvolgster van Wim Dolk helaas niet verder waarmaken.

Geïnspireerd door het voorbeeld van de landspolitiek, stelde Kees Snoek een nieuwe wijze van bestuursvorming voor, die hij op de ledenvergadering van 15 januari 1972 toelichtte: de toekomstige voorzitter treedt als 'bestuursformateur' op, 'waarbij hij zelf een aantal mensen polst met wie hij na overleg en onderling goedkeuren van het te volgen beleid en programma het nieuwe bestuur vormt. Deze verandering heeft als voordeel dat een grotere eensgezindheid bereikt wordt. Het laatste woord is natuurlijk aan de leden, want die kiezen ten slotte het bestuur op de ALV.' Het was erop of eronder. Alle betrokkenen waren het er

nu wel over eens, dat de oude HC-gedachte niet meer van deze tijd was. We moesten naar een nieuwe vorm toe, waarin toch een zekere hobbygerichtheid behouden zou blijven. Biologie deed het goed, omdat het een 'moderne hobby' was, die snaren deed trillen bij de hedendaagse jeugd. Biologie wees de weg. Kees stelde op de ALV van 15 januari 1972, dat uit de eerstkomende maanden moest blijken, of we als vereniging konden doorgaan of niet. De leden zegden hun medewerking toe, maar als het ernst is zeggen leden altijd ja en amen. De notulen van de bestuursvergadering van 9 februari 1972 bevatten de omineuze mededeling, dat de kas zo goed als leeg was en dat de Stichting 'gepord' moest worden.

De heer A.E. van Munster, die zich ook zorgen maakte over het voortbestaan van de club, schreef op 25 april een brief aan het bestuur, die begon met de volgende zinnen: 'De activiteit en het aantal van de HCD-leden loopt achteruit. Mijns inziens is de oorzaak daarvan dat er doelloos gewerkt wordt. Bovendien is de instelling van de jeugd veel meer dan vroeger ingesteld op het sociale vlak.' Vervolgens opperde hij, dat de HC'ers zich zouden gaan richten op sociaal werk, zoals 1) meubels herstellen voor ouderen en invaliden, 2) sier- en gebruiksvoorwerpen maken en cadeau doen op verjaardagen van alleenstaanden, 3) alleenstaande bejaarden en invaliden bezoeken en 4) toneelavonden houden voor bejaarden, invaliden en alleenstaanden. Echter, in het iktijdperk van de jaren zeventig verdween de sociale betrokkenheid van de jaren zestig als sneeuw voor de zon. In de aangebroken narcistische jaren bezwangerd met hallucinogene geuren bleven Van Munsters suggesties vrome wensen. Juist het gebrek aan solidariteit begon de Hobby Club op te breken.

Maar het laatste punt van Van Munsters verlanglijstje werd verwezenlijkt: de afdeling Toneel zou, meer nog dan voorheen, voorstellingen gaan verzorgen in bejaardentehuizen en andere instellingen met een sociale inslag. Het blijspel waarmee Toneel het meeste succes had in zijn bestaan was 'De avond van de zevende juli', op 29 januari 1972 opgevoerd op de Hobby Club, en vervolgens op 17 maart in Amstelveen, een rusthuis voor nonnen die in de missie hadden gewerkt, op 14 april in bejaardencentrum Vijverhof en in maart 1973 nog een laatste keer, voor de personeelsvereniging van de Nederlandse Spoorwegen, die in het Phil-gebouw in de Lange Breestraat werd gehouden. 'En hoe groot is de beloning, wanneer de dag van de uitvoering daar is. De aparte geur van de kleedkamer, van schmink, poeder, lijm en pruiken. Die tintelende spanning van: "Hoe zal het gaan" en dan het laatste applaus. De vreugde, de voldoening, de ontspanning.' (A.E. van Munster, *Hobby Puk*, januari 1971). De opvoering op de Hobby Club zelf gaf zeer veel voldoening: niet alleen was de zaal helemaal tot achterin gevuld, maar ook ontving de heer Van Munster als blijk van erkenning voor vijf jaren inspirerende regie het onderscheidingsteken van de Hobby Club, het zilveren H'tje.

Inmiddels waren eigenlijk alleen Toneel, Biologie en Fotografie actief. Andere, nieuwe hobby's waren niet zo een-twee-drie te bedenken. Er vinden ook andere activiteiten plaats, zoals een bezoek aan de Escher tentoonstelling in het museum Boymans-Van Beuningen, in januari, en een carnavalsviering in februari: het boven-Moerdijkse Dordrecht ontwikkelde zich ineens tot carnavalsstad met zijn 'Merwekrabbers' en 'Prins Krabbejanus'. Ook de Hobby Club kreeg hier een tikje van mee. Verder was er weer iets om naar toe te werken, namelijk de viering van vijf jaar officieel verblijf op de zolder. De viering op 6 mei 1972 werd een succes. Na een openingsrede werd de oude Hobby Club film vertoond, gevolgd door de sketch 'De jarige H.C.', samengesteld door Jan Kraal (een hanenbalk stelde de HCD voor, de

balk kreeg een zilveren H'tje opgespeld), daarna de door Kees Snoek geschreven eenakter 'De colporteur op zondagmiddag of Dicentra spectabilis', waaraan ecologische bekommernissen grondslag lag. Na de pauze volgden: 'Spreekkoor' (een sketch van Jan Kraal), 'Moord' (een korte eenakter, geschreven door de heer Van Munster), 'En route' (een sketch van Jan Kraal) en een diaprogramma. De avond werd een buitengewoon succes. Het was de laatste keer, dat vele oud-leden naar de zolder togen.

Philips doneert een handsteelstofzuiger; maar van het oude HC-ideaal valt het stof niet weg te blazen. Een van de leden pleegt een inbraak in de Bar. Het bestuur zint op een radicaal herindelingplan; in verband hiermee zullen de Veron en de Volksuniversiteit niet langer gebruik kunnen maken van de lokaliteiten van de HCD. Op 27 mei 1972 wordt een ALV bijeengeroepen, waarop Kees stelt dat het bijzonder slecht gaat met de club. Het bestuur heeft dan ook besloten tot een opschorting van de gewone activiteiten en een 'structureel-planologische verandering van de Hobby Club'. Na de ondergang van Modelbouw was de vleugel bij de ingang een moeilijk in te delen ruimte gebleven, waar weinig van uitging. De andere vleugel was veel populairder door de aanwezigheid van de bar, die als een magneet de leden naar zich toe trok. Op voorstel van Jan Tom en Ron Borger zal deze vleugel geheel worden omgetoverd tot 'gezelligheidsruimte', terwijl de voormalige modelbouwvleugel vrijwel in zijn geheel als toneelzaal zal worden ingericht. Deze grootser opgezette zaal, die Toneel niet met andere faciliteiten hoeft te delen, zal op de gewone hobbyavonden worden afgesloten. Op de gewone openingstijden wordt zo het in gebruik zijnde oppervlak van de zolder kleiner en gezelliger. Verder moet er, als gevolg van deze radicale verandering van de twee vleugels, met diverse afdelingen worden geschoven. De afdeling Biologie, die al een jaar achterin de voormalige modelbouwvleugel opereerde, moet verhuizen naar de ruimte aan het begin van de vleugel, waar Artistieke Hobby's al sinds november 1968 haar stekje had gevonden. Op haar beurt verhuist de afdeling Artistieke Hobby's naar de afgescheiden ruimte tussen de doka en de afdeling Radio, waar zich de bestuurskamer bevindt. De afdeling Houtbewerking krijgt het gedeelte daarnaast toegewezen, zodat de afdeling Radio nu helemaal geconcentreerd wordt in de ene studio die haar resteert. Het bestuur zal voortaan de voormalige Veron-studio gaan gebruiken. Voor afdeling Artistieke Hobby's betekent dit een nieuwe impuls, want zij zal de afscheiding verder opbouwen en aan haar kant versieren met een fraaie plastiek in felle kleuren van een soort van tropische palm in een zonovergoten landschap. Er zit een risico aan de nieuwe indeling: de bloeiende afdeling Biologie wordt in haar activiteiten gestoord en moet daarna opnieuw opstarten. Het risico wordt genomen. De leden aanvaardden het plan. Ron Borger loopt rond met plannen voor een afdeling Film.

De maanden na deze beslissing (met in de vakantie het intermezzo van de door de Gemeente geplande en bekostigde Vakantie Kinder Feesten activiteiten op de HC-zolder, evenals het jaar ervoor) wordt er aan de herindeling gewerkt, maar het aanvankelijke enthousiasme zakt weldra in. In augustus wordt gesteld, dat we veel last hebben van de leden in de leeftijdsgroep van 16 tot 18 jaar, terwijl juist de leden van 13 tot 16 jaar redelijk actief zijn en de leden die de 18 zijn gepasseerd zich rustig houden. In november draagt Kees zijn voorzittershamer over aan Bram Bogaard. In het jaarverslag over 1972 wordt de weinig rooskleurige situatie nog enigmatischer toegedekt: 'Tot slot zouden we kunnen zeggen, dat de laatste maanden van het jaar bij de verbouwing is gebleken, dat slechts een kleine groep zich met volle inzet en toereikende interesse voor de Hobby Club wilde inspannen. Terecht

kunnen wij deze kleine groep de basis van de Hobby Club noemen. Of deze basis breed genoeg zal zijn, zal in 1973 moeten blijken.'

De Hobby Club kampen van 1972 geven ook een afkalvende belangstelling te zien: aan het pinksterkamp te Udenhout nemen nog 21 leden deel, maar het zomerkamp te Oirschot en het herfstkamp te Rucphen worden elk door slechts tien leden bijgewoond. De grotere welvaart, die jongeren in staat stelde in het buitenland op vakantie te gaan, had in de loop der jaren al geleid tot een afname van deelnemers aan het zomerkamp, maar tot dusverre waren de HC-vakantieweekends juist heel populair geweest. In 1973 zet de trend zich voort: er wordt een paaskamp gehouden in Oirschot, waar zich 14 leden voor inschrijven, een zomerkamp te Oirschot met 12 leden en een herfstkamp te Rucphen met 10 leden.

Inmiddels had de Stichting voor Culturele Educatie in de Nieuwstraat een hobbycentrum ingericht, dat toegankelijk was voor alle leeftijden. Het bleek, dat ouderen meer behoefte hadden aan hobbyactiviteiten dan de jongeren van 13 t/m 23 jaar die de Hobby Club bevolkten. Secretaris Jan Tom, studerend in Nijmegen, schrijft in de uitnodiging voor de ALV van januari 1973: 'Ik vraag je nadrukkelijk te komen, omdat op deze avond belangrijke mededelingen over de situatie op de HCD gedaan zullen worden. Dit zou wel eens de laatste ALV kunnen worden.' De leden beloven weer veel op de ledenvergadering, maar er komt weinig tot niets van terecht. De bestuursleden, die door studie en werk vaak op de woensdagavond verhinderd zijn, zien het steeds minder zitten. Er is wel een kleine groep leden, die er plezier in vindt de 'gezelligheidsruimte' verder in te richten en te verfraaien.

Alleen de afdeling Toneel gaat gestaag verder. Op 10 en 17 februari 1973 wordt het toneelstuk 'De zon tegemoet' op de Hobby Club opgevoerd en in maart in Amstelveen. De eerste opvoering trekt een honderdtal belangstellenden. Op 30 maart 1973 ontvangt ons de voorzitter van de SBHCD, de heer J. Dortwegt, die vooral in het contact met de Gemeente veel voor de Hobby Club heeft gedaan: 'De nuchtere en heldere adviezen die hij gaf, kwamen uit een belangstellend en warm meelevend gemoed. En hierdoor heeft hij de sympathie van vele bestuursleden gewonnen.'

Deze necrologie is afgedrukt in een nieuw mededelingenblad in folioformaat, *Vanonder de hanebalken*, waarvan twee nummers verschijnen, in maart en in mei 1973. In het eerste nummer wordt gesteld, dat het grootste deel van de verbouwing achter de rug is, dat de heer Van Munster zeer goed te spreken is over de nieuwe toneelzaal en dat de nieuwe recreatiezaal van uitstekende kwaliteit is. In deze 'ontspanningszaal' treft het moderne interieur in de kleuren groen en oranje. Een strook van de zolder is beplakt met zilverpapier, in het visnet dat al jaren daarvoor aan het plafond was bevestigd hangt nu ook een zwaailamp, die de schemerige ruimte af en toe hel verlicht. Achterin op het podium is een discobar gecreëerd. Overal zijn zitgelegenheden gecreëerd, met kussens, tafeltjes en stoeltjes. Aan de wanden hangen affiches van de surrealist Labisse en van de in die jaren onvermijdelijke Che Guevara. Boven de bar is een apart ogend pannendak gemaakt en als we achterin op het podium zitten, zien we recht tegenover ons een levensgroot damesoog ons aanstaren vanuit een geschilderde compositie van blokken en cirkels. Binnenkort komt er ook een tennistafel bij. Maar probleem blijft de geringe opkomst op de HC-avonden.

Bram Bogaard schrijft dat het bestuur dit jaar alle afdelingen serieus op gang wil brengen, voorzover dat nog niet het geval was, dat wil zeggen naast Toneel ook Fotografie, Radio,

Artistieke Hobby's en Biologie/Chemie. Over Modelbouw wordt niet gerept: die afdeling was allang afgeschreven. Er zullen prijsvragen worden uitgeschreven met onderwerpen waarover de leden van de afdeling Fotografie foto's moeten trachten te maken. Het eerste onderwerp is: milieuvervuiling. Kees Snoek schrijft dat de in het verleden voorgestelde veranderingen niet ver genoeg gingen: 'want deze kleine concessies aan de heersende smaak betekenden geen totale ommekeer: we hielden steeds (vaak krampachtig) vast aan het oude HC-ideaal van: hobbïën, hobbïën, niets dan hobbïën.' In mei 1972 wilde het bestuur hieraan iets veranderen, door een nieuw ideaal te scheppen. We zullen zelfs op den duur een andere naam moeten aannemen dan 'Hobby Club', en met het woord 'propaganda-actie' hoef je niet meer aan te komen, want dat wekt alleen maar associaties met padvindsters in korte broeken, trompetten, vanen en strijdlieiders. 'Hieraan kan men de conclusie verbinden, dat de "hobby club" (ook al zo'n belaste naam) die zo'n "propaganda-actie" organiseert, maar een maffe, ouderwetse bedoening is. Deze conclusie is bij een actie niet alleen schadelijk voor ons image, zij kan ook dodelijk zijn voor onze actie zelf.'

Op de ALV van januari 1973 was besloten om één jaar lang, als proef, mensen boven de 24 jaar toe te laten tot het lidmaatschap. Gedurende dat jaar zouden ze geen stemrecht bezitten. In *Vanonder de hanebalken*, nr. 2 (mei 1973), wordt dit gecorrigeerd: leden boven de 24 krijgen wél stemrecht, alleen niet over de kardinale vraag of de proefmaatregel een vast artikel in het Huishoudelijk Reglement zal worden. De proefmaatregel was een poging om de basis van de Hobby Club te verbreden, maar de HCD was in zijn bestaande constellatie eigenlijk niet aantrekkelijk voor oudere leden, en er is ook niet serieus geprobeerd hen te werven. Enkele jonge leden maken in het voorjaar van 1973 zeshonderd circulaire ter verspreiding (via de docenten) op enkele huishoudscholen en een LTS, maar de actie heeft geen succes: er komt *niemand* opdagen. Dit plaatst een domper op het door de verbouwing gegenereerde enthousiasme.

De desintegratie van de Hobby Club is compleet. Er waren twee blokken ontstaan: de 'jonge' en de 'oude' leden, maar die blokken zelf waren ook weer in zichzelf verdeeld, diffuus. Op 16 mei 1973 wordt Wim Gijzen, een van de meest serieuze jongeren, in het bestuur opgenomen, maar het jongerenblok als geheel blijft pressie uitoefenen om de Hobby Club te transformeren tot iets geheel anders. Jan Tom, in maart 1973 voorzitter geworden, en Bram Bogaard, die als vice-voorzitter in het bestuur blijft, ageren tegen het schenken van alcohol op de club. Zij willen eigenlijk de club opheffen, maar stuiten op verzet van de jongere leden, de enigen immers die hele avonden aanwezig zijn. Het bestuur bestaat in mei 1973 uit één persoon van 26 jaar, twee leden van 22 jaar, één van 21 en één van 15. Die van 15, Wim Gijzen, constateert dat er op gemiddelde avonden slechts tien, hooguit vijftien leden aanwezig zijn. Het ledental van de HCD is gedaald tot 53 leden, die bij elkaar maandelijks 156 gulden aan contributie afdragen, waarbij dan nog de winst van de bar komt als een van de regelmatige inkomsten.

Op een vergadering van 10 mei 1973 met de SBHCD stelt Stichtingspenningmeester Jhr. Mr. W.H. de Savornin Lohman dat er te weinig leden zijn voor een gezonde financiële basis van de Hobby Club. Op 16 augustus 1973 vindt er nog een gesprek op het Hof plaats tussen de heer F.J. Bleijerveld van de Stichting voor Culturele Educatie en Jan Tom, die wordt vergezeld door Kees Snoek. Frans Bleijerveld stelt voor reclame te maken via de Drechtstedenagenda in de krant en te gaan samenwerken met de groep 'Jonge Onderzoekers', maar eigenlijk zien

Jan en Kees dat niet werkelijk zitten; ze zijn in feite gekomen om hun nood te klagen over de welvaartsmentaliteit die hun club naar de ondergang voert. Alleen Toneel, Fotografie en Biologie hebben nog toekomst, ook al is de laatste afdeling in een impasse geraakt door het vertrek van haar oprichters, die om studieredenen geen tijd meer hebben. Tussen deze afdelingen in bevinden zich op de zolder chaotische gedeelten 'die doornen in het oog zijn en de totaalindruk niet al te best maken'. In december 1973 voert de afdeling Toneel in kerstherbergen twee maal een door Kees geschreven kerstspel op, 'Geen pudding met slagroom of De verwachting', welks boodschap min of meer inhoudt dat de zuiverheid van de taal moet worden herwonnen.

Maar op 10 november 1973 was de verantwoordelijkheid voor de Hobby Club Dordrecht al overgedragen aan een geheel nieuw bestuur. Bram Bogaard ontving bij deze gelegenheid het laatste zilveren H'tje uit de roemruchte geschiedenis van de HCD.

HET EINDE

10 november 1973 – 20 januari 1974

Op 10 november 1973 treedt het bestuur en bloc af, inclusief Wim Gijzen, die ene jongere die een half jaar tevoren was toegetreden. De nieuwe voorzitter wordt Piet de Graaf, een relaxte gozer van een jaar of negentien die eerder de heer Van Munster had gechoqueerd met zijn verklaring dat hij in het huwelijk was getreden om officieel meerderjarig te kunnen worden. Op zaterdag bemant hij een seksboetiek op de Voorstraat. Secretaris wordt een schimmige figuur, die een Methadonkuur volgt om van zijn heroïneverslaving af te komen. De oudere leden halen Eddy van Munster, zoon van de toneelregisseur, over ook toe te treden tot dit jongerenbestuur – om via hem nog een beetje zicht te blijven houden op de gang van zaken. Veel activiteiten worden voorsnog niet ontplooid door dit nieuwe bestuur. In de ‘ontspanningsruimte’ geven de jongeren zich voornamelijk over aan de ervaring van dat wat groter is dan zichzelf, gestimuleerd door hallucinerende muziek, kruidenthee en af en toe een trekje aan een marihuanasigaret. De argeloze bezoeker vangt vleugels op van de geparfumeerde lucht die in die dagen tot in de bruine en paarse kleding van de jongeren hangt. De Hobby Club begint meer en meer op Sprankje Groen te lijken, waar de met kussens bezaaide vloer is gedecoreerd met soms wat op de muziek mee wiegende of deinende lichamen. Het deksel vliegt van de doos van Pandora: vele jeugdigen die er de lucht van hebben gekregen dat de Hobby Club is omgeturnd, komen erop af. Jaap Timmermans, die penningmeester is geworden van de SBHCD, komt op een zaterdagavond binnen en loopt hoofdschuddend door de gezelligheidsruimte.

Op 6 januari 1974 kondigt het jongerenbestuur aan, dat de Hobby Club voortaan vaker geopend zal zijn: op woensdagmiddag en zaterdagmiddag uitsluitend voor hobbyactiviteiten, maar op woensdagavond, zaterdagavond en zondagmiddag voor sociale activiteiten. De Hobby Club kent voortaan de volgende afdelingen: Muziek, Houtbewerking, Modelbaan, Artistieke Hobby's, Fotografie, Planten & Aquaria en Toneel. Opmerkelijk is het ontbreken van de afdeling Radio, die kennelijk tot afdeling Muziek is gepromoveerd. Maar klachten inzake nieuwe wateroverlast, die al in oktober de gemeente ter ore zijn gekomen, doen haar besluiten de verhuurovereenkomst met ingang van 15 februari 1974 te beëindigen. Dit wordt medegedeeld in een brief van 23 januari 1974 aan de SBHCD. Dat is echter drie dagen nadat de Hobby Club Dordrecht op aandringen van enkele oudere leden zichzelf heeft opgeheven. Het einde kwam snel en onverwachts: diverse leden en niet-leden, zelfs ook enkele bestuursleden van de HCD, waren betrokken bij een jeugdbende van zeventien man, die in de periode van einde 1972 tot begin 1974 achtentwintig inbraken en diverse winkeldiefstallen had gepleegd. Naar aanleiding van de inbraken die in 1971 in de Hobby Club plaatsvonden, constateerde ik in hoofdstuk 7, dat het bederf van binnenuit kwam. Het bederf had zich ook in het bestuur genesteld, de enkele goeden niet te na gesproken. De buit bestond uit allerlei geluidsapparatuur, zoals transistorradios, cassette-recorders, bandrecorders, luidsprekerboxen en diverse televisies, elektrische gitaren en veel sieraden. De totale waarde van de gestolen goederen bedroeg twintigduizend gulden. Sommige gestolen spullen waren op de Hobby Club onder het oude toneelpodium verstopt.

In een brief aan het College van B&W, ondertekend door Piet de Graaf, Bram Bogaard en Kees Snoek, wordt gevraagd de afdeling Toneel het gebruik van één vleugel van het gebouw toe te staan, opdat zij daar kan doorgaan. Maar de dienst Openbare Werken, gesouffleerd door de brandweer, adviseert de zolder voortaan niet meer toegankelijk te stellen voor welke vereniging dan ook. De afdeling Toneel heeft dan al een goed heenkomen gezocht naar Amstelveen, waar de nonnen een vochtige schuur beschikbaar stelden als repetitieruimte en voor de opslag van decor en attributen. Later krijgt Toneel ruimte toegewezen in Centrum Nieuwstraat, waar zij verder gaat onder de naam 'Toneelgroep Decorum'. De enige afdeling waarvoor samenwerking een noodzakelijke voorwaarde is, is al wat resteert van de HCD. Op 8 november wordt ook de SBHCD ontbonden. Uit de nalatenschap van de Hobby Club Dordrecht worden twee vergrotingsapparaten, een microscoop, gereedschap en allerlei op de zolder aangebrachte voorzieningen geschonken aan de gemeente Dordrecht. De Stichting bezit een voordelig saldo van fl 4298,72, dat volgens de penningmeester te danken is aan 'de zuinigheid en zelfwerkzaamheid van de Hobby Club leden'. Hiervan wordt fl 2500,- geschonken aan de toneelgroep die uit de HCD is voortgekomen. De notulen van de vergadering bevatten de volgende nabeschouwing: 'Vast is komen te staan dat het een vereniging is geweest die een belangrijke bijdrage heeft geleverd aan het jeugdwerk in Dordrecht en de sympathie heeft gehad van burgemeesters en vele burgers. Het is triest en het heeft ons bedroefd dat dit jeugdwerk op een zo pijnlijke wijze heeft moeten eindigen.'

Hanenbalken en dakbeschoot beschermen anno 2000 niet meer leden en bezittingen van de H.C.D., maar overtollig materiaal van de school.

De hobbyzolder aan het Oranje Vrijstaatsplein wordt nu een rommelzolder van de school; langzamerhand vervaagt de herinnering aan de club en verwondert het zoveelste

nieuwe schoolhoofd zich over de herkomst van de gemetselde ruimtes, waarvan er één veel weg heeft van een donkere kamer. Voorafgaand aan de derde reünie van de HCD, op 4 november 2000, lopen talloze oud-leden weer rond over die oude zolder waar ze zoveel herinneringen hebben liggen, en filmt de NPS voor het televisieprogramma 'Andere Tijden' hun confrontatie met het verleden. De Hobby Club is een uniek stukje geschiedenis geworden.

PRODUCTIE, ZELFEXPRESSIE, CONSUMPTIE: DE HOBBY CLUB ALS SPIEGEL VAN DE SAMENLEVING

De Hobby Club gedachte van Leonard de Vries kwam niet uit de lucht vallen. In augustus 1949 was bij de Bezige Bij het eerste nummer verschenen van het blad *Hobby Club*. *Technisch en populair-wetenschappelijk maandblad voor jong en oud*. Maar vier jaar eerder, in september 1945, had deze voortvarende uitgever al een 'Tijdschrift voor de Nederlandse jongeren' gelanceerd onder de titel *Ruim baan*, waarin onderwerpen aan de orde kwamen zoals luchtvaart, sport, tuinieren, fotograferen, films, techniek, mode en toneel. De redactie hiervan bestond uit Henriëtte van Eyk, Wim Hora Adema en A. Viruly. Bekende schrijvende Nederlanders zoals Simon Carmiggelt, Joop den Uyl, Hella S. Haasse, Simon (Gerard) van het Reve, Wim Kan, Simon Vestdijk en Leo Vroman leverden bijdragen aan dit blad waarmee de naoorlogse jeugd 'bezielt' moest worden. *Ruim baan* hield het twee jaargangen vol. Een ander tijdschrift, *Sprekende jeugd – onafhankelijk jongerenblad ter bevordering van internationale vriendschap*, was al tijdens de oorlog ontstaan. In het bevrijdingsjaar werd in dit blad gediscussieerd over de noodzaak van 'opbouw en herstel van oude waarden en zeden'.¹

In historische terugblikken wordt de ideologie van de Wederopbouw dikwijls beschouwd vanuit dit perspectief van restauratie van vooroorlogse waarden. De Wederopbouwmoraal heet dan in het teken te staan van tucht en ascese en wordt geschetst als paternalistisch en gezagsgetrouw. Al in 1928 had Menno ter Braak zijn befaamde artikel geschreven onder de titel 'Waarom ik "Amerika" afwijs', waarin hij waarschuwde tegen Amerika's 'tendentie tot wanorde en oppervlakkigheid'. Na 1945 klonken er waarschuwingen tegen de materialistische 'massacultuur' van onze bevrijders, die leidde tot het ontstaan van de 'massamens' en tot zedenverwildering en vervlakking. Het was in deze bezorgde optiek natuurlijk vooral de jeugd die het gevaar liep te verworden tot 'massajeugd' of 'asfaltjeugd', dus er dienden krachtige initiatieven te worden genomen om dit gevaar te bezweren en de gemeenschapsgedachte te behouden. Zo kwam in 1945 de *Nederlandse Jeugdgemeenschap* tot stand, min of meer als een voortvloeisel uit de *Nederlandse Volksbeweging*, die tijdens de oorlog was opgericht door enkele door de bezetters in Sint-Michielsgestel gegijzelde intellectuelen. De bedoeling van deze beweging was om te komen tot één nationaal streven naar nieuwe verhoudingen, waarbij de christelijke antithese en de klassenstrijd werden doorbroken.² Op het politieke toneel presenteerde zich in 1946 de Partij van de Arbeid als een doorbraakpartij, die ook plaats bood aan katholieken en protestanten. De betekenis van de verzuiling werd hiermee gerelativeerd.

De *Nederlandse Jeugdgemeenschap* streefde weliswaar naar samenwerking tussen de gezindten, maar het hoofddoel was de jeugd positieve idealen bij te brengen en af te houden van rondhangen, vandalisme, dansmanie, zedeloos gedrag, werkschuheid, onverschilligheid en het gebruik van tabak en alcohol. Hiertoe werd een beroep gedaan op de bestaande jeugdorganisaties, die met hun zeden en cultuur de jeugd een anker konden bieden. Niet alleen christelijke jongelingsverenigingen sloten zich aan, maar ook de socialistische AJC. In 1950 waren 29 jeugd- en jongerenorganisaties in de *Nederlandse*

Jeugdgemeenschap verenigd. André van der Louw, auteur van *Rood als je hart, 'n geschiedenis van de AJC*, geeft de volgende karakteristiek van de toenmalige eenheidsroes:

De AJC laat zich ook een beetje meedeinen op de lieflijke golfslag van de naoorlogse harmonie. Alle gezindten onder één deken. Samen opbouwen, een ander Nederland maken. Schouder aan schouder met politiek en levensbeschouwelijk anders georiënteerde jeugdorganisaties. Het is de tijd van massaspelen met duizenden jonge deelnemers met veel rood-wit-blauw en oranje en als het kan de koningin op bezoek.³

De historicus E.H. Kossmann schetst een beeld dat hierbij aansluit: 'Half Nederland sprak met gelijke devotie over eenheid, eensgezindheid, tucht en gezag'.⁴ Het nieuwe was dan toch de ontzuilingstendens, althans de wil tot samenwerking met andersdenkenden. Maar volgens Jacques Janssen, auteur van een grondige studie over jeugdcultuur in Nederland, hield de harmonie niet stand: 'De verzuiling was sterker dan de eenheidsroes, in de grote-mensen-samenleving en in de jeugdbeweging. De vooroorlogse samenleving herstelde zich, onstuitbaar als een duikelaar'.⁵ De samenleving en het geestelijk klimaat van de jaren vijftig vertoonden 'nog vele kenmerken van het ernstige en vrome interbellum'.⁶ Het doorbraakstreven van 1945 was mislukt.

Het vigerende beeld van de jaren vijftig is tamelijk statisch: tucht en ascese overheersen en de verzuiling triomfeert. Terecht verzet Arjan Dieleman zich tegen dit standaardbeeld, dat zijns inziens alleen in stand blijft als we de blik gericht houden op de nationale politiek.⁷ Hij haalt een studie van Bleich en Van Weezel aan, volgens welke het 'doorbraakstreven van 1945 al een aankondiging [is] van de veranderingen die in de jaren zestig zullen volgen. De wederopbouw ligt niet in het verlengde van de vooroorlogse jaren, maar vormt een onderbreking van dit streven'.⁸ Andere onderzoekers hechten veel belang aan de kritiek op de vooroorlogse hokjesgeest, maar omdat veel vooroorlogse partijen en organisaties in de oorlog verboden waren geweest, kregen de restaurateurs hun kans om de oude verhoudingen te herstellen. Verder schrijven zij het aan de noodzaak tot materiële wederopbouw toe, dat discussies over hervormingen of hergroeperingen in de jaren vijftig uitbleven en pas weer oplaaiden toen de ergste materiële problemen waren overwonnen.

De Hobby Club beweging is een vergeten hoofdstuk in de geschiedenis van de jeugdcultuur, maar juist aan dit voorbeeld kunnen we zien, dat het doorbraakstreven ook heeft geleid tot de oprichting van een *nieuw* soort jeugdorganisatie. Dat de bij de *Nederlandse Jeugdgemeenschap* aangesloten organisaties toch weer op zichzelf werden teruggeworpen – en geconfronteerd werden met ledenverlies en daaruit voortvloeiende opheffing – heeft ook te maken met het feit, dat zij ondanks de samenwerking hun eigen zuiltje bleven vormen. De Hobby Club van Leonard de Vries diende zich echter aan als een jeugdvereniging voor alle jongeren van 13 tot 23 jaar, ongeacht hun religieuze, sociale en educatieve achtergrond. De wil om gezamenlijk aan hobby's te werken en daardoor te komen tot eensgezindheid en harmonie was het enige bindmiddel. Bovendien was de Hobby Club gedachte ontstaan uit afkeer van de 'militaristische' Padvinderij, met zijn hiërarchische structuur en gezagsverhoudingen. De Hobby Club zou een jeugdvereniging zijn zonder jeugdleiders, wars van de bevoogding door ouders.

De aanvankelijk grote populariteit van de Hobby Club was mede te danken aan het economische beroep dat zij deed op haar leden: door je in clubverband aan je hobby's te wijden, bereid je je voor op je toekomst, in een samenleving die grote behoefte heeft aan jonge werknemers in de industrie en op technisch terrein. De Hobby Club sloot tevens aan bij het vanaf 1949 ingezette industrialisatiebeleid van de overheid, en het is dan ook niet verwonderlijk, dat *captains of industry* welwillend stonden tegenover het zogenaamde 'Hobby Club werk' en er via de SBHC hun steun aan gaven. In de pionierstijd van de Hobby Clubs heerste er nog grote schaarste in Nederland. De consumptieve bestedingen lagen in 1950 ongeveer op het peil van de jaren dertig. Ook dit was een belangrijke impuls om lid te worden van een Hobby Club: door 'botje bij botje' te leggen, kon je sneller meer bereiken dan in je eentje. Op de Hobby Club bouwde je onder deskundige leiding ontvangers, eenvoudige radiootjes en versterkers die in de handel onbetaalbaar waren, zeker voor jongeren met een karig zakgeld. De Hobby Club wilde openstaan voor iedereen, dus de contributie werd bewust laag gehouden.

Ondanks de democratische aandrift van de beweging, was het onvermijdelijk dat er toch een soort van elitevorming ontstond. We zagen dit op landelijk niveau gebeuren in de Bond van Nederlandse Hobby Clubs, die door de dissidente Hobby Club Dordrecht als ondemocratisch werd ervaren en uiteindelijk werd verlaten. Maar eigenlijk was elke Hobby Club een elite op zich: binnen de clubtraditie werd voortdurend benadrukt, hoe bijzonder het Hobby Club ideaal was en dat het plicht was van elk lid om dit ideaal te verdedigen en verder uit te dragen. Enthousiasme was geboden! Papieren leden werden soms aangeschreven om hen te wijzen op hun verantwoordelijkheid: als zij zich op de Hobby Club niet thuis voelden, konden zij beter uitkijken naar vertier dat beter bij hen paste. Ook toen het Hobby Club ideaal niet meer helemaal aansloot bij de veranderende tijdsomstandigheden, werd het nog steeds met een beroep op de clubtraditie verdedigd, en leden die zich daarin niet konden schikken, hoorden in een Hobby Club niet thuis en konden dus maar het beste verdwijnen. De leden van een Hobby Club waren niet zomaar hobbyisten, neen, zij noemden zich vaak met trots 'Hobbyanen': deelnemers aan een zeer bijzondere, idealistische jeugdvereniging, zonder jeugdleiders. Binnen de Hobby Club Dordrecht werd er nog een speciale elite gevormd door de oprichting van 'Groep X'. Deze mythische Groep X hield op Hobby Club Dordrecht stand, zolang zij nog in haar oude gebouw aan de Hellingen zat. Na de verhuizing in 1965 naar de zolder op het Oranje Vrijstaatsplein heeft Groep X, een enkele flauwe poging tot herleving daargelaten, geen rol meer gespeeld en noemden leden van de HCD zich ook zelden nog 'Hobbyanen'.

De Hobby Club Dordrecht van de jaren vijftig was nagenoeg volledig een jongensclub. Een aantal lang zittende bestuursleden zorgde voor de handhaving van het arbeidsethos, dat leidde tot een behoorlijke productiviteit. Een klein aantal oudere leden, van wie er enkelen tot bekende families hoorden, vormde de onwrikbare basis van de vereniging. Dankzij haar zelfgebouwde versterkers en haar bereidheid tot samenwerking met de gemeente tijdens sportfestiviteiten en vakantiekinderefeesten verwierf de HCD een goede reputatie bij de plaatselijke bestuurders, waarvan er velen lid waren van de in Dordrecht dominante Partij van de Arbeid. Overigens bevonden de meeste Hobby Clubs die langere tijd hebben standgehouden, zich in middelgrote steden, waar de contacten met de gemeente en de plaatselijke industrie laagdrempelig waren en de afstand naar het clubgebouw gemakkelijk met de fiets te overbruggen was. Binnen de clubtraditie werd ook telkens gehamerd op het

belang van het kweken van 'goodwill': een term, die was ontleend aan de opwekkende stukjes van Leonard de Vries.

In 1954 schreef de geestelijke vader van de Hobby Club het boekje *De jeugdgemeenschap-werkplaats Hobby Club. Een handleiding voor het oprichten van een Hobby Club*, waarin hij nogmaals nadrukkelijk de weg wees: waar oudere jeugdleiders ontbreken, komt het allemaal aan op gemeenschapszin en zelfdiscipline. Hij raadt de Hobbyanen aan geen lijst van verboden aan te leggen, maar in plaats daarvan in mondeling overleg af te spreken wat wel en niet gedaan kan worden. 'En als iemand iets doet dat verkeerd is, leg hem dan uit waarom zijn daad of handelwijze verkeerd is. Als de brandweer of de eigenaar eist dat er in de clubruimte geen vuur gebruikt wordt en dat men niet rookt, ga dan niet tot een "verboden vuur te gebruiken, verboden te roken" over. Leg de leden en vooral de nieuwe leden uit dat dit door de brandweer als uitdrukkelijke voorwaarde voor het gebruik van de clubruimte gesteld is en vraag hun te beloven geen vuur te gebruiken. Houd het bij deze ene belofte.'

Daarna vervolgt De Vries, geheel in overeenstemming met de tijdgeest: 'Het zal nodig zijn een corveedienst in te stellen. De meisjes in de Hobby Club zijn de aangewezen personen om het schoonmaakcorvee in te delen en op het schoonmaken toezicht te houden.' Op de HCD waren het in de jaren vijftig toch vooral jongens, die de orde en netheid moesten handhaven, maar later viel deze rol inderdaad aan de meisjes toe. Schoonmaakacties gingen vaak van hen uit; op een foto uit 1967 zien we Lineke Wolkenfelt met koeienletters op een bord schrijven: 'Hier geen troep maken'. Maar ook de oudere jongens kenden veelal een groot gevoel van verantwoordelijkheid. Er was op de Hobby Club sprake van een mimicry van de volwassen wereld, die ook blijkt uit het soms wat plechtstatige taalgebruik. Veel leden van de HCD zijn later in hun leven goed terechtgekomen. Een aantal heeft een academische opleiding voltooid. Over het algemeen treft de grote variëteit in beroepskeuze van de HC-leden, van laborant tot tandarts, van technisch tekenaar tot docent, van timmerman tot computerdeskundige. In mijn ogen was de grote verscheidenheid in belangstelling en sociale achtergrond van de leden een van de aantrekkelijke aspecten van de Hobby Club.

In haar verzet tegen bepaalde als negatief ervaren uitingen van jongeren vertoonde de Hobby Club veel overeenkomst met andere, door ouderen geleide, jeugdverenigingen. De Hobby Club bood een alternatief voor bezoek aan bioscoop en dancings. Zomaar wat rondhangen op de club was taboe, vandalisme was uit den boze, om maar niet te spreken van zedeloos gedrag. Er werd wel op de Hobby Club gerookt, maar alcoholgebruik op de club was taboe, en aanvankelijk ook in de vakantiecampen. In de jaren zeventig werd het gebruik van alcohol in de kampen wel toegelaten, mits het binnen de perken bleef. De Hobby Club Dordrecht had sinds haar oprichting slechts een handjevol meisjesleden gehad, maar deze situatie veranderde in 1959, toen er van lieverlee steeds meer meisjes bij kwamen, die zich voornamelijk opgaven voor de afdeling Artistieke Hobby's. De dominantie van de afdeling Radio en Elektronica werd aangevochten en in zekere zin zou zij zich nooit meer helemaal herstellen van het schisma dat in 1961 optrad. In het begin van de jaren zestig werden er naast de educatieve filmavonden ook 'broodjes dansant' georganiseerd, waarbij de jongeren die in de geluidsstudio de apparatuur bedienden als discojockeys optraden. Het herstel van de pure Hobby Club ideologie dat in 1962 werd ingezet betekende echter, dat het dansen

weer taboe werd. Pas in 1966 werd dit taboe aangevochten, en met succes, want binnen de democratische structuur van de vereniging was er altijd ruimte voor overleg en compromis.

Al aan het einde van de jaren vijftig drong het besef door, dat men niet kon volstaan met alleen maar hobbïën en opbouw van de afdelingen, met een sterke nadruk op productief bezig zijn en vorming van de jeugd. Weliswaar was er altijd al ruimte geweest voor gezelligheid (sterke verhalen vertellen bij de bar, een kaartje leggen), maar allengs breidden de sociale activiteiten zich uit. In 1958 werd het eerste Hobby Club Vakantiekamp gehouden, en het was meteen een hit. Door gezamenlijk de natuur in te trekken, werd bovendien het saamhorigheidsgevoel versterkt, terwijl de befaamde radiovossenjachten toch een hobbyaspect aan de kampen verleenden. Het stedelijke karakter van de Hobby Club Dordrecht deed de behoefte ontstaan aan ontspanning in een landelijke omgeving. De geschiedenis van de HCD in de jaren zestig en zeventig is ondenkbaar zonder de sfeer van de tentenkampen die gewoonlijk werden gehouden op het terrein van Brabantse boeren of in De Wildert, dat kleine stukje Dordts bos in Brabant. Kamperen en trekken waren al sinds de jaren twintig en dertig elementen van de jeugdcultuur. De Hobby Club sloot daarbij aan en vertoonde in haar activiteiten ook opmerkelijke overeenkomst met andere verenigingen, zoals de AJC en de Padvinderij.⁹ Rond het traditionele kampvuur werd er gewoonlijk 'folksinger'-achtige muziek geproduceerd, met sterk akkoordmatige gitaarbegeleiding, waarop goed kon worden meegezongen.¹⁰

Een andere parallel met verenigingen als de AJC en de Padvinderij was, dat er de hand werd gehouden aan de moraal, zij het meestal op vrij onnadrukkelijke wijze. Voor en na het eten werd er netjes om een ogenblikje stilte verzocht voor degenen die dat thuis ook gewend waren en verder lieten de oudere leden erop, dat de jongens en meisjes niet bij elkaar in de tent kropen. Ger de Pee stond bekend om zijn – zoals één lid het later uitdrukte – 'razzia's om de hij-tjes en zij-tjes van elkaar te scheiden'. Met het vrijer worden van de seksuele moraal aan het einde van de jaren zestig nam echter ook de controle af en werd gedoogd dat de rijpere leden hierin hun eigen verantwoordelijkheid volgden. In elk geval is er op één van de kampen een kind verwekt en later op de Hobby Club zelf ook één (door een bestuurslid, dat ook 's avonds toegang had tot de zolder), maar in beide gevallen is het tot huwelijken gekomen die niet alleen standhielden, maar ook uiterst geslaagd waren. Hadden liefdesaffaires medio jaren zestig nog aanleiding gegeven tot conflicten en zelfs één royement, later werd hier op een meer volwassen wijze mee omgegaan. In het begin van de jaren zeventig vond een ware hausse aan Hobby Club huwelijken plaats.

Op grond van in het archief bewaard gebleven gegevens en in het cluborgaan afgedrukte ledenlijsten heb ik een lijst gemaakt van personen die op enig moment tussen 1950 en 1974 lid waren van de Hobby Club Dordrecht. Ik kom daarbij uit op 522 personen, van wie er 90 van het vrouwelijk geslacht zijn. In werkelijkheid zullen er meer mensen lid zijn geweest, mogelijk boven de 600. We kunnen aannemen, dat over het gehele bestaan van de HCD de verhouding van meisjes tot jongens = 1: 5. Maar aangezien tot 1958 de meisjesleden op de vingers van één hand te tellen zijn, komen we voor de jaren zestig en zeventig dicht bij een verhouding van 1 : 4. Één meisje op elke vier jongens: dat leidde af en toe tot broeierige toestanden, waarbij de hobbyactiviteiten in het gedrang kwamen. Geen wonder, dat de opeenvolgende besturen altijd maar prakkiseerden hoe ze de afdeling Artistieke Hobby's konden vrijwaren van storende factoren. Op de afdeling Toneel, die vanaf 1968 tot bloei

kwam, was de verhouding tussen jongens en meisjes ongeveer fiftyfifty. De omgang tussen de geslachten was er ongedwongen en leidde allerm minst af van het einddoel: de opvoering van het ingestudeerde toneelstuk. Maar het feit, dat een ouder persoon, 'meneer Van Munster', de regisseur was, heeft in niet geringe mate bijgedragen tot het succes van deze afdeling.

Over het algemeen waren de leden van de Hobby Club autochtone Nederlanders. De vereniging werd opgeheven, voordat grote groepen Turken en Marokkanen van de tweede generatie de leeftijd van 13 jaar hadden bereikt. Wel telde de Hobby Club een aantal Indo-europese Nederlanders, die meestal ook grote prominentie bereikten binnen de vereniging (bij voorbeeld Ruud Meyer en Ron Borger). Paul van de Weg was een totok met een Indische achtergrond. In de jaren zeventig meldde zich één Antilliaan als lid.

Het is een opmerkelijk feit, dat de Hobby Clubs in het algemeen maar een korte levensduur kenden en dat er slechts weinige tot bloei kwamen. Vele beginnende Hobby Clubs werden genekt door het ontbreken van een goede clubruimte, maar ook waar die wel voorhanden was, bleek de basis van de club vaak uiterst fragiel, juist door het feit dat het ging om een jongerenclub met een jongerenbestuur. Niet alleen was het ledenbestand tamelijk vlottend, ook wisselde de bestuurssamenstelling vaak sneller dan goed is voor de stabiliteit van een club. Het is een algemeen West-Europees verschijnsel, dat het traditionele verenigingsleven na de oorlog over de hele linie verschaalde, niettegenstaande de toename aan vrije tijd tussen 1955 en 1965. Wel groeide in deze jaren de belangstelling voor sportclubs, die immers niet behept waren met pedagogische idealen. Jan Lenders schrijft: 'de jeugd verkoos de neutrale verenigingsvorm boven het moralistische keurslijf van de jeugdorganisatie met hun uniformen en insignes, hun massale ideologische demonstraties, hun spreekkoorliederen en kampvuurromantiek'.¹¹ Niets van dit alles (behalve een beetje kampvuurromantiek) bij de Hobby Club; Leonard de Vries' suggestie, dat de leden van de afdelingen insignes zouden dragen in de kleur van hun afdeling, is bij mijn weten ook nooit gevolgd. Hoewel de geestelijke vader van de Hobby Club graag mocht vertellen dat de Hobbyanen braaf van alles nabootsten wat in zijn boeken stond, is dit niet in alle opzichten waar. Op basis van het Hobby Club ideaal ontstond een specifieke jeugdcultuur, wél behept met pedagogische idealen, maar die niettemin haar eigen weg zocht en tevens een grote dosis vrijheid opeiste.

De vrijere levensstijl leidde tot veranderingen binnen de Hobby Club Dordrecht, maar dankzij de grote betrokkenheid bij het lot van de club van oud-leden als Gijs van Aardenne en Arend Kastelein werden de HC-waarden toch overgedragen op een nieuwe generatie. Bovendien kreeg de Hobby Club in het nieuwe gebouw aan het Oranje Vrijstaatplein te maken met een explosieve groei van het ledental, toen rond 1967 de babyboomers van de jaren vijftig tot de club toetraden. Echter, slechts weinige van deze leden ontpopten zich als blijvers. De Hobby Club had nauwelijks een antwoord op de veranderde behoeften van de jeugd. De toegenomen welvaart leidde tot een steeds voortschrijdend individualiseringsproces en de omarming van een nieuwe consumptieve vrijetijds cultuur. De consumptief ingestelde babyboomers wisten even gemakkelijk de weg naar de Hobby Club te vinden als dat ze haar weer opgaven voor iets anders. In een samenleving die steeds meer rekening ging houden met de wensen van de jeugd en waarin de consumptieve besteding toenam, boden zich ook veel alternatieven aan tot ontspanning.

Op den duur was ook de technische ontwikkeling niet meer bij te houden. De Hobby Club verloor daardoor veel van haar oorspronkelijke aantrekkingskracht van de jaren vijftig, toen bijna iedereen radiolid was. De afdeling Radio was op het laatst eigenlijk niet meer dan een faciliteit. Wel was er veel meer ruimte gekomen voor zelfexpressie, waardoor afdelingen als Fotografie en Artistieke Hobby's perioden van bloei beleefden, omdat zij aansloten bij de explosie van creativiteit die de jaren zestig kenmerkte. Door de gestegen welvaart konden jongeren zich echter ook thuis meer veroorloven en verdween de klemmende noodzaak om hobby's in clubverband te beoefenen. Het werd eer regel dan uitzondering dat jongeren met een fotografiehobby thuis hun eigen doka inrichtten. Het samenwerkingsideaal van Leonard de Vries verloor zijn economische basis en brokkelde langzaam af. Alleen Toneel, de enige afdeling waarvoor samenwerking een noodzakelijke voorwaarde was, overleefde het roemloze einde van de Hobby Club Dordrecht.

In de jaren zeventig werd er door het bestuur met man en macht geprobeerd nieuwe inhoud te geven aan het overleefde Hobby Club ideaal. We zagen hoe de Hobby Club alleen iets bereikte als zij ergens naar toe werkte, als er een duidelijk doel voor ogen stond: het opbouwen en inrichten van de zolder, het organiseren van allerlei acties, het opvoeren van een toneelstuk. En niet in alle gevallen lukte het voor 100% het gestelde doel te bereiken; het bestuur en anderen moesten er flink aan trekken. We zagen ook dat het nieuwe gebouw geen onverdeeld succes werd (naast het risico van stilliggende afdelingen gedurende de bouw). De zolder was oncontroleerbaar en de HC-werkelijkheid was gecompliceerd geworden.

Historisch zaten we vast aan de leeftijdsgroep 13 tot 23 jaar, maar het beoefenen van hobby's in clubverband sloeg steeds minder aan bij de categorie leden in de 'moeilijke leeftijd' van 15 tot 18. De roep om hervormingen klonk steeds luider, en meermalen werd geopperd de Hobby Club te transformeren in een 'soos', dus in een volstrekt consumptief gerichte instelling. In een poging de vereniging te behouden sloten de oudere (bestuurs)leden compromissen met de jongere leden, maar meermalen voelden zij zich als onbezoldigde jeugdleiders, die een stelletje lastpakken en lanterfanters in de hand moesten zien te houden. In het Nederland van 1972-1973 moest alles kunnen en mogen, maar de vereniging holde achteruit. Een nieuwe hedonistische generatie claimde de Hobby Club zolder als haar 'hangruimte' en op 10 november 1973 werd de bestuursverantwoordelijkheid aan deze nieuwe generatie overgedragen. Van de voorgenomen hobbyactiviteiten kwam niet veel meer terecht, maar in de nieuw gecreëerde gezelligheidsruimte gaf men zich over aan het hoogst individuele genot van muziekbeleving mede gestimuleerd door kruidige geuren. Slechts iets meer dan twee maanden later werd er een jeugdbende opgerold, die gestolen spullen op de hobbyzolder had verstopt. Het Hobby Club ideaal was verdampt.

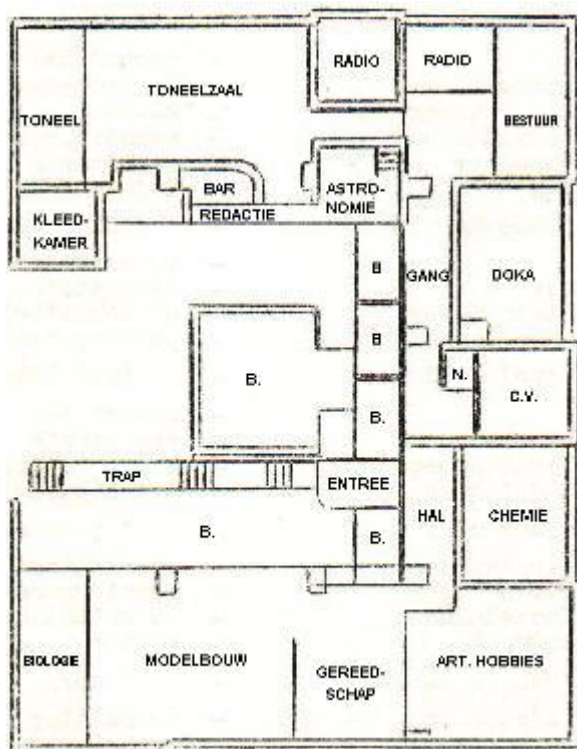
Voetnoten:

1. Tjebbe van Tijen, 'Je bevrijden van de drukpers, jongeren en hun eigen pers in Nederland, 1945-1990'. In: Ineke van der Zande e.a. (red.), *Van de straat: 150 jaar jeugdcultuur in Nederland*, themanummer van *Jeugd en samenleving*, jrg. 21, nr. 2/3, februari/maart 1991, p. 168.

2. Jacques Janssen, *Jeugdcultuur. Een actuele geschiedenis*, Utrecht: De Tijdstroom 1994, p. 97.
3. André van der Louw, *Rood als je hart, 'n geschiedenis van de AJC*, Amsterdam: Uitgeverij De Arbeiderspers 1974, p. 122.
4. E.H. Kossmann, *De Lage landen 1780-1980. Twee eeuwen Nederland en België*, Deel 2, 1914-1980, Amsterdam-Brussel: Elsevier 1986, p. 236.
5. Jacques Janssen, *Jeugdcultuur*, p. 97.
6. E.H. Kossmann, *De Lage landen 1780-1980*, p. 274.
7. Arjan Dieleman, 'De late jaren vijftig of de vroege jaren zestig?' In: Ger Tillemans (red.), *Nuchterheid en nozems. De opkomst van de jeugdcultuur in de jaren vijftig*, Muiderberg: Dirk Coutinho 1990, p. 15-19.
8. Anet Bleich en Max van Weezel, *Ga dan zelf naar Siberië!!! Linkse intellectuelen en de koude oorlog*, Amsterdam: Socialistiese Uitgeverij 1978.
9. Vgl.: Ton van Egmond en Ab Mulder, 'Kom mee naar buiten allemaal! Kamperen en trekken als elementen van de jeugdcultuur'. In: Ineke van der Zande e.a. (red.), *Van de straat: 150 jaar jeugdcultuur in Nederland*, p. 162.
10. Cf. Jos Koning, 'Ons geleidt de Nieuwe Tijd! Opkomst en ondergang van een ideologische zangcultuur van jongeren'. In: Ineke van der Zande e.a. (red.), *Van de straat: 150 jaar jeugdcultuur in Nederland*, p. 162.
11. Jan Lenders, 'Maatschappelijke ontwikkelingen en jeugdcultuur vanaf 1945'. In: Ineke van der Zande e.a. (red.), *Van de straat: 150 jaar jeugdcultuur in Nederland*, p. 104.

BIJLAGE I

PLATTEGROND HOBBY CLUB ZOLDER Oranje Vrijstaatplein

Hiernaast is de plattegrond getekend volgens de indeling zoals deze eind 1970 was. Voor de indeling van 1967 denke men Artistieke Hobby's in de toneelzaal (bovenaan). De Astronomieruimte was oorspronkelijk bedoeld als geluidsstudio van de afdeling Radio, maar deze is nooit als zodanig in gebruik genomen. Ook Astronomie heeft hier nauwelijks activiteiten ontplooid, de studio lag ook wat geïsoleerd terzijde van het looppad naar de toneelzaal. In 1967 liep Radio nog door tot het raam, daar waar op deze plattegrond de bestuurskamer is ingetekend.

De bestuurskamer bevond zich oorspronkelijk op de plaats waar later de Centrale Verwarmingsketels van de school zijn gekomen. In 1967 werd de hele vleugel die in 1970 plaats bood aan Biologie, Modelbouw,

Gereedschap en Artistieke Hobby's, door Modelbouw gebruikt: daar stond de grote baan van de heer B.J. Verhey opgesteld en waren werktafels gecreëerd voor scheeps- en vliegtuigmodelbouw.

De indeling na mei 1972 was weer anders: Biologie werd verplaatst naar de ruimte van Artistieke Hobby's, en de oorspronkelijke Modelbouwvleugel werd als toneelzaal ingericht. Artistieke Hobby's kwam terecht in de bestuurskamer en het bestuur verhuisde naar de ruimte van Astronomie. De oorspronkelijke toneelzaal werd 'gezelligheidsruimte'.

De 'B' staat voor 'Berging', dat wil zeggen de magazijnen van Radio en Scheikunde, alsook het algemene magazijn. Het kleine hokje naast de CV is de toegang (met nooddeur) naar de school.

BIJLAGE II

DE BESTUREN VAN HOBBY CLUB DORDRECHT

Deze lijst is samengesteld aan de hand van jaarverslagen en andere archiefstukken van de Hobby Club Dordrecht. De exactheid, waarmee de besturen qua chronologie en samenstelling konden worden gereconstrueerd, is aan variatie onderhevig.

25 februari 1950 - mei 1950

Hans Huisman – voorzitter

Thom Houtman – secretaris

Anthon Adriaanse – penningmeester

Ab Vos – archivaris

Fred Marseille – materiaal-commissaris (later vervangen door Charles Bax)

mei 1950 – oktober 1950

Hans Huisman – voorzitter

Thom Houtman – 1^e secretaris

Annie Steinhauser – 2^e secretaris

Anthon Adriaanse – penningmeester

Theo Schneider – archivaris

Ab Vos – algemeen adjunct

Joop Vlam – toegevoegd lid

oktober 1950 – december 1950

Ab Vos – voorzitter

Thom Houtman – 1^e secretaris

Annie Steinhauser – 2^e secretaris

Anthon Adriaanse – penningmeester

Theo Schneider – archivaris

Joop Vlam – lid

december 1950 – juni 1951

Ab Vos – voorzitter

Hans Huisman – secretaris

Annie Steinhauser – 2^e secretaris

Anthon Adriaanse – penningmeester

juni 1951 - juni 1952

Ab Vos – voorzitter

Ruud Heineke – secretaris

Annie Steinhauser – 2^e secretaris

Anthon Adriaanse – penningmeester

juni 1952 - 7 januari 1953

Anthon Adriaanse – voorzitter

Annie Steinhauser – penningmeesteresse

Arend Kastelein – materiaal-commissaris
Jaap Dortwegt – algemeen adjunct

7 januari 1953 - 6 april 1953

Anthon Adriaanse – voorzitter
Gijs van Aardenne – secretaris
Annie Steinhauser – penningmeesteresse
Arend Kastelein – materiaal-commissaris
Jef Schippers – algemeen adjunct

6 april 1953 - 25 mei 1953

Anthon Adriaanse – voorzitter
Gijs van Aardenne – secretaris
Annie Steinhauser – penningmeesteresse
Arend Kastelein – materiaal-commissaris

25 mei 1953 - 27 juni 1953

Anthon Adriaanse – voorzitter
Gijs van Aardenne – secretaris
Annie Steinhauser – penningmeesteresse
Arend Kastelein – materiaal-commissaris
Jaap Dortwegt – algemeen adjunct

27 juni 1953 - 20 februari 1954

Anthon Adriaanse – voorzitter
Gijs van Aardenne – secretaris
Annie Steinhauser – penningmeesteresse
Piet Megens – algemeen adjunct
Adri Verheul – materiaal-commissaris

20 februari 1954 – 29 mei 1954

Piet Megens – voorzitter
Adri Verheul – secretaris
Hans Diemel – penningmeester
Rob Suykens
Tonny van Dongen

29 mei 1954 - 26 juni 1954

Piet Megens – voorzitter
Adri Verheul – secretaris
Hans Diemel – penningmeester
Cees den Hartog – algemeen adjunct

26 juni 1954 - 24 november 1954

Jaap Dortwegt – voorzitter
Gijs van Aardenne – secretaris
Hans Diemel – penningmeester

Jeanne Steinhauser – materiaal-commissaris
Cees den Hartog – algemeen adjunct (later vervangen door: Arend Kastelein)

24 november 1954 - 7 mei 1955

Jaap Dortwegt – voorzitter
Gijs van Aardenne – secretaris
Hans Diemel – penningmeester
Jeanne Steinhauser – materiaal-commissaris

7 mei 1955 - 28 januari 1956

Jaap Dortwegt – voorzitter
Gijs van Aardenne – secretaris
Hans Diemel – penningmeester
Cor Kleinendorst – materiaal-commissaris
Jeanne Steinhauser – algemeen adjunct

28 januari 1956 – juni 1956

Jaap Dortwegt – voorzitter
Gijs van Aardenne – secretaris
Hans Diemel – penningmeester
Cor Kleinendorst – materiaal-commissaris
Peter de Waard – algemeen adjunct

juni 1956 - 6 oktober 1956

Jaap Dortwegt – voorzitter
Gijs van Aardenne – secretaris
Hans Diemel – penningmeester
Peter de Waard – algemeen adjunct

6 oktober 1956 – 19 januari 1957

Jaap Dortwegt – voorzitter
Gijs van Aardenne – secretaris
Hans Diemel – penningmeester
Hans van der Schulp – materiaal-commissaris
Peter de Waard – algemeen adjunct

19 januari 1957 – 18 januari 1958

Jaap Dortwegt – voorzitter
Wim de Leeuw van Weenen – secretaris
Hans Diemel – penningmeester
Hans van der Schulp – materiaal-commissaris
Peter de Waard – algemeen adjunct

18 januari 1958 – 17 januari 1959

Arend Kastelein – voorzitter
Wim de Leeuw van Weenen – secretaris
Hans Diemel – penningmeester

Gijs van Aardenne – materiaal-commissaris
Peter de Waard – algemeen adjunct

17 januari 1959 – 23 januari 1960

Ries Fok – voorzitter
Urs Brunner – secretaris
Leen Moret – penningmeester
Cor Hello – materiaal-commissaris
Wim de Leeuw van Weenen – algemeen adjunct

23 januari 1960 - 7 mei 1960

Ries Fok – voorzitter
Rien Busink – secretaris
Wim de Leeuw van Weenen – penningmeester
Cor Hello – algemeen adjunct
Henk Hilbink – materiaal-commissaris

7 mei 1960 - 10 oktober 1960

Wim de Leeuw van Weenen – voorzitter
Joke van de Brink – secretaresse
Rien Busink – penningmeester
Henk Hilbink – algemeen adjunct
Cor Hello – materiaal-commissaris (vervangen door Roelf Schouten)

10 oktober 1960 – 12 november 1960

Wim de Leeuw van Weenen – voorzitter
Corry Timmermans – secretaresse
Dirk-Jan Jongeneel – penningmeester
Henk Hilbink – materiaal-commissaris
Rien Busink – algemeen adjunct

12 november 1960 – 28 december 1960

Paul van de Weg – voorzitter
Corry Timmermans – secretaresse
Dirk-Jan Jongeneel – penningmeester/vice-voorzitter
Henk Hilbink – materiaal-commissaris
Rien Busink – ass. materiaal-commissaris

28 december 1960 – 4 januari 1961

Paul van de Weg – voorzitter
Corry Timmermans – secretaresse
Dirk-Jan Jongeneel – penningmeester/vice-voorzitter
Henk Hilbink – materiaal-commissaris
Rien Busink – ass. materiaal-commissaris
Matty Vlaskamp – 2^e secretaresse
Frits Jongeneel – algemeen adjunct

14 januari 1961 – 11 februari 1961

Frits Jongeneel – alg. adj.; voorzitter ad interim
Corry Timmermans – secretaresse
Dirk-Jan Jongeneel – penningmeester/vice-voorzitter
Matty Vlaskamp – 2^e secretaresse
Giel van de Panne – materiaal-commissaris
Rien Busink – ass. materiaal-commissaris

11 februari 1961 – 27 mei 1961

Matty Vlaskamp – voorzitster
Corry Timmermans – secretaresse
Dirk-Jan Jongeneel – penningmeester/vice-voorzitter
Frits Jongeneel – algemeen adjunct
Giel van de Panne – materiaal-commissaris
Rien Busink – ass. materiaal-commissaris

27 mei 1961 – 25 november 1961

Geert Boonstra – voorzitter
Corry Timmermans – secretaresse
Dirk-Jan Jongeneel – penningmeester/vice-voorzitter
Frits Jongeneel – algemeen adjunct
Giel van de Panne – materiaal-commissaris

25 november 1961 – 10 februari 1962

Paul van de Weg – voorzitter
Corry Timmermans – secretaresse
Dirk-Jan Jongeneel – penningmeester/vice-voorzitter
Frits Jongeneel – 2^e penningmeester
Geert Boonstra – algemeen adjunct
Giel van de Panne – materiaal-commissaris

10 februari 1962 – augustus 1962

Geert Boonstra – voorzitter
Corry Timmermans – secretaresse
Dirk-Jan Jongeneel – penningmeester
Frits Jongeneel – 2^e penningmeester
Giel van de Panne – materiaal-commissaris

augustus 1962 – maart 1963

Geert Boonstra – voorzitter
Richard Boonstra – secretaris
Jaap Timmermans – penningmeester

maart 1963 - 14 september 1963

Kees Ruurs – voorzitter
Margreet de Waard – secretaresse
Jaap Timmermans – penningmeester

14 september 1963 - 8 februari 1964

Kees Ruurs – voorzitter
Margreet de Waard – secretaresse
Jaap Timmermans – penningmeester
Gijs Blikendaal – materiaal-commissaris
Jaap van Duffelen – algemeen adjunct

8 februari 1964 – 14 november 1964

Kees Ruurs – voorzitter
Margreet de Waard – secretaresse
Jaap Timmermans – penningmeester
Nannie Kunnen – 2^e secretaresse
Ries Versluis – materiaal-commissaris

14 november 1964 – januari 1965

Kees Ruurs – voorzitter
Ries Versluis – vice-voorzitter
Margreet de Waard – secretaresse
Jaap Timmermans – penningmeester
Dick van der Knaap – algemeen adjunct

januari 1965 - 7 juli 1965

Kees Ruurs – voorzitter
Ries Versluis – vice-voorzitter
Margreet de Waard – secretaresse
Jaap Timmermans – penningmeester

7 juli 1965 - 9 oktober 1965

Kees Ruurs – voorzitter
Ries Versluis – vice-voorzitter
Margreet de Waard – secretaresse
Ineke Vink – 2^e secretaresse
Jaap Timmermans – penningmeester
Wijnand Camerling – 2^e penningmeester
Dick van der Knaap – algemeen adjunct

9 oktober 1965 - 29 december 1965

Kees Ruurs – voorzitter
Margreet de Waard – secretaresse
Jaap Timmermans – penningmeester
Wijnand Camerling – 2^e penningmeester
Dick van der Knaap – algemeen adjunct

29 december 1965 – 12 maart 1966

Kees Ruurs – voorzitter
Dick Roukema – vice-voorzitter
Margreet de Waard – secretaresse
Miel Ooyen – 2^e secretaris

Jaap Timmermans – penningmeester
Wijnand Camerling – 2^e penningmeester
Dick van der Knaap – algemeen adjunct

12 maart 1966 – 21 mei 1966

Kees Ruurs – voorzitter
Dick Roukema – vice-voorzitter
Anton van der Laan – secretaris
Miel Ooyen – 2^e secretaris
Jaap Timmermans – penningmeester
Wijnand Camerling – 2^e penningmeester
Dick van der Knaap – algemeen adjunct

21 mei 1966 – 11 september 1966

Kees Ruurs – voorzitter
Dick Walvis – vice-voorzitter
Wim Wiessner – secretaris
Anton van der Laan – 2^e secretaris
Jaap Timmermans – penningmeester
Daan Tits – 2^e penningmeester
Dick Roukema – algemeen adjunct
Dick van der Knaap – archivaris-bibliothecaris
Hans van de Wiel – materiaal-commissaris

11 september 1966 - 2 oktober 1966

Kees Ruurs – voorzitter
Wim Wiessner – secretaris
Maarten van IJk – 2^e secretaris
Jaap Timmermans – penningmeester
Daan Tits – 2^e penningmeester
Kees Aaldijk – algemeen adjunct
Dick van der Knaap – archivaris-bibliothecaris
Hans van de Wiel – materiaal-commissaris

2 oktober 1966 - 14 januari 1967

Kees Ruurs – voorzitter
Maarten van IJk – vice-voorzitter
Wim Wiessner – secretaris
Lineke Wolkenfelt – 2^e secretaris
Jaap Timmermans – penningmeester
Daan Tits – 2^e penningmeester
Kees Aaldijk – algemeen adjunct
Dick van der Knaap – archivaris-bibliothecaris
Hans van de Wiel – materiaal-commissaris

14 januari 1967 - 16 mei 1967

Kees Ruurs – voorzitter
Maarten van IJk - vice-voorzitter

Wim Wiessner – secretaris
Daan Tits – 2^e secretaris
Huib van der Weijden – penningmeester
Lineke Wolkenfelt – algemeen adjunct
Frank Noordzij – archivaris-bibliothecaris
Hans van de Wiel – materiaal-commissaris
Kees Aaldijk – lid

16 mei 1967 - 25 augustus 1967

Kees Ruurs – voorzitter
Maarten van IJk – vice-voorzitter
Kees Snoek – secretaris
Huib van der Weijden – penningmeester
Lineke Wolkenfelt – 2^e penningmeester
Daan Tits – algemeen adjunct
Frank Noordzij – archivaris-bibliothecaris
Hans van de Wiel – materiaal-commissaris
Kees Aaldijk – lid

25 augustus 1967 - 13 januari 1968

Ger de Pee – voorzitter
Kees Snoek – secretaris
Ronald Paans – penningmeester
Daan Tits – algemeen adjunct
Wim Wiessner – archivaris-bibliothecaris

13 januari 1968 – 4 mei 1968

Ger de Pee – voorzitter
Kees Snoek – secretaris
Ronald Paans – penningmeester
Daan Tits – algemeen adjunct
Wim Wiessner – archivaris-bibliothecaris
Jan H. Kraal – materiaal-commissaris
Marjan Boelsma – algemene zaken

4 mei 1968 – 9 juni 1968

Ger de Pee – voorzitter
Kees Snoek – secretaris
Ronald Paans – penningmeester
Daan Tits – algemeen adjunct
Wim Wiessner – archivaris-bibliothecaris
Jan H. Kraal – materiaal-commissaris
Carla Glaser – algemene zaken

9 juni 1968 – 12 juni 1968

Ger de Pee – voorzitter
Kees Snoek – secretaris
Ronald Paans – penningmeester

Wim Wiessner – archivaris-bibliothecaris
Carla Glaser – algemene zaken
Jan H. Kraal – materiaal-commissaris
Reinder Kaptein – algemeen adjunct

12 juni 1968 – 24 augustus 1968

Ger de Pee – voorzitter
Kees Snoek – secretaris
Reinder Kaptein – penningmeester; alg. adj.
Wim Wiessner – archivaris-bibliothecaris
Jan H. Kraal – materiaal-commissaris
Carla Glaser – algemene zaken

24 augustus 1968 – 18 januari 1969

Ger de Pee – voorzitter
Kees Snoek – secretaris
Ronald Paans – penningmeester
Reinder Kaptein – archivaris-bibliothecaris
Edwin Schallig – algemeen adjunct
Jan H. Kraal – materiaal-commissaris
Carla Glaser – algemene zaken

18 januari 1969 – maart 1969

Ruud Meyer – voorzitter
Kees Snoek – secretaris
Ronald Paans – penningmeester
Jan H. Kraal – materiaal-commissaris
Bram Bogaard – 2^e penningmeester; arch.-bibl.
Carla Glaser – algemene zaken

maart 1969 – 17 mei 1969

Ruud Meyer – voorzitter
Kees Snoek – secretaris
Ronald Paans – penningmeester
Jan H. Kraal – materiaal-commissaris
Dick van der Knaap – algemeen adjunct
Bram Bogaard – 2^e penningmeester; arch.-bibl.
Betty Pannekoek – algemene zaken

17 mei 1969 – augustus 1969

Ruud Meyer – voorzitter
Dick van der Knaap – secretaris
Bram Bogaard – penningmeester
Jan H. Kraal – materiaal-commissaris
Betty Pannekoek – algemeen adjunct
Reinder Kaptein – 2^e penningmeester

augustus 1969 – 1 januari 1970

Ruud Meyer – voorzitter
Dick van der Knaap – secretaris
Bram Bogaard – penningmeester
Betty Pannekoek – 2^e penningmeesteresse
Reinder Kaptein – algemeen adjunct
Jack Zoeteman – algemene zaken
Dick den Otter – lid

1 januari 1970 – 7 februari 1970

Ruud Meyer – voorzitter
Maarten van IJk – vice-voorzitter
Bram Bogaard – penningmeester
Lies Wiessner – secretaresse
Jack Zoeteman – algemeen adjunct

7 februari 1970 – mei 1970

Dick van der Knaap – voorzitter
Eva Kuiters – secretaresse
Bram Bogaard – penningmeester
Lies Wiessner – vice-voorzitster
Peter Smits – 2^e penningmeester
Jan Kop – materiaal-commissaris
Eva Hartog – algemeen adjunct

mei 1970 - 29 augustus 1970

Dick van der Knaap – voorzitter
Lies Wiessner – vice-voorzitster
Eva Kuiters – secretaresse
Bram Bogaard – penningmeester
Margriet Bodbijn – 2^e secretaresse
Eva Hartog – algemeen adjunct
Hans van de Wiel – materiaal-commissaris

29 augustus 1970 – 12 oktober 1970

Margriet Bodbijn – voorzitster
Lies Wiessner – vice-voorzitster
Eva Kuiters – secretaresse
Bram Bogaard – penningmeester
Cora Verschoor – algemeen adjunct

12 oktober 1970 - 16 januari 1971

Margriet Bodbijn – voorzitster
Cora Verschoor – secretaresse
Bram Bogaard – penningmeester

16 januari 1971 – 7 april 1971

Margriet Bodbijn – voorzitster

Kees Snoek - vice-voorzitter
Cora Verschoor – secretaresse
Bram Bogaard – penningmeester
Tom Dogterom – materiaal-commissaris

7 april 1971 – 19 april 1971

Margriet Bodbijl – voorzitter
Kees Snoek – vice-voorzitter
Bram Bogaard – penningmeester
Hans Huijsman – 2^e penningmeester
Tom Dogterom – materiaal-commissaris

19 april 1971 – 12 mei 1971

Margriet Bodbijl – voorzitter
Kees Snoek – vice-voorzitter
Bram Bogaard – penningmeester
Thea van Vliet – secretaresse
Hans Huijsman – 2^e penningmeester
Tom Dogterom – materiaal-commissaris

12 mei 1971 – 5 juni 1971

Margriet Bodbijl – voorzitter
Kees Snoek – vice-voorzitter
Thea van Vliet – secretaresse
Bram Bogaard – penningmeester
Tom Dogterom – materiaal-commissaris

5 juni 1971 – 24 augustus 1971

Kees Snoek – voorzitter
Anja Boogaard – vice-voorzitter
Thea van Vliet – secretaresse
Bram Bogaard – penningmeester
Tom Dogterom – materiaal-commissaris

24 augustus 1971 – 15 januari 1972

Kees Snoek – voorzitter
Anja Boogaard – vice-voorzitter
Thea van Vliet – secretaresse
Bram Bogaard – penningmeester
Wim Barto – materiaal-commissaris

15 januari 1972 – 25 maart 1972

Kees Snoek – voorzitter
Bram Bogaard – vice-voorzitter
Anja Boogaard – secretaresse
Jan Verhagen – penningmeester
Wim Barto – algemeen adjunct

25 maart 1972 – 29 april 1972

Kees Snoek – voorzitter
Bram Bogaard – vice-voorzitter
Jan Verhagen – penningmeester
Wim Barto – algemeen adjunct

29 april 1972 – 11 november 1972

Kees Snoek – voorzitter
Bram Bogaard – vice-voorzitter
Jan Tom – secretaris
Ron Borger – penningmeester
Wim Barto – algemeen adjunct

11 november 1972 – half december 1972

Bram Bogaard – voorzitter
Jan Tom – secretaris
Ron Borger – penningmeester
Wim Barto – algemeen adjunct

half december 1972 – 1 maart 1973

Bram Bogaard – voorzitter
Jan Tom – secretaris
Ron Borger – penningmeester

1 maart 1973 – 16 mei 1973

Jan Tom – voorzitter
Bram Bogaard – vice-voorzitter
Eva Kuiters – secretaresse
Ries Versluis – penningmeester
Toos Bol – algemeen adjunct

16 mei 1973 – 1 oktober 1973

Jan Tom – voorzitter
Bram Bogaard – vice-voorzitter
Eva Kuiters – secretaresse
Ries Versluis – penningmeester
Toos Bol – algemeen adjunct
Wim Gijzen – algemene zaken

1 oktober 1973 – 10 november 1973

Jan Tom – voorzitter
Bram Bogaard – vice-voorzitter
Eva Kuiters – secretaresse
Toos Bol – penningmeesteresse
Wim Gijzen – algemeen adjunct

10 november 1973 - 20 januari 1974

Piet de Graaf – voorzitter

Frank Dillewaard – secretaris
John Boogaard – penningmeester
Eddy van Munster – materiaal-commissaris
Jos Ooijen – algemeen adjunct

DE DRAGERS VAN EEN ZILVEREN H'TJE

Huishoudelijk Reglement, Artikel 91.

Het bestuur kan in bijzondere gevallen bij wijze van waardering een zilveren H'tje uitreiken aan die leden, niet-leden en oud-leden, welke zich op zeer bijzondere wijze verdienstelijk hebben gemaakt voor het Hobby Club-werk.

De namen van degenen, die een zilveren H'tje hebben ontvangen, worden opgenomen in dit H.R.

Een zilveren H'tje hebben ontvangen:

- a. J.G. Tromp op 15 juli 1953
- b. A.G. Adriaanse op 20 februari 1954
- c. Mej. A.J. Steinhauser op 20 februari 1954
- d. G.W.V. van Aardenne op 20 februari 1954
- e. J.C. Dortwegt op 18 januari 1958
- f. A. Kastelein op 17 januari 1959
- g. H.A. Diemel op 17 januari 1959
- h. W. de Leeuw van Weenen op 12 november 1960
- i. A.S. Fok jr. op 12 november 1960
- j. J. Warberg op 5 juni 1965
- k. J. Timmermans op 14 januari 1967
- l. Mej. M.M. de Waard op 10 juni 1967
- m. W.C.J. Ruurs op 25 augustus 1967
- n. C.H. Snoek op 29 augustus 1970
- o. Mej. E.A. Wiessner op 8 mei 1971
- p. A.E. van Munster op 29 januari 1972
- q. A. Bogaard op 10 november 1973.

BRONNEN

A. ARCHIEVEN EN LITERATUUR

- Archief van Hobby Club Dordrecht, opgenomen in het Stadsarchief van Dordrecht, onder nummer 279, en bestaande uit: notulen bestuursvergaderingen, notulen ledenvergaderingen, notulen vergaderingen van Groep X, jaarverslagen, inkomende en uitgaande stukken, plakboeken met krantenartikelen, HCD fotoalbum, de Hobby Club film (1965) en ander filmmateriaal.
- Archief van Ger Boonstra, Schoonhoven.
- Archief van Kees Snoek, Dordrecht.
- Audioproductie 'Tien jaar Hobby Club Dordrecht' door Ans Stolk en Adri Verheul (samenstelling en regie).
- Anet Bleich en Max van Weezel, *Ga dan zelf naar Siberië!!! Linkse intellectuelen en de koude oorlog*, Amsterdam: Socialistiese Uitgeverij 1978.
- Arjan Dieleman, 'De late jaren vijftig of de vroege jaren zestig?' In: Ger Tillekens (red.), *Nuchterheid en nozems. De opkomst van de jeugdcultuur in de jaren vijftig*, Muiderberg: Dirk Coutinho 1990, p.11-30.
- Ton van Egmond en Ab Mulder, 'Kom mee naar buiten allemaal! Kamperen en trekken als elementen van de jeugdcultuur'. In: Ineke van der Zande e.a. (red.), *Van de straat: 150 jaar jeugdcultuur in Nederland*, themanummer van *Jeugd en samenleving*, jrg. 21, nr. 2/3, februari/maart 1991, p. 145-156.
- *Hobby Club. Technisch en populair-wetenschappelijk maandblad voor jong en oud*, jaargang 1, nr. 1 (september 1949) t/m jaargang 4, nr. 2 (februari 1952). Uitgegeven door De Bezige Bij te Amsterdam.
- *Hobby Puk. Officieel orgaan van Hobby Club Dordrecht*, jrg. 1, nr. 1 (juli 1953) t/m jrg. 14, nr. 3 (september 1971) : dertig nummers in totaal.
- Jacques Janssen, *Jeugdcultuur. Een actuele geschiedenis*, Utrecht: De Tijdstroom 1994.
- Jos Koning, 'Ons geleidt de Nieuwe Tijd! Opkomst en ondergang van een ideologische zangcultuur van jongeren'. In: Ineke van der Zande e.a. (red.), *Van de straat: 150 jaar jeugdcultuur in Nederland*, themanummer van *Jeugd en samenleving*, jrg. 21, nr. 2/3, februari/maart 1991, p. 157-166.
- E.H. Kossmann, *De Lage landen 1780-1980. Twee eeuwen Nederland en België*, Deel 2 1914-1980, Amsterdam-Brussel: Elsevier 1986.

- Jan Lenders, 'Maatschappelijke ontwikkelingen en jeugdcultuur vanaf 1945'. In: Ineke van der Zande e.a. (red.), *Van de straat: 150 jaar jeugdcultuur in Nederland*, themanummer van *Jeugd en samenleving*, jrg. 21, nr. 2/3, februari/maart 1991, p. 100-118.
- André van der Louw, *Rood als je hart, 'n geschiedenis van de AJC*, Amsterdam: Uitgeverij De Arbeiderspers 1974.
- Richter Roegholt, *De Geschiedenis van De Bezige Bij, 1942-1972*, Amsterdam: Uitgeverij De Bezige Bij 1972.
- *De Seinsleutel. Orgaan v/d "Hobbyclub" afdeling Dordrecht*, jrg. 1, nr. 1, mei 1951.
- Kees Snoek, 'Hobby Club Dordrecht (1950-1974). Ideaal en werkelijkheid'. In: *Kwartaal en teken van Dordrecht*, jrg. 1, nr. 2-3, 1975, p. 8-11.
- Tjebbe van Tijen, 'Je bevrijden van de drukpers, jongeren en hun eigen pers in Nederland, 1945-1990'. In: Ineke van der Zande e.a. (red.), *Van de straat: 150 jaar jeugdcultuur in Nederland*, themanummer van *Jeugd en samenleving*, jrg. 21, nr. 2/3, februari/maart 1991, p. 167-193.
- Leonard de Vries, *Het jongensradioboek*, Amsterdam: Uitgeverij 'De Bezige Bij' 1955, 8^e geheel herziene druk. [eerste druk: 1940 bij L.J. Veen]
- Leonard de Vries, *De jongens van de Hobby Club* (in serie: *Technische romans voor jonge mensen*), Amsterdam: De Bezige Bij 1947.
- Leonard de Vries, *De Hobby Club op avontuur in Zwitserland. Avontuurlijke en technische roman voor jonge mensen*, Amsterdam: De Bezige Bij 1949, 2^e druk. [eerste druk: 1948]
- Leonard de Vries, *De Hobby Club op avontuur in de U.S.A.*, Amsterdam: De Bezige Bij 1952.
- Leonard de Vries, *De Hobby Club breekt baan*, Amsterdam: De Bezige Bij 1953.
- Leonard de Vries, *De jeugdgemeenschap-werkplaats Hobby Club. Een handleiding voor het oprichten van een Hobby Club*, [Amsterdam: De Bezige Bij 1954].
- Leonard de Vries, *De Hobby Club*, Amsterdam: N.V. De Arbeiderspers 1966.

B. INTERVIEWS

Anthon Adriaanse &

Anny Adriaanse-Steinhauser -- Hilversum, 24 juni 2001.

Ger Boonstra -- Dordrecht, 9 maart 2001.

Hans Huisman -- Dordrecht, 17 november 2000.

Gerard van Kerchove -- Dordrecht, 9 april 2001.

Paul van de Weg -- Dordrecht, december 1975 en 7 juni 2001.

C. OVERIGE BIJDAGEN (2001)

Matty Bezemer-Vlaskamp, Papendrecht

Bram Bogaard, Vianen

Anja Boogaard, Dordrecht

Wijnand Camerling, Warnsveld

Tom Dogterom, Bosschenhoofd

Thom Houtman, Seatoun, Wellington, Nieuw-Zeeland

Arend Kastelein, Waalre

Jan H. Kraal, Dordrecht

Ruud Meyer, Dordrecht

Arjan Snoek, Dordrecht

Corry Stoevenbeld-Timmermans, Loosdrecht

Jaap Timmermans, Dordrecht

Aad Verheul, Tuktuk, Samosir, Indonesië

J.F. van Zonneveld, Den Haag